

"SZIVÁRVÁNY"
NAPKÖZI OTTHONOS ÓVODA
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Hatályba lépés: 2013.szeptember 01.

Az óvoda adatai:

Az óvoda neve: Szivárvány Napközi Otthonos Óvoda

Az óvoda címe: 1083 Budapest, Szigony u. 18.

Az óvoda fenntartója: Józsefvárosi Önkormányzat Polgármesteri Hivatal

A fenntartó címe: 1082 Budapest, VIII. Baross u. 63-67

Az óvoda tagintézménye: 1083 Budapest, Tömő u. 38/a.

Óvodai csoportok száma: 7

Férőhelyek száma: 190 fő

Törzsszám: 679 264

OM azonosító: 034383

A programot benyújtja: Matisz Lászlóné óvodavezető

Budapest, 2013. ....

.....
Matisz Lászlóné
óvodavezető

TARTALOM

1. BEVEZETÉS	5
1.1. A PROGRAM BENYÚJTÁSÁT MEGHATÁROZÓ TÖRVÉNYESSÉGI HÁTTÉR, FENNTARTÓI ELVÁRÁSOK	5
1.2. AZ EPOCHÁLIS RENDSZERŰ PEDAGÓGIAI PROGRAM TARTALMI JELLEMZŐI.....	6
2. HELYZETELEMZÉS, ERŐFORRÁSOK	6
2.1. ÓVODÁNK BEMUTATÁSA.....	6
2.2. INFRASTRUKTÚRA.....	6
2.3. AZ ÓVODA SZOCIOKULTURÁLIS HÁTTERE, A GYERMEKÖSSZETÉTEL.....	7
3. HITVALLÁSUNK - ÓVODAKÉPÜNK	7
3.1. GYERMEKKÉPÜNK	8
3.2. PEDAGÓGUSKÉPÜNK.....	9
3.3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK PEDAGÓGIAI ALAPELVEI.....	9
4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI	11
4.1. AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI:	11
4.1.1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA	11
4.1.2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS A KÖZÖSSÉGI NEVELÉS.....	16
4.1.3. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS A NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA	17
5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	19
5.1. SZEMÉLYI FELTÉTELEK.....	19
5.2. TÁRGYI FELTÉTELEK.....	20
5.3. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE	20
5.3.1. ÓVODAI DOKUMENTUMOK.....	20
5.3.1.1. AZ ÓVODAVEZTŐ PEDAGÓGIAI, MŰKÖDÉSI TERVE.....	20
5.3.1.2. AZ ÓVODAI CSOPORTNAPLÓ	20
5.3.1.3. FELVÉTELI ÉS MULASZTÁSI NAPLÓ.....	22
5.3.1.4. A FEJLŐDÉSI NAPLÓ ÉS A TERVEZÉS	23
5.3.2. HETIREND	25
5.3.3. NAPIREND.....	26
5.3.4. A CSOPORTOK SZERVEZÉSE	28
5.3.5. AZ ÓVODA ÜNNEPEI, HAGYOMÁNYAI, PROGRAMOK	29
5.4. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE	32
5.4.1. A NEVELŐTESTÜLET EGYÜTTMŰKÖDÉSE	32
5.4.2. AZ ÓVODA ÉS A CSALÁD KAPCSOLATA.....	32
5.4.3. <i>KAPCSOLAT A TÁRSINTÉZMÉNYEKSEL</i>	38
5.4.3.1. KAPCSOLAT A BÖLCSŐDÉKKEL	38
5.4.3.2. KAPCSOLATTARTÁS AZ ISKOLÁVAL	39
5.4.3.3. KAPCSOLATAINK A NEVELÉST SEGÍTŐ INTÉZMÉNYEKSEL	39
5.4.3.4. KAPCSOLAT AZ EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEKSEL, A VIII.KER. ÖNKORMÁNYZAT SZOCIÁLIS OSZTÁLYÁVAL	40
5.4.3.5. KAPCSOLAT A FENNTARTÓVAL	40
5.4.3.6. KAPCSOLAT AZ EPOCHÁLIS ÓVODAI PROGRAMMAL NEVELŐ ÓVODÁKKAL.....	40
6. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI	41
6.1. JÁTÉK	41
6.2. Az EPOCHÁLIS TANULÁSI RENDSZER.....	43
Az epochális rendszerű tanulás jellemzői, pozitívumai	44
A játék szerepe az epochális tanulási folyamatban.....	44
A kötetlenségről.....	45
Módszerek, eszközök, munkaformák.....	46
Az epochális tanulás tartalmi eszközei	47

6.3.	A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSÉRE NEVELÉS	47
6.3.1.	KÖRNYEZETISMERET, KÖRNYEZETVÉDELEM, MUNKA, ILLEM EPOCHÁ	48
6.3.2.	MATEMATIKA JELLEGŰ TAPASZTALATSZERZÉS	53
6.4.	VERSELÉS , MESÉLÉS	56
6.5.	ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC	58
6.6.	RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA	60
6.7.	MOZGÁS.....	63
6.8.	MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	67
6.9.	A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS	71
7.	AZ ÓVODA SAJÁTOS FELADATAI.....	74
7.1.	A GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK	74
7.2.	A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	72
	SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK..	72
7.2.1.	A HÁTRÁNYOS ÉS A HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSE	78
7.2.2.	NEMZETISÉGI NEVELÉS	79
7.2.3.	MULTIKULTURÁLIS (INTERKULTURÁLIS) NEVELÉS	80
7.2.4.	A KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE	81
7.2.4.1.	A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK INTEGRÁLT NEVELÉSE	81
7.2.4.2.	A KIEMELTEN TEHETSÉGES GYERMEKEK NEVELÉSE	85
8.	AZ ÓVODA - ISKOLA ÁTMENET.....	86
9.	AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE ELVÁRT FEJLETTSÉG	87
10.	ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK.....	89

1. BEVEZETÉS

1.1. A program benyújtását meghatározó törvényességi háttér, fenntartói elvárások

A Szivárvány Napközi Otthonos Óvoda a debreceni Lehel utcai Óvoda által kidolgozott Epochális rendszerű óvodai programot adaptálja, melyet az Országos Köznevelési Intézetben minősítettek, és megfelelteti a **Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII.17.) Korm. rendeletnek.**

A program módosításának indoklása:

A program felülvizsgálatát elvégeztük, egyrészt a törvényi változások, a pedagógiai program tartalmára vonatkozó összes szabályozás figyelembe vételével, másrészt az eltelt 3 év tapasztalatai és a partnerek véleménye alapján.

Törvényességi háttér, törvényi változások:

1. LXXIX/1993. törvény a közoktatásról

2. A 2011.évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről

(HOP helyett Pedagógiai program; az óvodai pedagógia tartalma...)

3. **Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet**, amely 2013. szeptember 1-jével váltja az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról szóló 137/1996 (VIII. 28.) Korm.rendeletet

az intézményeknek a rendeletbe foglaltaknak megfelelően 2013.03.31.-ig felül kell vizsgálniuk helyi nevelési programjukat, melyet először a 2013/2014-es óvodai nevelési évben kell alkalmazniuk.

4. A 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet

a nevelési-oktatási intézmények működéséről és köznevelési intézmények névhasználatáról

5. **A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/2012.(X.8) EMMI rendelet**, amely 2013. augusztus 1-jével váltja a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 2/2005. (III.1.9) OKM rendeletet

6. 11/1994 (VI.8.) MKM rendelet 39/D§(4) LXXIX.1993.törvény a közoktatásról 95.§-a (1) közlemény melléklete

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségének biztosítását szolgáló óvodai integrációs program

2013. szeptember 1.-től A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló fogalmának meghatározása a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint történik. (4.§ 12. b)

7. A nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve kiadásáról szóló 32/1997. (XI.5.) MKM-rendeletet váltó új miniszteri rendelet (egyeztetés alatt)

8. 2003. évi CXXV. törvény

Az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény

9. 1997. évi XXXI. törvény

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról

10. 149/1997. (IX.10.) Kormány Rendelet

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatás módosításáról

1.2. Az Epochális rendszerű pedagógiai program tartalmi jellemzői

- **az országos Alapprogram alapelveire épül**, amely meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit;
- **összhangban van az új, országos alapprogrammal**, amely a nemzeti köznevelésről szóló törvényhez igazodik;
- **stratégiai program**, mely hosszú távú elképzeléseket fogalmaz meg;
- **tartalmi szabályozó**, amely pedagógiai koncepciónk tartalmát fogalmazza meg: azokat a nevelési feladatokat, tevékenységeket, amelyek biztosítják a gyermekek személyiségének fejlődését, közösségi életre való felkészítését, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítségét.
- **egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere** garantálja, hogy érvényesüljenek azok az általános szakmai igények, amelyeket a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz;
- tartalmazza a **helyi adottságokhoz igazodó nevelési koncepciókat**, a célok, és feladatok konkrét megvalósításának tükrében: a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységet, a gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységet, a nemzeti, etnikai neveléssel járó elveket, feladatokat; a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedéseket, az egészségszenevelési és környezeti nevelési elveket.
- közös értelmezés alapján, az elfogadott **közös értékekre kialakított folyamatok lépéseit** a nevelési rendszerünkbe beemeli;
- egységesen megfogalmazott **gyermekképünk, óvodaképünk** figyelembe veszi intézményünk szakmai, működési lehetőségeit;
- **konkretizálja a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelésének tartalmi összetevőit** (nevelési alapelvek, célok, feladatok vonatkozásában) ;
- megvalósítása **összhangban van a szervezeti és működési szabállyal** (SZMSZ).

* 2. HELYZETELEMZÉS, ERŐFORRÁSOK

2.1. Óvodánk bemutatása

Óvodánk két épülete közül a **Szigony utcai 1897-ben épült** - kétcsoportos óvodának. Az idő múltával, s az igények változása szerint a szolgálati lakásból egy, s a terek leválasztásával újabb két csoportot alakítottak ki - az épület alapterületének növelése nélkül. Az így kialakított öt csoport közül négy működik, ezek a csoportok két mosdón és két öltözőn osztoznak. Ezekben a csoportokban a napirend rugalmas összehangolására van szükség. Az ötödik csoport működése szünetel, *így ez a terem tornaszobaként üzemel.* Az épület előtt és mögött is van egy - egy kis udvar, melyeket napi váltásban használnak a csoportok.

A **Tömő utcai épület** 1975-ben épült, három csoportos, mindegyik csoport külön mosdóval és öltözővel rendelkezik. Az udvarok viszonylag kicsik, adottságaiknak megfelelő felszereltségükön folyamatosan dolgozunk.

Nevelőtestületünk már 1996 óta **jól bevált gyakorlatként dolgozik az epochális rendszerű pedagógiai program** szerint.

2.2. Infrastruktúra

A Szigony utcai óvoda fűtése központi gázkazánról üzemel, világítását az előírásoknak megfelelően korszerűsítették. A Tömő utcai óvoda távfűtéses rendszerű, 2011- ben sor került teljes vízvezeték - és csatornarendszerének cseréjére, korszerűsítésére. Mindkét óvoda udvarát több lépcsőben, folyamatosan gumitéglá lerakásával portalanjuk és egyben balesetmentesítjük is.

Az étkezésünket a Sodexho Magyarország Kht biztosítja óvodáinknak, konyháink így csak melegítőkonyhák.

2.3. Az óvoda szociokulturális háttere, a gyermekösszetétel

Óvodánk a VIII. kerület legzsúfoltabb részében helyezkedik el, kevés a zöld terület a házak között. A többet kiránduló, társasági életet élő szülők többet játszanak gyermekükkel, gyakrabban mesélnek nekik, nagyobb ismeretanyaggal rendelkeznek, az ingerszegény környezetből hozzánk érkező gyermekek között gyakori a magatartászavaros, kevés ismerettel rendelkező. Földrajzi elhelyezkedésünkből következően jellemzően arab, ázsiai, és kelet-európai migráns családokból származó gyermeket is nevelünk.

Az óvodába lépés feltételei: Intézményünkbe a gyermekek felvételét a mindenkor érvényes tanügy igazgatási feladatnak megfelelően végezzük. Elsődleges szempontunk, hogy a gyermek betöltse harmadik életévét, ezen túlmenően pedig az alábbi fejlődési mutatókat vesszük figyelembe: szobatisztaság, kialakult beszédképesség (legalább beszédértés), önálló mozgásképesség.

Nagy hangsúlyt fektetünk a hátrányos helyzetű gyermekek három éves kortól történő óvodai beíratására, és ügyelünk a rendszeres óvodalátogatásukra is. Igyekszünk a hátrányok kompenzálására, a lehetőségeinkhez mérten törekszünk a hagyományaik ápolására, az önazonosság megőrzésére, és lehetőséget biztosítunk a multikulturális nevelésen alapuló integrációra. E területen a gyermekek nevelése mellett feladatunknak tartjuk a szülők segítségét is.

3. HITVALLÁSUNK - ÓVODAKÉPÜNK

“... Ha a gyerekek toleráns légkörben élnek, megtanulnak türelmesnek lenni.
Ha a gyerekek bátorítva élnek, megtanulnak bizalommal élni.
Ha a gyerekek megdicsérve élnek, megtanulják megbecsülve érezni magukat.
Ha a gyerekek méltóságban élnek, megtanulják az igazságot.
Ha a gyerekek biztonságban érzik magukat, megtanulnak hinni.
Ha a gyerekek hitelesen élnek, megtanulják, mit jelent szeretni.
Ha a gyerekek elfogadva és barátságban élnek, megtanulják megkeresni a szeretetet a világon....”

(Dorothy Law Holtz: Egy élet a kezében)

A Szivárvány Napközi Otthonos Óvoda minden kisgyermek és felnőtt számára biztonságos, esztétikus, derűs, harmóniát nyújtó intézmény.

Mi, az intézményben dolgozó felnőttek közös értékrend mentén alakítjuk ki pedagógiai tevékenységrendszerünket, a tárgyi környezetet,

- ♣ amely biztosítja a gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit,
- ♣ amely lehetőséget ad a gyermekek szabad játékára,
a spontán és utánzásos tanulásra,
az emberi értékek közvetítésére.

Felszabadult, együttműködő légkört megteremtésére törekszünk, amely lehetővé teszi az egymást elfogadó kapcsolatok kialakítását.

Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit, a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

A szülők biztosítékot kapnak arra vonatkozóan, hogy

- ❖ Pedagógiai programunk középpontjában a gyermek áll.
- ❖ Gyermekeknek olyan értékeket közvetítünk, amelyek örökérvényűek.
- ❖ A program alkalmazása eredményeként gyermekük az iskolára szocializálódik, az iskolakezdésre alkalmassá válik.

Pedagógiai célunk - az óvodai nevelés alapelveihez igazodva- az, hogy óvodásaink sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, a hátrányok csökkentését elősegítsük, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

Kreatív, megfelelő önértékelő képességgel és reális önbizalommal bíró gyermekeket neveljünk, akik rendelkeznek olyan készségekkel, képességekkel, személyiségjegyekkel, amelyek alkalmassá teszik őket az iskolai élet megkezdésére.

Közös céljaink megvalósítása érdekében számítunk a szülők aktív együttműködésére is.

Programunk céljának megvalósítását óvodapedagógusaink és szakképzett dajkáink munkájának színvonala biztosítja, de nagy hangsúlyt fektetünk az önképzésünkre és továbbképzésünkre is.

Óvodánk funkciója:

☉ **óvó-védő** ☉ **szociális** ☉ **nevelő és - személyiségfejlesztő funkció.**

Az óvodáskorú gyermekek nevelésének elsődleges színtere a család.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig, a tankötelezettség kezdetéig.

3.1.GYERMEKKÉPÜNK

- * Az óvodáskorú gyermek aktív befogadója a világnak. Kíváncsi, érdeklődő az őt körülvevő világ és a társai iránt.
- * Felfedez, kérdez – felel, megfigyel, kipróbál, és folyamatosan tapasztal.
- * Óvodásaink szeretnek óvodába járni, és jól érzik magukat nálunk.
- * Mindannyian egyenlő eséllyel, igényeiknek megfelelően vesznek részt az óvodai életben.
- * Érzelmileg gazdagok, kiegyensúlyozottak (szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is), tele van önbizalommal.
- * Figyelmeseek, segítőkészek embertársaik iránt.
- * Ragaszkodnak a körülöttük lévő felnőttekhez, társaikhoz, a másság természetes számukra – elfogadják egymást.
- * Szívesen teremtenek kapcsolatot felnőttel és gyermekkel egyaránt.
- * El tudják fogadni, hogy vannak szabályok, amelyekhez bizonyos helyzetekben alkalmazkodni kell.
- * Kreatív gondolkodás jellemzi őket.
- * Vidámak, tudnak nevetni, felfedezni, csodálkozni.
- * Kitartóak, önállóak.
- * Testileg edzettek.
- * Fontos számukra az örömteli mozgás, a szabad levegőn történő önfeledt szervezett tevékenység: játék, séta, kirándulás.
- * Az óvodai évek végére magabiztosak, a közösségi élet és a kulturált életvitel szokásait, normáit ismerik.
- * Óvodai nevelésünk, pedagógiai módszereink segítik őket abban, hogy az életben eligazodó, talpraesett, egészségesen fejlődő személyiségű gyermekekké váljanak
- * Önállóságuk, nyitottságuk, érdeklődésük, megszerzett ismereteik és képességeik, attitűdjük alkalmassá teszi őket az iskolai életre.

Az alapprogram a gyermeki személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, és erkölcsi, és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

A gyermekfejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként), és egyéneként változó testi és lelki szükségletei vannak.

A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.

3.2. PEDAGÓGUSKÉPÜNK

- ❖ Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik.
- ❖ Biztosítja minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek.
- ❖ Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.
- ❖ A gyermekek érdekeit, jogait mindenekfelett érvényre juttatja.
- ❖ Gyermekszerető, harmonikus, segítőkész és képes minden, neveléssel kapcsolatos új befogadásra, az óvodai arculat fejlesztésére.
- ❖ Szakmailag jól felkészült, pedagógiai optimizmussal, hivatástudattal, humanizmussal rendelkező.
- ❖ Személyiségének pozitív vonásai által mintát, modellt jelent gyermek, szülő számára egyaránt.
- ❖ Közösen tud alkotni a gyermekekkel.
- ❖ Tiszteli a szülőket, velük szemben tapintatos, toleráns, és elfogadó.
- ❖ Megnyilvánulásai az oldott, jó munkahelyi légkör támogatója.
- ❖ Aktívításával, előrevivő gondolkodásával, az intézmény érdekeit, jó hírét képviselve erősíti a közösséget.

3.3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK PEDAGÓGIAI ALAPELVEI

a, A gyermeket, mint fejlődő személyiséget- szeretetteljes gondoskodás, és különleges védelem illeti meg.

- ❖ Nevelési gyakorlatunk, és annak teljes eszközzrendszere a gyermek emberi méltóságát, jogainak biztosítását szem előtt tartja.
- ❖ Fontosnak tartjuk a gyermekközpontú nyugodt, otthonos légkör megteremtését.
- ❖ Érvényesítjük a gyermek mindenek felett álló érdekét.
- ❖ Elfogadjuk, hogy a gyermeknek joga van szükségletei kielégítéséhez.
- ❖ Pedagógiai módszereink a gyermeki személyiséghez igazodnak, gondoskodva a szükségletek kielégítéséről.
- ❖ A gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, megbecsülés, és bizalom kell, hogy övezze.
- ❖ A gyermeki fejlődésbe vetett bizalom, a pedagógiai optimizmus megvalósítása, a diszkrimináció tilalmának érvényesítése.

b, Óvodánk pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

c, A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, és ebben az óvodának kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepe van.

- ❖ A család értékrendjéhez igazodva, esetenként azt kiegészítve - a pedagógiai etika betartásával - a szülőkkel partnerséget, nevelőtársi kapcsolatot alakítunk ki.

d, Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával: oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

- ❖ Valljuk, hogy minden egyes gyermeknek joga van ahhoz, hogy olyan rugalmas rendszerben fejlődhessen, amely igazodik egyéni szükségleteihez, életkori és egyéni képességeihez, sajátos fejlődési üteméhez. Mindezekre építve jutunk el a műveltségterületek megalapozásához (esélyegyenlőség elve).

e, Pedagógiai programunk megvalósítása során

- ❖ megjelennek azok az- innovatív – pedagógiai törekvések, amelyeket az Alapprogram biztosít az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülésére vonatkozóan, és megkötéseket csak a gyermek érdekének védelmében tartalmaz.
- ❖ érvényesülnek azok az általános szakmai igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz.

A pedagógiai alapelvek érvényesítése során figyelembe vesszük:

- az országos Alapprogram irányelveit
- a magyar nemzeti kultúra hagyományait
- a magyar pedagógia progresszív szemléletét
- a fejlődéslélektan tudományos megállapításait
- az inkluzív pedagógia cél- és feladatrendszerét,
- a játék, az érzelmek, az erkölcs meghatározó szerepét
- a gyermek fejlődésének nyomon követését,
- az iskolára való szocializálódás (alkalmasság) fejlettségi szintjeit

Alapelveink a következő folyamatokban valósulnak meg

- ❖ a nevelési folyamatban
- ❖ a fejlesztő tevékenységekben
- ❖ az óvodai élet megszervezésében és működésében
- ❖ a külső – belső kapcsolatok alakításában

Az óvodai nevelésünk eredményességéhez nélkülözhetetlen az óvodapedagógusok és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkája.

Célunk: Az óvónői párokban tudjunk együtt tervezni, tudjunk összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Képesek legyünk pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni.

Az óvodapedagógusok és dajkák kapcsolatára jellemző:

- egymás munkájának ismerete, segítése, megbecsülése;
- odafigyelés egymásra a gyermekek fejlesztése érdekében;
- összehangolt munka végzése a gondozás terén;

A nevelőmunkát segítő munkatársakra jellemző tulajdonságok:

A pedagógiai munka közvetlen segítőként a dajkákat tekintjük ezért fontos az óvodapedagógusok és dajkák munkájának összehangja. Az óvodapedagógusok munkáját mindenben támogató, szakképzett munkatársak, akik tevékenységükkel hozzájárulnak az óvodai nevelés eredményességéhez.

Az óvónők vonják be a dajkákat az erkölcsi és szociális képességek fejlesztésébe és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe.

A dajkáktól, a pedagógiai asszisztentstől való elvárás:

- ❖ magatartásukkal, beszédstílusukkal segítsék a nevelőmunkát
- ❖ szeressék a gyermekeket megértő, elfogadó, toleráns, harmonikus személyiség)
- ❖ olyan értékeket, elvárásokat közvetítsenek a gyermek felé, melyeket az óvodapedagógusok is nap- nap után közvetítenek.
- ❖ az óvoda környezetében tisztaságot, rendet tartó, környezettudatos magatartás.

Az óvodatitkárra jellemző tulajdonságok:

- ❖ személyisége pozitív, elfogadó,
- ❖ segítőkész a szülőkkel, alkalmazotti közösséggel, gyermekekkel egyaránt.

Új kollegáktól való elvárás:

- ❖ Ismerjék meg, és érezzék sajátjuknak, fogadják el az intézményünk Pedagógiai Programját, annak pedagógiai hitvallását, szemléletét, óvodánk arculatát.

4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

4.1. az óvodai nevelés általános feladatai:

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- 4.1.1. az egészséges életmód alakítása,
- 4.1.2. az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés
- 4.1.3. az anyanyelv, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

4.1. 1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmód alakítása alatt az egészséges életmódra nevelést, az egészséges életvitel igényeinek alakítását, és a gyermek testi fejlődésének elősegítését, és mindezeknek ebben az életkorban a kiemelt jelentőségét értjük. (Magába foglalja a szomatikus, a mentális és a szociális nevelést).

Célunk: A gyermekek egészséges életvitel-igényének alakítása, testi-lelki szükségleteinek kielégítése, fejlődésük .

Nevelési feladatunk a megvalósítás során:

- ❖ a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, egészségfejlesztő mozgásigényének kielégítése;
- ❖ a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- ❖ a gyermeke testi képességének fejlesztése;
- ❖ a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- ❖ az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- ❖ a gyermek fejlődéséhez, és fejlesztéséhez szükséges egészséges, és biztonságos környezet biztosítása;
- ❖ a környezet védelméhez, és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- ❖ hiteles, követésre méltó, modell értékű felnőtt viselkedési minta nyújtása (pl. személyi és környezet higiénia, pozitív személyiségjegyek, egészséges életvitel, kulturált beszéd és viselkedés stílus, stb.).
- ❖ megfelelő szakemberek bevonásával- a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

A gyermekek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése

A gondozásnak programunkban alapvető szerepe van, az egész óvodai életet átszövi (öltözködés, testápolás, étkezés, önkiszolgáló tevékenységek).

*A feladatok megvalósítása során **megteremtjük a nevelési hatások komplex érvényesülésének feltételeit, a jó szokások kialakításának alapját, például:***

- rendszeresség, a rendszeres gyakorlás,
- az ismétlés lehetősége,
- a segítségadás,
- önállóság,
- kitartás,
- akaraterő,
- a társakra való odafigyelés.

A **gondozás** elsősorban az óvodapedagógus *felelőssége, de a dajka feladata is, hogy folyamatos odafigyeléssel biztosítsa a gyerekek komfortérzetének kielégítését. Ennek érdekében figyelemmel kísérjük a különböző otthoni körülmények közül érkező, és a migráns gyermekek egyéni igényeit.*

Az óvodapedagógusok rugalmasan, az aktuális élettani szükségletek figyelembevételével tervezik a gyermekek idejét. Csak a gyerekek jó közérzete adhat alapot az összes óvodai tevékenységhez. A legjobban szervezett tevékenység is csak akkor lehet fejlesztő hatású, ha azt a gyermek kellemes, biztonságos környezetben, ötömmel végzi.

A gondozási feladatok teljesítése bensőséges felnőtt-gyerek kapcsolatot feltételez.

A gyermekek önállóságának, fejlődésének elősegítése érdekében fontos a kapcsolatépítés lehetőségét kiemelt feladatként kezelni.

Az önkiszolgálási feladatok, gondozási teendők végzése során elengedhetetlennek tartjuk az óvodapedagógusok, a dajkák (az óvodában dolgozó felnőttek részéről) a gyermekek egyéni ismeretét, a modellértékű segítőkészséget, tapintatot, és türelmet.

Törekszünk a tevékenységeket kísérő tudatos, pontos szóbeli megerősítésre. Az önkiszolgálási teendők által célzottan alakítjuk a gyermek én-képét, önállóbbá válását.

A testi szükségletek kielégítése

Fontosnak tartjuk a szabadság és önállóság érvényesülését: a gyermek szükségleteit a nap folyamán bármikor kielégítheti (ha szomjas, ihat; ha fázik, felöltözhetsz; mozgásigényét kielégítheti stb.).

Mindent, amit el tud, és el akar végezni, azt elvégezheti egyedül, önállóan, de ha szüksége van rá, biztosítjuk számára a segítséget. E területen is érvényesítjük az egyéni bánásmódot, hiszen a gyerekek szükségletei is különbözőek.

A gyermekek mozgásigényének kielégítése a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése

A tornát, a játékos mozgás lehetőségeket, az egészséges életmódot erősítő tevékenységeket a teremben és a szabad levegőn, eszközzel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján - az egyéni szükségleteket, és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára biztosítjuk.

A mozgás befolyásolja a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró képességét és az egyes szervek teljesítő képességét. A sokféle mozgás lehetőség rollerezés, biciklizés, ugróiskola, karikagurítások, ugrások, versenyfutások, célba dobások le-fel mászások, egyensúlyozások stb. lehetőségek megteremtésével a nagymozgások, az egyensúlyérzék, a szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztését kívánjuk megvalósítani.

A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése

A testi képességek fejlesztése a testnevelés foglalkozásokon és a mindennapos testnevelésen kívül az egész nevelési rendszerben jelen van. Nemcsak a természetes mozgásokat, a járást, futást, az ugrást, az egyensúlyozást, a dobást stb. fejleszti, hanem a gyorsaságot, a gyors reagáló képességet, az állóképességet, ügyességet, az erőt... Olyan akarati tulajdonságokat is, mint a fegyelmezettség, önfegyelem, a kudarcűrő képesség, a kitartás, engedelmesség, a társakra való oda figyelés.

A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása megőrzése

A pedagógiai tervezés alapját képezi az egészségvédelem, az egészségfejlesztés, a testi épség és az egészség biztosítás feltételeinek biztosítása (a gyermekek testi épségének, terhelhetőségének átgondolása).

A **sokféle mozgáslehetőség**, melyet biztosítunk a programunkban, kedvezően befolyásolja az egész szervezet fejlődését. A kötelező testnevelés foglalkozások és mindennapos testnevelések mellett játékidőben is jó levegőjű, tiszta, biztonságos helyet, és gazdag eszközkészletet biztosítunk a gyerekek szabadon választott mozgásos tevékenységéhez.

Hangsúlyt fektetünk a hanyag testtartás, és lúdtalp kialakulásának megelőzésére, ezért a mindennapos testnevelések tartalmazznak tartásjavító és lábizomzat erősítő gyakorlatokat. A gyakorlatokba beleépítjük a jóga légző-és lazító gyakorlatait.

Arra törekszünk, hogy a gyerekek minél többet tartózkodjanak, mozogjanak a szabad levegőn minden évszakban. Az udvari testnevelés, játék mellett kirándulásokat, sétákat szervezünk, ügyelünk az időjárásnak megfelelő, kényelmes ruházatra.

A nyári időszakban biztosítjuk a vizezés, és a napfürdőzés lehetőségét, fokozott figyelmet szentelve a napvédelemnek (*árnyékos helyek biztosítása, vékony fejfedő használata, érzékeny bőrű gyermekek számára naptej*).

A szabadban is biztosítjuk a folyadékpótlást: *meleg napokon, az udvaron elkülönített helyen, kancsóban tároljuk a friss vizet, kikészítjük az ivópoharakat, hogy a folyadékbevitel minden gyermek számára biztosított legyen.*

Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak kialakítása

A gyermekek **pihenéséhez** nyugodt légkört teremtünk, (friss levegő, saját ágynemű, kényelmes ruházat, és fekhely, simogatás, mese, *halk zene* stb.) Figyelembe vesszük az eltérő igényeket: aki kialudta magát felkelhet (*fél órával a társak ébredése előtt*), csendben tevékenykedhet.

A biztonságot, rendszerességet teremtjük meg a **rugalmas napirenddel** is, melyben vannak visszatérő, megközelítően ugyanabban az időpontban végzett tevékenységeink. (kezdeményezések, tanulás, mindennapos testnevelés, étkezés) Ez segíti a gyereket eligazodni az időben, szabályozni tevékenységeit, ritmust ad napjának, és mindezek kihatnak életfolyamataira.

Nagy hangsúlyt fektetünk az egyéni bánásmódra, mindig az adott gyerek aktuális fejlettségéből indulunk ki. Arra törekszünk, hogy a gyerekeket már óvodába lépéstől kezdve kedvező érzelmi hatások ériék. (az óvónő gondoskodó, empátikus személyisége, biztonságot, esztétikumot nyújtó környezet).

Figyelemmel kísérjük a **testápolási szokások alakulásának** fokozatait, az igény, az igényesség megjelenését.

Az óvodában végezhető testápolás csupán azokra a személyi higiénés tennivalókra szorítkozik, amelyeket a gyermekek a nap folyamán – az intézményben tartózkodásuk alatt - szükségszerűen elvégeznek (tisztálkodás, WC-használat).

A fogápolásra, a szájhigiénére különös gondot kell fordítanunk, mert az óvodáskorú gyermekek fogzatának állapota sok kívánnivalót hagy maga után. A sok cukorféleség fogyasztása, az intenzív rágás elmaradása, a fogápolás hiánya együttesen hozzájárul a fogromláshoz. A szemlélet alakításához a szülők tájékoztatása, bevonása nélkülözhetetlen.

A rendszeresség, az ismétlés, a begyakorlás módot ad a szokásalakításra, az eltérő szociokulturális helyzetből adódó különbségek megszüntetésére, enyhítésére.

Az **egészséges ruházat, és a helyes öltözködés szokássá alakításában** az óvoda jelentős szerepet vállal. A legfontosabb szempontokat a szülők felé is hangsúlyoznunk kell: legyen kényelmes (ne akadályozza a gyermeket a szabad mozgásban, semmiféle tevékenységben).

Az időjárásnak és ne az évszaknak megfelelő legyen a ruházata. A réteges öltözködéssel egyaránt elkerülhető a túl- vagy alulöltöztetés, amely **betegségmegelőzési szempontból** is lényeges tényező.

A kényelmes cipő, annak szellőztetése (cseréje) nemcsak higiéniai okokból fontos, hanem a járási fájdalom, a bokasüllyedés kialakulása is megelőzhető.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére: ÖNÁLLÓSÁG – Öltözködés, Testápolás

- ☺ **Öltözködés:** Teljesen önállóan, a megfelelő sorrendben öltözködik, ruháját ki-begombolja, cipzározza, csatolja, cipőjét befűzi, beköti.
Ruháját nem hagyja szanaszét, összehajtogatva teszi a szekrénybe, cipőjét a helyére teszi.
- ☺ **Testápolás:** Önállóan mosakszik, törölközik, fésűlködik. Figyelmeztetés nélkül is szükség szerint tisztálkodik.
Önállóan mos fogat, a fogápoló szereket tisztán tartja.
Vigyáz a tisztálkodási eszközökre, helyére teszi azokat.
Szükség szerint használ zsebkendőt.
Ügyel saját küllemére.
Önállóan használja a WC-t.

Az **egészséges táplálkozás** szokásának kialakítása érdekében kiegészítjük a gyerekek óvodai étrendjét, (zöldségekkel, gyümölcsökkel, magvakkal stb.), hogy változatosabb legyen, hogy megkedveltsünk új ízeket, továbbá azért, hogy még inkább fedezze az óvodások magas vitaminszükségletét. A gyermekétkeztetési étrenden túl, minden napon zöldséget, illetve gyümölcsöt fogyasztanak a gyerekek. Ennek megvalósításában a szülők hozzájárulását, az általuk felajánlott különböző termékeket szívesen fogadjuk.

Ünnepeinken is (névnapok, születésnapok, karácsony, farsang) igyekszünk előtérbe helyezni az egészséges finomságokat, kizorítva az elhízást, fogszuvasodást előidéző cukros édességeket, egészségtelen csipszeket.

Ügyelünk arra, hogy a gyerekek a **nap folyamán elegendő folyadékot fogyasszanak**. Saját, jellel ellátott poharat biztosítunk minden gyermek számára, hogy bármikor vizet ihassanak.

Az **étkezések** családi légkörben zajlanak, a gyerekek csendben beszélgethetnek. Ösztönözzük őket, hogy mindent kóstoljanak meg, de ha valami nem ízlik, azt nem erőltetjük.

A szülők számára faliújságon elérhető az óvodai étrend, így lehetőségük van otthon a kiegészítő étrend megtervezésére.

A gyermekeket a csoportban dolgozó óvodapedagógusok és dajkák segítik a helyes étkezési szokások, a kulturált étkezés illemszabályainak megismertetésében és gyakoroltatásában (a terítés esztétikája, az evőeszközök helyes használata a szalvéta rendszeres használatára ösztönzés, az étkezéshez kapcsolódó illemszabályok gyakoroltatása, szóbeli megfogalmazása is).

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

ÖNÁLLÓSÁG - Étkezés

- Teljes önállósággal végzi az önkiszolgálást (étkezés közben is).
- Esztétikusan terít, higiénikusan étkezik.
- Készség szinten használja a kanalat, villát, kést.
- Szokásává válik a szalvéta használata.
- Étkezés után szokásává válik az étkezőasztal rendbetétele.

Az egészséges életmódra nevelés, az egészségmegőrzés, a betegségmegelőzés szokásainak kialakítása a játékban, illetve a tevékenységekben megvalósuló tanulásban is jelen van.

A környezeti epochákban kiemelten jól megfogalmazhatóak a különböző egészségneveléssel, egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek.

Ezek feldolgozása, átadása a gyermekek értelmi fejlettségét figyelembe véve játékos formában történik (pl. tisztaság, egészség, betegség, testünk, öltözködés stb.).

A napi tevékenységekbe beépül a kézmosás fontosságának hangsúlyozása, gyakorlása, folyamatos figyelése (ellenőrzése), a gyümölcsmosás szükségessége, az orrfújás, a köhögés, a tüsszentés illemszabályainak gyakoroltatása szintén a prevenció egészségnevelési feladatok megvalósítását szolgálják. Idesoroljuk még a réteges öltözködés és az időjárás összefüggésének megfigyeltetését, a betegség megelőzésében játszott szerepének kiemelését, az évszakokhoz kapcsolódó játékok, sportok megismertetését, lehetőség szerinti gyakoroltatását.

✱ A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges, és biztonságos környezet kialakítása

Nagy hangsúlyt fektetünk a **higiénés szabályok** betartására: a tárgyi feltételek megteremtésére, (tisztálkodási eszközök biztosítása, cseréje) a környezet tisztántartására, portalanításra, szükség szerinti fertőtlenítésre, a folyamatos szellőztetésre.

A gyerekek testi épségének védelme és a **baleset megelőzés** magába foglalja a személyi, tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak ellenőrzését, karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. A gyerekeket önmaguk, és társaik testi épségének megóvására neveljük.

Az óvoda udvara az egészséges életmódra nevelés egyik fontos színtere. Intézményünk biztosítja és folyamatosan felügyeli a telepített játékok baleset megelőzési minőségét.

Az óvodapedagógusok felelőssége a rájuk bízott gyermekek megismertetése a szabad mozgásban rejlő balesetveszélyekre.

Ennek érdekében kijelölik a különböző mozgásos tevékenységekre alkalmas területeket, feltérképezik a balesetveszélyeket, ezek elhárítására a gyermekeket megismertetik a játékeszközök rendeltetésszerű használatával (melyik mire való, hogyan lehet vele játszani), megtanítják és következetesen gyakoroltatják az ehhez kapcsolódó viselkedési szabályokat.

A gyermekek szertelen mozgásából eredő balesetek megakadályozását segítjük a játék szélsőséges formáinak azonnali megszüntetésével (pl. a játék leállításával, más játékterület, játékforma kijelölésével).

Fontos pedagógiai elv, hogy a társakat, illetve az önmaga testi épségét folyamatosan veszélyeztető gyermeket a szabad levegőn való tartózkodástól, a mozgás kielégítéstől eltiltani nem szabad, hanem másik játéklehetőséget kell felkínálni számára.

Megfelelő szakember bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve

– **speciális gondozó, prevenció és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása:**

Az óvodapedagógus fontos feladata az **anamnézis felvétel által** felderített, az óvodai közösségbe kerülést nem akadályozó kisebb rendellenességek regisztrálása. (krupp, asztmatikus, allergiás tünetek, epilepszia, lázgörcs) Az ezekkel kapcsolatos tennivalókat elsajátítjuk.

Jó kapcsolatot alakítottunk ki az óvoda orvosával és a védőnővel. **A gyermekek egészségügyi ellátását az orvos és a védőnő az intézmény vezetőjével egyeztetett rend szerint végzi,** a gyermekek szomatikus, fiziológiás fejlődését, növekedését, az egészségi állapot folyamatos értékelését a gyermekek egészségügyi törzslapján rögzítik. Ha kérjük, tanácsokkal látnak el bennünket (pl. mi a teendő méhcsípés esetén, megelőző intézkedések kánikula idején stb.).

A vizsgálatokhoz, szűrésekhez az óvodapedagógusok kellő időt biztosítanak, hogy a gyermekorvos és a védőnő a vizsgálatokat kapkodás nélkül tudják elvégezni. Egyúttal a gyermekek félelmét, és szorongását, az egészségügyi dolgozókkal szembeni bizalmatlanságát igyekszik megelőzni, oldani, a vizsgálatra való előzetes felkészítéssel.

A dajkák együttműködő részesei a gyermekek számára biztosítandó nyugodt, szorongásmentes légkör megteremtésének. Szeretetet, gondoskodást, biztonságot adó viselkedésük, a gyermekek orvosi szobába való kíséréssel, az öltöztetésben való segítségadásban teljesedik ki. Ezen kívül a gyermekek váratlan rosszullete, vagy kisebb "balesete"(pl. elesés, de a bepisilés is) esetén az óvodapedagógussal együttműködve veszi ki részét a gondoskodásból.

A gyermekorvos nyugodt körülmények közötti vizsgálatához orvosi szobát alakítottunk ki. Itt tároljuk az alapvető elsősegélynyújtáshoz szükséges eszközöket is.

Fogászati szűréseket szervezünk szintén prevenciós jelleggel, ezáltal lehetőséget teremtünk - óvodán kívüli – terápiás fogászati ellátásra is.

4.1.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága magatartásának érzelmi vezéreltsége.

- ❖ Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában **érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör** vegye körül.
- ❖ Szükséges, hogy a **gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék.**
- ❖ Az **óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek,** valamint az **óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.**
- ❖ Egyszerre **segítjük a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és teret engedünk önkifejező törekvéseinek.**
- ❖ A gyermeket annak elfogadására, megértésére neveljük, hogy az emberek különböznek egymástól.

A **gyermeki fejlődésbe vetett bizalom,** mint a **pedagógiai optimizmus** megvalósítása, a **különbözőségek elfogadása.**

A gyermek fejlődésébe vetett hit mellett **értő figyelmet** fordítunk a gyermekek (nem mindig egyértelmű, illetve érthető) jelzéseire, a mögöttük lévő szükségletek feltárására.

A szocializáció szempontjából meghatározó:

- ♣ **a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása,**
- ♣ **a gyermek erkölcsi tulajdonságainak megalapozása** (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség)
- ♣ **a gyermek akaratának megalapozása** (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának)
- ♣ **a szokás- és normarendszerének megalapozása:** a szokások gyakorlásához szükséges tevékenységi és értékelési rendszer, interakciós kultúra biztosítása elengedhetetlen feltétel az értékrend megalapozása érdekében.

Különböző **szokások és szokásrendszerek** mindenféle élethelyzethez kötődnek, és egyben **a gyermekek számára is megkönnyítik az mindennapi életben való eligazodást.**

A szokások (automatizált cselekvés) kialakulását hatékonyan segítjük, ha **egyes cselekvéseket** a gyerekek

- ❖ lehetőleg **mindig ugyanabban az időpontban**
- ❖ **ugyanabban a sorrendben**(cselekvéssor) **végeznek**
- ❖ (segítjük a részcselekvések közötti kapcsolatrendszer kialakulását)- pl. a napirend

Figyelembe vesszük, hogy

- ❖ a **gyermek** növekedésével – **fejlődésével párhuzamosan a szokások száma is gyarapodik;**
- ❖ a szokástanulás folyamatában a gyermek számára a **felnőttek modellnyújtó szerepe van**
- ❖ (jó és rossz minták elsajátítása);
- ❖ a **nevelés következetessége** a szokások elterjedését, megerősödését segíti;
- ❖ a kialakulóban lévő, vagy már rögzült szokáscselekvések betartását ellenőriznünk kell (megerősítés a gyermek számára a szokás érvényességére vonatkozóan;)
- ❖ a nevelés során mindig csak **egy-egy részelt tűzzünk ki,**
- ❖ (meg tudjon felelni szűkebb-tágabb környezete elvárásainak).
- ❖ a **reális elvárások** megfogalmazásánál elsősorban **nem a gyermek életkorára összpontosítunk, hanem környezeti tényezőire, eltérő fejlődési ütemére** (meglévő ismeretére, tapasztalataira).

A felnőttek együttműködése, következetessége a szokásalakítás során - az eredményesség érdekében elengedhetetlen. Ez vonatkozik:

- ❖ az **egységes elvárásokra** (mit, mikor, hogyan), a **szabályok betartására vonatkozóan**(mit várunk el tőle ugyanabban a helyzetben);
- ❖ **ugyanazon dolgokra, jelenségekre, tettekre vonatkozó vélekedéseinkre, állításainkra.**

A szokásokhoz szorosan kötődnek a **szabályok**.

- ♠ **A gyermek mindennapi életében jelen van.**
- ♠ **A széleskörű, stabil szokásrendszer megsegíti a gyermeket a szabályok elsajátításában, sikeres megtartásában.**
- ♠ **Korlátot és egyben biztonságot, eligazodást** jelentenek a gyermekek számára.
- ♠ A gyermek életében azért vannak, hogy megvédjék őket a fel nem ismert bajoktól, veszélytől, elejét vegyék fizikai- pszichikai sérüléseknek.

A szabályok a gyermek életében sokféleképpen vannak jelen. Vonatkoznak:

- ♠ **az élet és egészségvédelemre,**
- ♠ **a tevékenységek elvégzésének struktúrájára,**
- ♠ **a viselkedési formákra,**
- ♠ **a magatartási megnyilvánulásokra.**

Kevés, de a gyermek számára betartható, ésszerű szabályok legyenek!

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

4.1.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és a nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása a beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Célunk:

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvét fenntartsuk, ösztönözzük.

A gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére elegendő figyelmet fordítsunk.

A gyermek beszédkultúrája által magabiztossá váljon.

A kommunikációs képesség az óvodáskor fontos alapképessége, ” elsősorban a kommunikáló képességet, a beszélő magatartást kell fejleszteni. A beszélőkedvet kell kialakítani...”

Alapvető feladat a **beszédhelyzetek** teremtése a gyermek számára.

A beszélőkedv, a beszédhelyzet, a beszédlehetőség a családi környezet – élmények, ingergazdagság – és az óvodai modell – óvónő, felnőttek, gyermektársak – együttesen hatnak a gyermek beszédfejlődésére. Az óvodában fokozzák a beszédaktivitást a bővülő társas kapcsolatok, a változatos kommunikációs helyzetek.

Beszédfejlesztés

A beszédfejlesztés az egész óvodai nevelést átfogó feladat. Ismernünk kell a gyermek beszédállapotát, melyet az alábbi szempontok szerint figyelhetünk meg:

- beszédhallás: a beszédészlelés és a beszédmegértés alapja a tökéletes hallás;
- beszédértés: két részből áll: a beszédészlelés és a beszédmegértés;
- hangok vizsgálata: a szó elején, közepén és végén;
- mondszerkesztés (szabályos, nyelvtanilag helyes mondatok);
- összefüggő beszéd (mese, történet önálló elmondása).

A beszédfejlődés optimális színtere a játék, mert a közös játék oldott légköre a gyerekekben feloldja a beszédgátlást, ezáltal élénk interaktív, kommunikatív kapcsolatba kerülnek egymással és a felnőttel. A jókedvű játéksituációkban újabb és újabb szavakkal, kifejezésekkel gazdagodik a gyerekek szókincse, fokozódik beszédkedvük, javul beszédértésük.

A család mellett mi (óvodapedagógusok) tudjuk fejleszteni lehatékonyabban a gyerekek kommunikációs képességét abban az életkorban, amikor a legfogékonyabbak, ez fokozott felelősséget jelent. Odafigyelünk arra, hogy beszédünk mindig legyen nyelvtanilag kifogástalan, egyszerű, de mégis kifejező.

Ügyelünk arra, hogy

a gyerekek kérdéseire mindig válaszoljunk;

- ☺ a gyerekek is tegyenek fel kérdéseket;
- ☺ tapintatosan segítsük a beszédhibás gyerekek fejlődését;
- ☺ figyelmet fordítsunk a gátlásos gyerekekre, hogy empátiával támogassuk meg a szóbeli
- ☺ aktivizálásukat;
- ☺ a nyelvi játékokat alkalmazzunk;
- ☺ segítsük a relációs szókincs fejlesztését – a szavak, dolgok, tulajdonságok, folyamatok (történesek, események, cselekvések) közötti viszonyok pontos ismeretét, biztonságos használatát.

(Hátránycsökkentő szerepe abban nyilvánul meg, hogy hiányában a gyerekek nem, vagy nehezen értik, amit a felnőttek és társaik beszélnek. Nem a tárgyi tudás hiányosságai miatt (ez is közrejátszik), hanem a relációs szókincs hiányosságai miatt - ebből következően a kudarcmentes iskolakezdés egyik fontos kritériuma is.)

A kommunikációhoz szorosan kapcsolódik az illem.

Magában hordozza azokat az ismereteket, illemszabályokat, amelyek az emberek közti viszonyban elengedhetetlenek, s amelyeket kisgyermekkorban kell megtanulni ahhoz, hogy később természetes módon élni tudjanak velük.

Ahhoz, hogy a gyerekek az élet produkálta helyzetekben mindig gyorsan és megfelelően tudjanak eligazodni, meg kell nekik tanítani a helyes viselkedés és együttélés elemi szabályait, melyeket természetes élethelyzetekben gyakorolhatnak.

Következetesen segítjük őket abban, hogy:

- * **érkezéskor, távozáskor jól hallhatóan, jól érthetően köszönjenek** felnőttnek, gyermeknek egyaránt;
- * **üdvözljék a csoportba érkezőket** – felnőttet, és gyermeket;
- * **ügyeljenek a megfelelő hangerő megválasztására;**
- * **beszéd közben tartsák a szemkontaktust;**
- * **udvariasan hallgassák végig a beszélőt, ne vágjanak bele mondandójába;**
- * **gyakorolják a párbeszédet;**
- * **a beszélgetőtárustól megfelelő testtávolságot tartsanak;**
- * **köhögés, tüszentés, orrfújás esetén szakítsák félbe mondanivalójukat;**
- * (udvariasan forduljanak kissé el, kezüket tegyék a szájuk elé, használjanak zsebkendőt)
- * **a feltett kérdésekre válaszoljanak** (a lényegre összpontosítsanak);
- * **szóban jelezzék, ha nem tudnak választ adni** (nem értik a kérdést, vagy nincs azzal kapcsolatos ismeretük);
- * **udvarias kifejezéseket használjanak** (alkalmazzák a „varázsszavakat”: kérem, köszönöm, légy szíves...);
- * **kerüljék a trágár beszédet;**
- * **igényesen fogalmazzanak.**

Feladatunk az értelmi nevelés terén:

♣ A gyermekek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára -mint életkori sajátosságára -, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítjuk a gyermeknek a változatos tevékenységet, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő társadalmi környezetről.

- ♣ A gyermek spontán, és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása.
- ♣ Az érzelmi alapigények biztosításával – biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet – segítsük a gyermekeket abban, hogy érzésüket, gondolataikat szóban, mozgással vagy képi eszközökkel szabadon kifejezhessék.
- ♣ Az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség –fejlesztése.
- ♣ Valamennyi értelmi képesség, különösen a **képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet** biztosítása.

Az értelmi nevelésben különleges helyet foglal el a kreativitás. Az alkotó személyiség kibontakoztatásához szükséges a problémahelyzet megteremtése, illetve észrevetése. Biztosítani kell, hogy a problémák megoldását az ötletek kipróbálása, és a kísérletezés lehetsége jelentse.

*Nagyon sok tapasztalatot, ismeretet kell a gyermekeknek szerezni, hogy a meglévő ismeretek rendezése során **minőségileg új ismeret** jöjjön létre (szerepjáték, játékos tevékenységek; dramatikus játékok, bábozás, bábjáték; mozgásos játékok; spontán végzett, és irányított mozgások; éneklés, énekes játékok, tánc; verselés, mesélés; rajzolás, festés, mintázás, kézimunka; séták kirándulások; spontán és irányított megfigyelések, kísérletezések).*

- ♣ A **gondolkodásra készítő kérdéseken, tapasztalati következtetéseken, ok-okozati összefüggéseken** keresztül ismerjék fel azokat a szabályszerűségeket, amelyek jellemzőek az egyes folyamatokra, ezáltal gondolkodásuk rugalmasabbá, összetettebbé, sokoldalúbbá válik.

Felismerhetik, hogy a történéseknek oka van, nem véletlenszerűen mennek végbe a dolgok. A gyermek megtapasztalja, felismeri a magyarázatok egyszerűségét, sok esetben azok furcsaságát. Mindez segíti az okok keresését, és azt, hogy később magától is rájőjön a következményekre. összefüggésekre.

- ♣ Az **intellektuális érzelmek** megjelenésével segítsük elő az érdeklődés felkeltését, a gyermekek tanulási vágyának kialakulását, a szűkebb –tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását, a természeti és társadalmi környezet megismerhető részének bemutatását.
- ♣ A gyermek meglévő ismeretei újabb információkkal bővüljenek, mélyüljenek (miérték és hogyanok), rögzüljenek.
- ♣ Hagyjunk elegendő időt a gyermeknek arra, hogy kifejtthesse a gondolatait.

A tapasztalati következtetések segítik a gyermeket olyan egyszerű következtetési típusok megértésében és használatában, amelyek mindennapi tartalmakkal, és szituációkban is működnek, és a kommunikációban sajátos, de gyakran használt nyelvi szerkezetek segítségével jeleníthetők meg.

5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

5.1. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

Az óvodában, a **nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.**

Az óvodában a **nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus**, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára.

Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek.

Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellet, mintát jelent a gyermek számára.

A nevelőtestület

Nevelőtestületünk jelenleg 16 főből áll. Több kollégánknak rendelkezik szakvizsgával. A nevelőmunka megújítását célzó, a gyerekek egyéni fejlesztését elősegítő, tanulási nehézségek feltárását segítő prevenciós, korrekciós pedagógiai módszereket különböző tanfolyamokon rendszeresen elsajátítjuk (AYRES, Sindelar, kooperatív, inkluzív pedagógiai módszerek, kompetencia alapú szemléletmód, fejlesztőpedagógia).

Belső továbbképzés keretében sokoldalún bővítjük ismereteinket, megtámogatjuk innovatív törekvéseinket: a családokkal való együttműködés hatékony formái, érzelmi intelligencia (EQ), mentálhigiénés, erőszakmentes kommunikációs (EMK) szemléletmód, konfliktuskezelési technikák az óvodai partnerekre vonatkozóan, önismereti, drámapedagógiai gyakorlatok, a kooperatív együttműködés segítése, megoldást

kereső pozitív szemléletmód, a gyermekjóra stb. Számítógépes tanfolyamon (ECDL) több kolléganőnk is részt vett.

Nevelőtestületünk kompetenciája kiterjed arra, hogy:

- ♣ az óvodai nevelés eredményességéhez szaktudásunkkal, pedagógiai munkánk összehangolásával (a nevelőmunkát segítő nem pedagógus alkalmazottakkal is) hozzájáruljunk;
- ♣ a kisebbséghez, más nemzeti kultúrához tartozó (migráns) gyermekek nevelő óvodapedagógusok lehetőséget teremtsenek arra, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét;
- ♣ a sajátos nevelésű igényű gyermekek fejlesztése során speciálisan képzett szakember közreműködését igényljük.

5.2. TÁRGYI FELTÉTELEK

Óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.

Az óvoda udvarát, kertjét, berendezését oly módon igyekszünk kialakítani, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen változó testméretének, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését.

Tárgyi feltételeink lehetővé teszik a gyermekek mozgás - és játékigényének kielégítését.

- ✓ Megtapasztalható a gyermekeket körülvevő harmóniát árasztó színek, formák, anyagok sokszínűsége.
- ✓ A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket, számukra hozzáférhető módon, és a gyermekek biztonságát szem előtt tartva helyezzük el.
- ✓ Az óvodai munkatársak megfelelő munkakörnyezetének kialakítására figyelmet fordítunk.
- ✓ A szülők fogadására az alapvető lehetőségeket megteremtettük.
- ✓ A folyamatos felújítások és karbantartás eredményeként mindkét épület állaga megfelelő.
- ✓ A bútortzat átlagos, lehetőségeinket kihasználva folyamatosan cseréljük, javítjuk, felújítjuk. A szemléltető eszköztárunk folyamatosan bővül. Vannak a mozgáshoz szükséges udvari játékaink.

5.3. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

5.3.1. ÓVODAI DOKUMENTUMOK

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomonkövethetését különböző dokumentumok szolgálják.

Az óvodai nevelés csak jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg, és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

A pedagógiai program tervezési, értékelési dokumentumai:

5.3.1. 1. Az óvodavezető pedagógiai, működési terve

Összekötő szerepe van a pedagógiai program és az óvodapedagógusok gyermekcsoportokra elkészített terve között.

Tervezési időkerete: egy év / az adott nevelési év/

5.3.1.2. Óvodai csoportnapló

A nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgáló kötelezően vezetett tanügy igazgatási dokumentum, a hatályos jogszabályokhoz igazítva.

Megfelel a nemzeti köznevelési törvény hatályos, végrehajtási rendeleteinek, és összhangban van az óvodai nevelés országos alapprogramjával, amely a kompetencia alapú nevelési gyakorlat elveire épül.

- ❖ **A pedagógiai munka legfontosabb dokumentációja.**
- ❖ **Tükrözi az óvodai pedagógiai programját.**
- ❖ **Mutatja a pedagógiai előzményeket, a tervezett folyamatot és azt, amit sikerült megvalósítanunk.**

A csoportnapló -vezetés alapossága, pontossága - a dokumentálással kapcsolatos feladataink:

- ❖ **Irányadó** legyen minden pedagógus számára.
- ❖ **Áttekinthető** legyen –mindenki számára segítse az átláthatóságot.
- ❖ **Jól használható** legyen – tudjunk dolgozni belőle.
Mindig a *legegyszerűbb formát* válasszuk.
Rövid idő alatt kitölthető legyen (hosszú szövegezés helyett lényegre törő forma).
- ❖ **Tagóvodai szinten a közösen kialakított, egységes szerkezetre törekedjünk.**

A csoportnapló tartalmi kialakítása intézményi szinten a rendelet előírása szerinti, ezen felül természetesen óvodai sajátosságokat is tartalmazhat.

A csoportnaplónak tartalmaznia kell:

- az óvoda nevét, OM azonosítóját és címét,
- a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvodapedagógusait,
- a megnyitás és lezárás helyét és időpontját,
- az óvodavezető aláírását, papíralapú dokumentum esetén az óvodai körbélyegzők lenyomatát,
- a pedagógiai program nevét.
- A gyermekek névé és óvodai jelét.
- A fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három–négyéves, a négy–ötéves, az öt–hatéves a hat–hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődések voltak (*adatgyűjtő lap*).
- A nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét.

Az óvodapedagógusok tervezési feladatai a csoportnaplóban

A csoportnapló tervezési feladatai tartalmazzák:

- **A napirendet**, a napirend szerinti *tevékenységek időtartamát* és a *tevékenységeket*.
- A hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó **hetirendet napi bontásban**.
- Az éves terv anyagát, a **gyermekek fejlődését elősegítő tartalmakat** az adott nevelési évre vonatkozóan a következő bontásban: *vers és mese; ének, zene, énekes játék; rajzolás, mintázás, kézimunka; mozgás, a külső világ megismerése (környezetismeret, matematika)*;
- **Az értékeléseket**.
- A gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit.
- **A szervezési feladatokat, határidőket, a felelősök neveit** – tervezési időkerete 3 hónap
- **A tervezett programokat és azok időpontját a felelősök neveit neveit**
– tervezési időkerete 3 hónap
- **Az ünnepek, események konkretizálását – a felelősök neveit.**
– tervezési időkerete 3 hónap
- **A hivatalos csoportlátogatásokat, a látogatás célját, időpontját, a látogató nevét és beosztását, a látogatás szempontrendszerét, a látogatás eredményét.**
- Feljegyzéseket a csoport életéről.

A kötelező tartalmakon túl:

➤ Formai megkötéseket:

- Tartalomjegyzék
- Számozott oldalak
- A jogszabályi és statisztikai adatszolgáltatásokra építve tartalmazhat minden olyan adatot és információt, melyek a csoportban dolgozó óvodapedagógusok és az óvodavezetők munkájához elengedhetetlenül szükségesek.
- A csoportra differenciáltan vonatkozó szokás – szabályrendszereket.
- A balesetmegelőzés szabályait.
- A gyermekek, a csoport aktuális fejlettségére vonatkozó információkat (fejlődésmérés eredményei egyéni és csoportos kimutatásban) – erős és gyenge nevelési területek.
- Gyermekvédelemmel kapcsolatos bejegyzéseket (prevenció táblázat).
- Fogadóórák időpontjait, (emlékeztetők a gyermek személyes anyagában).
- Szülői értekezletek időpontjait, feljegyzéseit.
- Családi programok időpontjait, a résztvevők számát.
- Nyári tevékenységi tervet.
- Egyedi igény szerint – az összefűzés során – további oldalakkal / tartalmakkal történő kiegészítésre van lehetőség.

5.3.1.3. Felvételi és mulasztási napló

A felvételi és mulasztási napló az óvodába felvett gyermekek nyilvántartására és mulasztásaik vezetésére szolgál.

A felvételi és mulasztási naplóban fel kell tüntetni az óvoda nevét, OM azonosítóját, címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését.

A felvételi és mulasztási napló tartalmazza:

- a gyermek naplóbeli sorszámát, oktatási azonosító számát, nevét, születési helyét és
- idejét, állampolgárságát, nem magyar állampolgár esetén a tartózkodás jogcímét, a
- jogszerű tartózkodást megalapozó okirat számát, lakóhelyének, tartózkodási
- helyének címét, anyja születéskori nevét, apja vagy törvényes képviselője nevét,
- a felvétel időpontját,
- az igazolt és igazolatlan hiányzások havi és éves összesítését,
- a szülők napközbeni telefonszámát,
- a megjegyzés rovatot
- Amennyiben az óvoda sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését is ellátja, a megjegyzés rovatban fel kell tüntetni a szakvéleményt kiállító szakértői bizottságnevét, címét, a szakvélemény kiállításának időpontját és számát, valamint az elvégzett felülvizsgálatok, továbbá a következő kötelező felülvizsgálat időpontját.
- A gyermeket akkor lehet a felvételi és mulasztási naplóból törölni, ha az óvodai elhelyezése megszűnt.

* 5.3.1.4. A fejlődési napló és a tervezés

A gyermekek fejlődésének megfigyelése, mérése rendszeres, tervezett és összehangolt.

A tervezés alapelveinek minden területen egységesnek kell lenni – egyéni képességfejlesztés –, és mindenhol érvényesülnie kell, legyen az a napirend, a tevékenységekben megvalósuló tanulás vagy a munka. Olyan tervezés kell, amely a gyermek aktuális fejlettségére épül, segíti a gyermekek fejlődési ütemének követését, jelzi a fejlődésbeli lemaradásokat, láttatja az egyénhez kötődő feladatokat.

A sajátos nevelési igényű gyerekek fejlesztését és fejlődését speciális szakemberek bevonásával, folyamatos segítségadás mellett tudjuk biztosítani.

Az óvónőnek azt a szintet kell megtalálnia, amit a gyerek már tud, illetve, amit segítséggel meg tud oldani. Ez a játékon keresztül a tanulásban – és minden más tevékenységben – jól látható. Szempontsor – a gyerekek megfigyelésének is szempontja –, alapján az óvodáskor idejére minden gyereknek külön-külön folyamatosan vezetett, dátumozott, egyéni tényfeltáró, helyzetelemző és fejlesztő feladatokat terveznek az óvónők, amelyek kiterjednek a nevelési, tanulási folyamatra is.

Az óvodapedagógus tervezési feladatai a fejlődési naplóban

A fejlődési napló vezetése tudatos pedagógiai tervezés alapján történik.

- ❖ A gyermekek megfigyelése, egyes nevelési területekre bontott aktuális fejlettségük mérése azonos szempontsor alapján, azonos értékkála mentén történik.
- ❖ A fejlesztőpedagógus, és a logopédus szakemberek mérései további kiegészítő információkat adnak a differenciált, egyéni képességfejlesztés pedagógiai megalapozottségához.
- ❖ A megfigyelések, mérések alapján minden gyermek számára 3 hónapra kijelöljük a legfontosabb fejlesztési területeket.
- ❖ Heti lebontásban tervezzük a változatos képességfejlesztő feladatokat. Figyelembe vesszük a segítő szakemberek fejlesztési javaslatait is.. Minden epochában a délelőtti óvodapedagógus készít egy -egy fejlesztési feljegyzést. A HHH-s gyermekekről heti két alkalommal.
- ❖ A fejlesztés eredményességét a negyedéves tervezési ciklus végén írásban rögzítjük, ennek alapján megtervezzük a következő időszak fejlesztési területeit, feladatait.

A gyermeki személyiség fejlődésének nyomon követését segítő dokumentumok:

1. A gyermek anamnézise –óvodába kerüléskor (a csoport óvodapedagógusa és a szülő ismerkedő beszélgetése során)

(a gyermek születésére, testi, lelki fejlődésére, önállóságára vonatkozó információk az óvodába kerüléséig)

2. Beszoktatási tapasztalatok (óvodába kerülés után egy hónappal)

(a beszoktatás körülményei: ki szoktatta be, volt-e közösségben, szokás-, szabályrendszer elsajátítása, a közösséghez való viszonya, átlagos, vagy lemaradást mutató, illetve kiemelkedő (tehetségondozást) igénylő területek feltérképezése)

3. A gyermek egyéni fejlesztését segítő információk 1.

(az egyes nevelési területeken mutatott fejlettsége - megfigyelés alapján)

4. A gyermek egyéni fejlesztését segítő információk 2.

(családszerkezete, a csoportban, közös tevékenységben elfoglalt helye megfigyelés alapján, fejlesztést segítő szakembert igényel-e?)

5. A gyermek egyéni fejlesztését segítő információk 3.

(a fejlesztést segítő szakemberek – fejlesztő pedagógus, logopédus ..- neve, dátum , a fejlesztendő részképességek felsorolása, a fejlesztő foglalkozások száma ki, mikor, hol végzi)

6. A gyermek egyéni fejlesztését segítő információk 4.

(a fejlesztést segítő szakemberek javaslatai – gyógypedagógus, pszichológus, szakértői vélemények: a határozat számát, a következő felülvizsgálat idejét a fejlesztésre előírt és fordítható éves és heti óra számát a határozat alapján elkészített tematikát (fejlesztési területek, fejlesztési feladatok, módszerek)

7. A gyermekek fejlődésének mérése tevékenységekben

A gyermek egyéni fejlettség mérésére vonatkozó szempontsor, indikátorok, pontozási rendszer/ 0-7-ig/, és mérési időpontok alapján

A fejlődési napló szempontsora: (megfigyelendő-, és fejlesztendő részképességek)

* Testi fejlettség terén:	
MOZGÁS (Testnevelés)	ÖNÁLLÓSÁG
* Lelki felkészültség tekintetében:	
1. TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS(KÉPESSÉGEK) FEJLŐDÉSE	2. KOMMUNIKÁCIÓ (ANYANYELVI FEJLESZTÉS)
3. MATEMATIKA TANULÁS	4. KÖRNYEZETI TANULÁS
5. ZENEI NEVELÉS	6. ÁBRÁZOLÁS
* Szociális érés tekintetében:	
7. JÁTÉK:	8. ÉRZELEM, SZOCIÁLIS MAGATARTÁS:
9. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉG	

8. A Sindelar- mérés eredményei (az 5. évet betöltött gyermekeké)

(a tanulási zavart okozó részképesség-gyengeségek felismerésére)

9. Fejlesztő feladatok:**3 hónapra jelöljük ki a lemaradást mutató részképességek fejlesztését**

(fejlesztési terület, hozzárendelt feladat, módszer, eljárás, gyakorlat, elért eredmény értékelése, továbbhaladási terv készítés)

a szakértői határozat, illetve az utazó gyógypedagógussal történő szakmai megbeszélés alapján elkészítjük a tematikát (fejlesztési területek, fejlesztési feladatok, módszerek, gyakoriság/időkeret)

(minimális időkeret: minden epochában a délelőtti óvodapedagógus heti egy feljegyzése, a HHH-s gyermekekről heti két feljegyzés)

10. A gyermek egyéni fejlődési mutatói, a pedagógiai hozzáadott érték kimutatása, grafikus megjelenítése

- a nevelési év végén az iskolába menő gyermekekre vonatkozóan,
- a bemeneti - kimeneti mérésre alapozottan,
- és a csoport (az iskolába menők) kimeneti mérése szintjén

11. A fejlődési napló részét képezi néhány gyermekmunka összegyűjtése is (gyermekrajz, elsősorban környezeti és matematikai feladatlapon, amelyekkel a fejlesztés szükségességét, illetve eredményességét kívánjuk indokolni.*Mérési időpontok*

- **Óvodába lépéskor - bemeneti mérés** (minden gyermek)
  - 5-6 évesek esetében az óvodába kerülés után 1 hónap múlva Sindelar – mérés)
  - Minden új gyermekre vonatkozóan legkorábban 1 hónap múlva a megadott szempontsor alapján
- **A nevelési év októberében** (minden gyermek)
- **Iskolás életkorúak mérése - októberben és májusban**
- **Mindig az utolsó mérés a kimeneti mérés!**

A gyermek egyéni fejlődési mutatói, a pedagógiai hozzáadott érték számszerű kimutatása, grafikai megjelenítése:

- a bemeneti – kimeneti mérésre alapozottan,
- és a csoport (az iskolába menők) kimeneti mérése szintjén.

A fejlődési napló vezetésével szeretnénk elérni, hogy

- a gyermek megismerését minél több, tervezett információ, és azonos szempontsor segítse (megtapasztalható legyen a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai hozzáállás)
- a fejlesztés menete, tudatossága, nyomonkövethetősége partnereink, és az ellenőrzést végzők számára is áttekinthető legyen
- felelősséggel képviseljük, és partnereink felé is tudatosítsuk, hogy a gyermek aktuális fejlettségét nem az életkora határozza meg. A gyermek képességeinek és akaratának függvényében biztosítjuk az önállóság lehetőségét, és nem időhöz (hónap) vagy korhoz kötötten – egyéni bánásmód elve.
- a szokás-szabály rendszer, az önkiszolgáló munka, önállóság fejlesztésének feladatait egyénre szabottan szintén a fejlődési napló tartalmazza
- minden óvónő tudja, melyik gyereket miben, mivel kell fejleszteni ahhoz, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön – meghatározza a lemaradás mértékét, és minőségét az egyes nevelési területeken – felzárkóztató tevékenység tervezése
- gyereknek tervezett feladat a gyermek ismeretében tudatos, pontos, képességfejlesztő legyen: meg tudjuk állapítani, mi akadályozza, illetve segíti a gyermek képességeinek kibontakozását, és ennek függvényében alkalmazzuk folyamatosan bővülő pedagógiai módszereinket módszertanilag helyesen, tudatosan pedagógiai tervezéssel határozzuk meg a fejlődési utat (tehetségfejlesztés, képesség kibontakozását segítő tevékenység)
- az óvodapedagógusok felelősséget érezzenek, felelősséget vállaljanak minden gyermek, minden területen (érzelem, szocializáció, stb.) történő fejlődéséért
- fontos, hogy ez a dokumentum a fejlődés mérhetőségét, számszerűsíthetőségét kimutathatóvá, megfoghatóvá tegye.
- garantálja a pedagógiai folyamatok átláthatóságát, és a gyermekek személyiségfejlődésének folyamatos értékelését, a megfigyelésen alapuló mérések, mérési eredmények visszacsatolását

5.3.2. Hetirend

A hetirend elsősorban az óvodapedagógust segíti abban, hogy nevelőmunkáját a folyamatosság, a rendszeresség, a tudatosság és a fokozatosság elve szerint végezhesse.

A hetirend a napirenddel összhangban segíti a párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezését, szervezését.

A gyermek egészséges, tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

Az óvónő által szervezett fejlesztő tevékenységek napját határozza meg. Írásos helye (tervezés, kezdeményezett tevékenységi forma) a csoportnapló.

- * a ciklusokban a tartalmi egység elvei alapján komplex módon jelenítjük meg a
- * tevékenységi formákat;
- * naponta lehetőséget teremtünk az éneklésre, vizuális tevékenységre, verselésre, mesélésre
- * a választhatóság elve szerint;
- * a gyermekeknek naponta biztosítjuk a szervezett játékos mozgást az életkori és egyéni
- * sajátosságokhoz igazítva;
- * heti két alkalommal minden csoportban kötelező testnevelést szervezünk;
- * a gyermekeknek lehetőséget adunk arra, hogy a megkezdett témát, tevékenységet kedvük szerint folytathassák a nap, a hét folyamán.

A külső világ tevékeny megismerése
Környezetismeret, környezetvédelem, munka, illem epocha

Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
verselés, mesélés	verselés, mesélés	verselés, mesélés	verselés, mesélés	verselés, mesélés
környezetismeret, környezetvédelem	környezetismeret, környezetvédelem	környezetismeret, környezetvédelem	környezetismeret, környezetvédelem	irányított mozgás /testnevelés/ (kötelező)
	irányított mozgás /testnevelés/ (kötelező)			heti munka jellegű tevékenység

Matematikatanulás epocha

Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
verselés, mesélés	verselés, mesélés	verselés, mesélés	verselés, mesélés	verselés, mesélés
matematika	matematika	matematika	matematika	irányított mozgás /testnevelés/ (kötelező)
	irányított mozgás /testnevelés/ (kötelező)			heti munka jellegű tevékenység

*A kötelező irányított mozgások / testnevelési foglalkozások/ napját az óvónők a tanév elején egyeztetik, hogy a hely - és eszközhasználat minden csoport számára biztosított legyen.

** Rajzolás, mintázás, kézi munka és ének, zene, énekes játék, gyermektánc a hét bármely napján, a gyermekek igénye szerint.

5.3.3. Napirend

A folyamatos napirend

Az óvodai élet, a nevelés keretét a napirend adja. A jól szervezett, de rugalmas keret a gyerekek kiegyensúlyozott életritmusának, biztonságérzetének a záloga. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot jelentenek a gyerekeknek.

A napirend kialakításánál a következőkre kell figyelni:

- ❖ igazodjon a 3-7 éves korosztály életkori sajátosságaihoz, egyéni szükségleteihez; tekintettel a helyi szokásokra, igényekre;
- ❖ igazodjon a különböző tevékenységekhez-, alakuljanak ki a tevékenységek közötti harmonikus arányok
- ❖ szűnjön meg a nap széttagoltsága, a gyerekek tömeges tevékenykedtetése, egy részük rendszeres siettetése;
- ❖ növekedjen a játékidő – a játék kitüntetett szerepének hangsúlyozása;

- ❖ megfelelő keretet adjon az epochális tanulási rendszernek;
- ❖ a tevékenységeket (tanulás, munka) a játékidőn belül – mint választható tevékenységet – kell szervezni;
- ❖ biztosítsa a folyamatos étkezés, önkiszolgálás feltételeinek biztosítása;
- ❖ Vegye figyelembe:
  - ❖ a gyerekek, a családok étkezési szokásait;
  - ❖ a technikai dolgozók munkaidejét (kezdet, befejezés);
  - ❖ a célnak megfelelően át kell rendezni a csoportszobákat úgy, hogy a többféle tevékenységet végző gyerekek ne zavarják egymást (mesesarok, ábrázolóasztal, étkezőasztal, mely egyben tanulásteasztal is stb.);
- ❖ újra kell gondolni – a legapróbb részletre is figyelve – a szabály- és szokásrendszert, a szervezési feladatokat.

A folyamatos napirend zökkenőmentes megvalósítása feltételezi az óvónők által alaposan átgondolt, a gyerekekkel elfogadtatott, megtanított, betartatott **szokásrendszert**.

- ♣ A gyerekeknek pontosan tudniuk kell, hogy mit kell tenniük, hogyan kell viselkedniük, ha egy-egy tevékenységbe be akarnak kapcsolódni (étkezés, tanulás), vagy éppen be akarják azt fejezni. Például minden esetben, étkezés előtt, után kezet kell mosni, a használt edényt a tálalóasztalra tenni stb.
- ♣ Az ésszerű szabályok megkönnyítik a higiéniai, együttélési normák elfogadását, biztonságérzetet ad a gyermek számára, mert pontosan tudja – s így meg tud felelni –, milyen helyzetben mit várnak el tőle a felnőttek, a gyerekek egyaránt.
- ♣ Nevelési évenként a szeptember a szokásrendszer megalapozásának a hónapja. A tanulás (ismeretszerzés) október második hetében kezdődik.
- ♣ A célszerűen kialakított szokásrendszer zavartalan, szinte, önmagától” működővé teszi a csoport életét.
- ♣ Kerülni kell azonban az értelmetlen, túlzottan aprólékos, mindent szabályozó szabályozást. A mindig-mindent behatároltság megöli az önállóságot, a kezdeményezést, a gyermeki szabadságot.
- ♣ A folyamatos napirend rugalmasságával lehetővé teszi, hogy egyéni tempó, teljesítőképesség, egyéni igény szerint végezzék a gyerekek a tevékenységet. Nem kell várakozniuk, nem kell sietniük.
- ♣ Pozitívum még, hogy a gyerekek dönthetik el – természetesen egy időegységben belül –, hogy mikor kezdenek el, vagy fejeznek be egy tevékenységet. A játszó gyerekek nem kell abbahagynia a játékát, ha behozzák a tízórait. Akkor étkeznek, ha kijátszotta” magát.
- ♣ A napot nagy intervallumokra bontjuk, kevés tevékenység idejét határozzuk meg (kezdet, befejezés), ez azonban feltétlenül szükséges, mert a folyamatosság nem eredményezhet anarchiát. Magában kell hordoznia az állandóságot és a rugalmasságot, ami a gyerekeknek a kiegyensúlyozott biztonságot adja.

Meg kell határozni:

- az étkezések kezdetét – a biológiai szükségletek kielégítése, a gyermek fejlődő szervezete rendszerességet követel –, de a befejezést nem, mert ez rugalmasan alkalmazkodik az igényekhez és más tevékenységekhez;
- a délutáni felkelés legkorábbi idejét.

A gyermekeknek szükségük van pihenésre, de aki nem igényli az alvást, az egyórás pihenés után könyvet nézegethet, vagy felkelhet (rajzolhat, kirakós játékkal halkan játszhat..).

Ez a szituáció rendkívül sok nevelési lehetőséget teremt. A gyermekek megtanulnak tapintatosan alkalmazkodni egymás szükségleteihez, igényeihez. Erősödik önfegyelmük, hisz nem könnyű olyan halkan játszani, beszélni, hogy ne zavarják az alvókat.

A folyamatos napirend

- ❖ lehetővé teszi, hogy a gyerekek biztonságban érezzék magukat.
- ❖ osztott, osztatlan csoportban egyaránt alkalmazható.
- ❖ megszervezését csak helyi sajátosságok – feltételrendszer hiánya – akadályozhatják.
- ❖ megteremtődik az egyéni képességfejlesztés, az egy gyermekre figyelés lehetősége a gondozásban is.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal

Napirendünk

6.00-tól		
	7.30-tól	reggeli
játék		mese
játék		kötetlen tanulás
játék		mindennapi testnevelés
játék		játék az udvaron
	12.00 -tól	ebéd
		pihenés előtti mese
		pihenés
	14.00.-tól	folyamatos felkelés, <i>játék</i>
játék		uzsonna
játék	15.10-től	
játék		
17.30-ig		

5.3.4. A csoportok szervezése

- ♣ A csoportok kialakítását helyi adottságok, szokások, igények befolyásolják. Bármilyen a csoportösszetétel, a legfontosabb kritériuma az, hogy abban a gyerekek, óvónők egyaránt jól érezzék magukat. Az epochális program bármilyen összetételű csoportban jól alkalmazható.
- ♣ Az osztatlan életkorú csoportokban életszerűbb, családiasabb az összetétel, az új kicsik beilleszkedése – amely mindig a gyermek igénye, a szülő és az óvónő közös megállapodása szerint történik – hamarabb lezajlik, segítik a testvérek és a nagyobbak a kapcsolatteremtést.
- ♣ Lerövidül a beszoktatási idő, mert az újak egy kiépült szokásrendszerű csoportba kerülnek, látják, utánozhatják a nagyobbak tevékenységét, így hamarabb megtanulják az óvodai életet. A kicsiket szeretettel, sok apró figyelemmel váró nagyok az óvónő mellett érzelmi támaszt, megkapaszkodási lehetőséget is nyújtanak. A csoportban tapasztalt szeretetteljes fogadtatás, meleg légkör, a modellálható szokások, hagyományok, társas kapcsolatok fokozzák a kisebbek biztonságérzetét, fejlesztően hat rájuk.
- ♣ Egy csoportba kerülhetnek a testvérek, barátok, ismerősök. A nagyobb megéli az óvó, segítő szeretetet, a kicsi a biztonságot a nagyban és mindketten az összetartozás érzését. Nem testvéri kapcsolatban ugyan, de hasonló érzelmeket élhetnek meg az egyik is, mely segíti a helyes önértékelő magatartás kialakulását.

Testvéreknél, de nem testvéreknél is alkalmanként előfordul a túlzott ragaszkodás a nagyhoz, vagy a kicsi túldédelgetése. Ilyenkor az óvónő nevelőfunkciója megnő, segít az egészséges arányok megtalálásában.

- ♣ Osztatlan csoportokban megszűnik a korcsoportismétlés miatti csoportcsere, az iskolába nem menő nagyok nem kerülnek új csoportba.
- ♣ Megteremtődnek az utánzás, modellkövetés feltételei a gyerekek között, eredményesebb a szociális tanulás, felgyorsul az önállóság fejlődése.
- ♣ Megtanulnak alkalmazkodni, viselkedni heterogén életkorú közösségben, fokozódik a gyerekek empátiás képessége, természetesebben fogadják a „másságot”. Lényegesen csökken a gyerekek között a konfliktusok száma, mert a más-más érettségi fokon álló gyerekek mintát adnak egymásnak a megegyezésre.

A csoportok szervezésénél figyelembe kell venni:

- ❖ megközelítően arányos legyen a különböző életkorú gyerekek száma, hogy a csoportba kerülő gyerekek várhatóan találjanak játszótársat, barátot, hogy az eltérő fejlettségből következő hatások kiegyenlítsék egymást;
- ❖ halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányos elosztását;
- ❖ a nemek arányát (fiúk-lányok arányos létszámát).

5.3.5. Az óvoda ünnepei, hagyományai, programok

Célunk :

a hagyományok ápolásával a hétköznapiakból kiemelni a jeles napokat (dekoráció, teremrendezés, szülők bevonása, részvétele) érzelmi, hangulati ráhangolódással.

Erkölcsei, érzelmi nevelés, szocializáció szempontjából is kiemelkedő pedagógiai szerepet tulajdonítunk.

Az óvodai ünnepek előkészítését, szervezési feladatait a csoportnaplóban megtervezzük. Az ünnepek lebonyolításáért felelős óvodapedagógus koordinátori felelősséget vállal a csoportos óvodapedagógusok, a gyermekek, és szüleik felé. (Ütemezés, kiírás, dekoráció, emlékeztető stb.)

Az ünneplési módok tagóvodánként, csoportonként folyamatosan változhatnak, kiegészülhetnek. A külsőségekben, a ráhangolódásban, a szervezésben szükséges az összhang, az együttműködés. A tartalommal való gyarapítás, kitöltés - a csoportokhoz igazodóan - az óvodapedagógusok kompetenciája.

Az eseményekhez kapcsolódóan képeket nézegetnek, gyűjtenek, beszélgetnek a helyes segítői, viselkedési módokról; segítségünkkel a szüleiket, testvéreiket bevonják az óvodai, illetve családi programokba.

- ✱ **A családi, baráti összetartozás érzésén túl, feladatunknak tartjuk**
- ✱ **a szülőföldhöz való kötődés segítését,**
- ✱ **a magyar népi hagyományok megismerését, elmélyítését;**
- ✱ **és azt, hogy saját óvodájuk közvetlen környékének megismerésével olyan pozitív tapasztalatokat szerezzenek, amelyek befolyásolják jó közérzetüket, ahhoz fűződő viszonyukat;**
- ✱ **vegyenek részt a kapcsolatok alakításában;**
- ✱ **szívesen gondoljanak vissza ezekre az eseményekre, és az abban résztvevő személyekre.**

Az óvodában megünnepelt jeles napokkal színesebbé tehetjük a hétköznapiakat.

Hagyományos ünnepeink, rendezvényeink alkalmával az ünnep sajátosságainak megfelelően feldíszítjük a folyosókat, csoportszobákat. A gyermekek és a felnőttek ünnepi ruhája is jelzi a különleges, az óvoda hétköznapjaitól eltérő alkalmat.

A közös ünnepi előkészületekkel, ünnepléssel segítjük a gyermekeket, hogy:

- ❖ az ünnepre érzelmileg ráhangolódjanak;
- ❖ tevékenyen vegyenek részt az előkészületekben;
- ❖ észleljék az idő természetes tagolását;
- ❖ felfigyeljenek, az évszakok, a hónapok egymásutánosságára;
- ❖ kézzelfoghatóbbá válják számukra az idő múlásának megértése (a lassan kialakuló időérzék segítése);
- ❖ ...mindig valami „varázslatosat”, valami hétköznapokon kívül eső történetet jelöljenek a gyermekek és természetesen a felnőttek számára egyaránt;
- ❖ maradandó közös élményt adjanak, mélyítsék az összetartozás érzését;
- ❖ az esztétikus környezettel segítsük a szép iránti igényüket;
- ❖ példát adunk nekik az ünnepen kívánatos viselkedéshez, viselethez.

Ők maguk is hozzájárulhatnak az ünnep szépségéhez saját kis műalkotásaikkal, melyek a készülődés közös emlékét is hosszú időn át visszaidézik bennük.

Jó, ha óvodás gyermekeink

- ☺ maguk is készítenek ajándékot szeretteik számára,
- ☺ időt szánnak a másokra, végiggondolják, hogy minek örülnek szeretteik.

Várhatóan saját ajándékaikat is jobban értékelik, ha magukon keresztül megtapasztalják, milyen sok szép gondolat és szeretet (érzés) van egy-egy ajándék mögött.

Amit érdemes a gyerekekkel megbeszélni:

- nemzeti ünnep, minden magyar ünnepe;
- munkaszüneti nap, a család együtt ünnepel,
- ha szervezett megemlékezésen veszünk részt, ünneplőbe öltözünk,
- jelképek, színek: pl. kokárda, nemzetiszínű zászló,

Segítségadásunk kiterjed azokra az élethelyzetekre is, amelyeket sok család nehezen tud kezelni: a közös ünneplés hangulatának megteremtésére.

Tevékenységek, amelyekkel megéreztetjük az ünnep hangulatát:

Hagyományos ünnepeink – a gyermeki élet ünnepei óvodánkban:

☀ **Mikulás** – december

Mikulásos, Télapós versekkel, dalokkal, jelképek készítésével, díszítésével hangolódnak az ünnepre.

Felkészülnek a Mikulással való találkozásra (előkészületek, fogadása, köszöntése, elbúcsúzás tőle – elemi illemszabályok, másokra való odafigyelés gyakorlása, megtapasztalása)

☀ **Adventi gyertyagyújtás** – december

A csoportok az óvoda dolgozóival minden alkalommal közösen vannak jelen a gyertyagyújtáson; egy közös dalt megtanulnak ezekben a hetekben.

Karácsonyi versekkel, dalokkal, újévi köszöntőkkel, dekorációkkal és díszítéssel, ajándékok készítésével hangolódnak az ünnepre.

Megismerkednek az ünnep szimbólumaival, legismertebb hagyományaival, szokásaival, megtapasztalhatják, megfogalmazhatják az ünnephez, szeretteikhez kapcsolódó érzéseiket.

Az utolsó gyertyagyújtás a szülőkkel együtt történik. A közös élményt a csoportok által előadott egy-egy ünnepi vers, dal adja, és egy közös éneklés a szülőkkel.

A közös köszöntést megelőzően karácsonyi játszódélutánok vannak a csoportokban.

☀ **Farsang** – február

Az előkészületek, ráhangolódás során papíralarcot készítenek, díszítenek; részt vesznek a csoportszoba díszítésében; táncolnak, utánozzák az óvónő táncos mozdulatait; egyszerű dalokat vagy mondókákat tanulnak; tréfás mesét, verset, éneket tanulnak, (egyszerű népi gyermekjátékokat játszanak).

A szülőkkel együtt tartott ünnepen kedvük szerint részt vesznek a táncban, az ügyességi játékokban, a csoportszoba, átrendezésében. (Minden gyermek számára biztosítjuk” az elvonulást”, a megszokott tevékenységeket).

☀ **Húsvét** – április:

A gyerekek megismerkednek a népszokásokkal, hagyományokkal, húsvéti jelképekkel; húsvéti tojást, jelképeket készítenek, díszítenek, locsolóverset tanulnak; felelevenedik a locsolkodás hagyománya, a hozzá kapcsolódó illemszabály; évszakhoz kapcsolódó énekekkel, versekkel, ajándékkészítéssel hangolódnak az ünnepre.

☀ **Anyák napja** – május

Ünnepi énekeket, verset tanulnak a gyerekek, ajándékkészítéssel, tavaszi dalokkal, mondókákkal, versekkel hangolódnak az ünnepre. Részesei a csoportszoba, öltöző díszítésének.

Köszöntővel, rövid műsorral fogadják az ünnepeket.

☀ **Gyermeknap** – május

A vidámság napja zenével, sok játékkal, mozgással; a délelőttre a szülők is eljönnek;

☀ **Évzáró ünnepély, nagycsoportosok ballagása**- május vége:

A gyermekek számára valaminek a lezáródását, elmúlását érzékelteti.

❖ **Nemzet ünnepeink:** Március 15;

- ♣ a gyerekek segítenek az ünnepi dekoráció elkészítésében (különböző ábrázolási technikákkal megalkotott tavaszi képek, nemzeti színű zászló, kokárda, párta, csákó...);
- ♣ az ünnephez kötődő alkalmi és korábbról ismert dalok, mondókák (időjáráshoz, évszakhoz, emberhez, állathoz) hallgatása, gyakorlása tevékenységbe ágyazottan;
- ♣ mindkét tagóvodából a nagyobb gyerekek az óvodapedagógus vezetésével elviszik az alkotásokat a Nemzeti Múzeum kertjébe;

❖ **A hagyományos ünnepek mellett megünnepeljük:**

Szülői jelzés (kérés) alapján a gyerekek névnapját, születésnapját a csoporton belül.

- ♣ Születésnapon az ünnepeltet a gyertyával, virággal díszített asztalhoz ültetjük, a többiek vele szemben félkörben állnak, és az általa kért mondókákkal, versekkel, énekekkel köszöntik.

- ♣ A névnapok ünneplési módja csoportonként változó.

❖ **A természettel kapcsolatos jeles napokat** valamilyen közös tevékenységgel, játékkal ünnepeljük, amelybe eltérő mértékben a szülőket is igyekszünk bevonni:

Célunk:

a környezet védelmére, megóvására nevelés, a fenntarthatósághoz kapcsolódó szokások kialakítása.

☀ **Állatok Világnapja:** október 4.

a gyermekek ismerkedjenek meg a felelős állatgondozással, az állatokkal való bánásmóddal;

☀ **A víz napja:** március 22.

a gyermekek vizes tevékenységet végeznek az óvónők együttműködésével, és megismerkednek a víz fontosságával;

- ☀ **Föld napja:** április 22.
magok, palánták ültetése cserépbe, kiskertbe, udvarra az óvónő segítségével, vagy szülői közreműködéssel, szelektív hulladékgyűjtés, környezetszépítő tevékenységek
- ☀ **Madarak és fák napja:** május 10.
kirándulás a közeli parkba (pl. Orczy kert), ismerjük meg annak élővilágát, szerepét az ember életében
- ☀ **Kulturális programjaink:** bábszínház, zenés gyermekműsorok, séták, kirándulások.

5.4. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

5.4.1. A nevelőtestület együttműködése

A tagóvodák közötti szoros együttműködést segítik a nevelési, nevelőtestületi értekezletek, előadások, team munkák szervezése, a vezetők munkaközösségének rendszeres munkája.

Az intézményben folyó szakmai munka során a folyamatos fejlődésre törekszünk. Ennek érdekében belső továbbképzéssel, hospitálással, team-munkával, esetmegbeszélésekkel igyekszünk biztosítani a színvonalas nevelőmunka feltételeinek megteremtését.

A különböző mérésekkel (gyermekek aktuális fejlettsége, partneri elégedettségmérés), azok elemzésével, aktuális feladatok megoldásával minden pedagógus számára aktív részvételt biztosított az intézmény szakmai fejlesztésében.

A többletfeladatok elosztásánál az óvodapedagógusok érdeklődését, egyéni adottságait igyekszünk figyelembe venni.

A csoportbeosztásnál elsősorban a gyermekcsoport érdekeit vesszük figyelembe, lehetőség szerint jól együttműködő, egymás munkáját jól kiegészítő óvónői párokat alakítunk ki.

Az intézmény struktúrája szervezetileg is garantálja, hogy az óvodapedagógus nem marad magára, nem működik kontroll nélkül.

A nevelőmunkát segítő dajka alkalmazottakra jellemző a gyermekszeretet, a jó nevelői attitűd, a megfelelő kommunikáció.

Segíti munkájukat, hogy dajka végzettséggel rendelkeznek, ez a tudás megfelelő alap ahhoz, hogy az óvodapedagógusok segítőársai legyenek a gyermekek fejlesztésében.

Tiszta, esztétikus környezetet teremtő, szépítő munkájukkal pozitív mintát nyújtanak a gyermekek neveléséhez.

5.4.2. Az óvoda és a család kapcsolata:

“Nem akkor szeretjük gyermekünket, ha minden szeszélyét kiszolgáljuk, hanem ha kihozzuk belőle a legjobb tulajdonságait, ha megtanítjuk szeretni azt, amit nehéz.”
(Nadia Boulanger)

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben óvodánk kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.

Célunk: Óvodai nevelésünk a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését egy korrekt, partneri együttműködés keretében, a gyermek harmonikus fejlesztése érdekében.

Ennek **alapfeltétele** a családdal való szoros együttműködés, a családok bevonása. Innovatív pedagógiai felfogásunkkal összhangban ezt úgy értelmezzük, hogy odafigyelünk egymásra, megfogalmazzuk az egyedi szükségleteket, s az erre épülő közös megoldások keresésével igyekszünk mindezt hatékonyan elérni.

Belső továbbképzéseinken különböző megközelítésben is gyakran foglalkozunk ezzel a témával. Az értékrendek, szokások, társadalmi, technikai változások következményei napi szinten éreztetik hatásukat a gyermeknevelés, az együttműködés kompetencia határainak feszegetése kapcsán is.

Óvodapedagógiai szemléletünk kiemelkedően fontos elemének tartjuk, hogy az óvoda és a család együttműködését a kölcsönös bizalom, egymás tisztelete, megbecsülése, az egymást támogató partneri kapcsolat kiépítése és működtetése jellemezze.

Nevelőtestületünk, és az óvoda valamennyi alkalmazottja elfogadja, hogy:

Az óvoda- család (szülő) tartalmass együttműködése elengedhetetlen, külön-külön nem megy, a kapcsolattartásra szükség van:

1. törvényi előírás - jogi alapja a köznevelési törvény, az Óvodai nevelés országos alapprogramja, amelynek megvalósítása a pedagógiai programban, és a és a Szervezeti és Működési Szabályzatban biztosított.
2. nem lehet függetleníteni a gyermeket a családi háttérétől
3. a gyermek fejlődésének segítése kétoldalú kötelezettség, mindkét részről meg kell támogatni: óvoda↔ szülő : információcsere - tájékoztatás, tájékozódás szintjén
4. mindkét részről egyértelmű legyen a nevelőtársi kapcsolat fontossága, melynek nyertese a gyermek.

Feladatunk:

- a szülőkkel együtt alakítsuk ki az együttműködés formáit:
- a naprakész, folyamatos információk áramoltatását,
- a szemléletformálást,
- az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését,
- a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit
- és a fejlődés eredményeit
- Figyelembe kell vennünk a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés, a segítségnyújtás során érvényesíteni kell a családokhoz illesztett megoldásokat (intervenciós gyakorlat megvalósítása).

Közös pont, és egyben az együttműködés kiindulási alapja:

- ☺ **a gyermek szeretete,**
- ☺ **a gyermek jó óvodai közérzete,**
- ☺ **testi- lelki biztonságának megteremtése,**
- ☺ **harmonikus fejlődésének segítése.**

A mentálhigiénés szemléletű megközelítés széleskörű beépülésére, a jó óvoda - család együttműködés kritériumainak megvalósítására folyamatosan törekszünk.

Akkor tudunk a családokkal együttműködni, akkor tudjuk a gyerekeket differenciáltan, egyéni ütemben fejleszteni, a szükséges erőforrásainkat mozgósítani, ha mi, pedagógusok jól ismerjük a gyermekeket, és családjukat. (A különböző családi tényezők ismeretének szükségessége: értékrend, szokások, hobby; család szerkezete, generációk; a gyermek helye a testvérkapcsolatokban; a család életvitele, nyitottsága; anyagi helyzet...).

Az óvoda és a család együttműködése, a kapcsolattartás, az együttműködés formája eredményes ha:

- a család és óvoda között, nyílt őszinte az együttműködés –az óvodának tiszteletben kell tartani a család világnézetét; *szokásait, sajátosságait*;
- az óvodánk minden dolgozója előítéletektől mentesen közeledik minden családhoz, elfogadó, megértő, a gyermek szüleinek kijáró megbecsülést kifejező magatartásával.
- a szülő biztosan tudja azt, hogy óvodapedagógusként vele együtt, az ő egyetértésével neveljük a gyermekét;
- a szülő azt érezi, hogy a gyermekét szeretjük, és tiszteljük az óvodában;
- azt tapasztalja, hogy a gyermeke szeret óvodába járni, szereti az óvónőt, dajka nénit, a gyerekeket,
- a szülő érzi, hogy számítunk a véleményére, tiszteletben tartjuk nevelési elveit;
- az óvodapedagógusként emberi magatartásában, szakmai felkészültségében egyaránt példát mutatunk
- rendszeres tájékoztatást adunk a gyermek fejlődéséről
- a szülők és az óvoda értékrendje közel azonos, és együttműködő partnerként támogatják a gyermek fejlődését
- a szülők és a pedagógusok kapcsolatára jellemző a konstruktív együttműködés:
- fontosnak tartjuk a partneri viszonyt kifejező kapcsolatrendszer és az ennek megfelelő stílus megalapozását, a már működő egészséges kezdeményezéseink megerősítését;
- hatékonyan biztosítjuk a szülők számára, hogy hozzájussanak az intézménnyel, és a gyermekükkel kapcsolatos információkhoz.
- az óvoda céljait a szülők megismerhetik (pedagógiai program, házirend, csoporttervek, SZMSZ).

♠ **Elsődleges a pedagógus felkészültsége, rá jellemző személyiségjegyei**

♠ **Bizalom** – a nevelőtársi kapcsolat alapja a támogató légkör kialakítása

♠ **Hitelesség (tettek és szavak összhangja) pedagógusként úgy tudunk nevelési tanácsokat adni a szülőnek, ha személyes példaadásunkat a gyerekek is elfogadják és követik;**

♠ **Korrekttség**

♠ **Őszinteség** (a gyermek óvodába kerülésétől kezdve őszintén kell közeledni a gyermek fejlődésére vonatkozóan)

♠ **Segítőkészség – lehetőségek keresése** (érezzék a szülők, hogy nem kioktatni, hanem együttműködni szeretnénk azon a területen, ahol ezt szükségesnek látjuk)

❖ valódi érdeklődéssel, segítők szándékkal fordulunk felé

❖ a gyermekéről való közléseit előítélet és mindenfajta ítékezés nélkül fogadjuk

❖ a kompetenciahatárokon belül segítünk a gyermekével kapcsolatos problémái megoldásában

NINCSEN OLYAN SZÜLŐ, AKI ROSSZAT AKAR A GYERMEKÉNEK, ESETLEG ROSSZUL CSELEKSZIK.

♠ **Nyíltság** – a problémák, gondok őszinte feltárása

♠ **Kulturáltság** (példaadás: milyen módon lehet együttműködni, problémát megoldani)

♠ **Családok megismerésére törekvés** (nevelőtársak vagyunk, a nehézségek ellenére is az óvodának kell a kezdeményezőnek lennie)

♠ A tartalmas, jól működő óvodapedagógus - szülő kapcsolatot a gyermek megfelelő fejlődése érdekében felhasználjuk a szülő szemléletmódjának formálására.

A KAPCSOLATTARTÁS FORMÁI: az óvodába kerülés előtt

Óvodánk által felajánlott kapcsolattartási lehetőségek	Hogyan segítjük meg a családot?	Milyen előnyökkel jár a gyermek számára?
<p>♦Szivárvány kuckó” - <i>januártól beiratkozásig hetente ugyanazon a délutánon</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> •Tájékozódhat gyermeke óvodai beilleszkedésének segítségével. • Segítséget kap az óvodaválasztáshoz (pedagógiai program, óvoda légköre, óvodapedagógusok felkészültsége). 	<ul style="list-style-type: none"> • „Óvoda, óvoda, ki a csuda jár oda?”: milyenek a gyerekek, a felnőttek, milyen a csoportszoba, milyen érzés óvodában lenni? •Megtapasztalja a közösségi szokásokat, viselkedésmintákat. • Segíti a kapcsolatteremtés különböző lehetőségeinek kipróbálását.
<p>♦„Nyitott nap” (<i>a beiratkozáshoz közeli időpontban</i>),</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konkrét útmutatót kap az óvodai nevelés gyakorlati megvalósításáról (pedagógiai program, „jó gyakorlatok...” •Előkészíti gyermeke számára az óvodával való ismerkedési szakaszt. 	<ul style="list-style-type: none"> • A csoport napi életének, jellemző tevékenységeinek megismerése segíti a környezetében való eligazodását, tájékozódását.
<p>Beíratás</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Személyes kapcsolatba kerül az óvodavezetővel vagy helyettesével. •Pontos információkat kap. Tájékozódik a támogatási lehetőségekről. •Az óvodakezdésre vonatkozóan eligazodást, nevelési útmutatót kap. 	<ul style="list-style-type: none"> •Megtapasztalhatja, hogyan válik valósággá, számára is egyre megfoghatóbbá, hogy óvodás lesz. • Örömet, elégedettséget érezhet: beírják a nevemet, fontos papírokat/ iratokat kérnek, most már ebbe az óvodába fogok járni...)
<p>Szülői értekezlet 1. az új gyermekek szülei részére (június közepén)</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Praktikus útmutatókat kap a minél zökkenőmentesebb óvodakezdéshez. A gyermek, és a család felkészülhet a közösségbe kerülésre. 	<ul style="list-style-type: none"> •A gyermek fokozatosan hangolódik az óvodakezdésre. • Van idő az „óvodaérettség” elérésére – ehhez megkapja a szülő az útmutatót (szobatisztaság, önálló étkezés, óvodára hangolódás...)

Befogadás, beilleszkedési szakasz
- *az egymásra hangolódás időszaka a felnőttek és a gyermekek szintjén*

-előzményei:

- ♦**Szivárvány kuckó**” - *januártól beiratkozásig hetente ugyanazon a délutánon,*
- ♦**„Nyitott nap”** (*a beiratkozáshoz közeli időpontban*),
- ♦Többszöri látogatás, bekapcsolódás lehetősége az udvari tevékenységekbe (*beiratkozás után az óvodakezdésig*).

☉ Lehetőség van az “anyás” beszoktatásra. A szülő óvó- védő szerepét intézményünk tiszteletben tartja.

☉ Megalapozódik a partnerközpontú együttműködés: kezdetét veszi a család és az óvoda interakciója, kétoldalú, szoros együttműködése.

☉ A család “beilleszkedése”, a nevelőtársi kapcsolat kialakítása életszerű helyzetben történik.

☉ Kétségei, fenntartásai legyőzése érdekében kérdéseket tehet fel.

☉ Váratlan nevelési szituációkban pedagógiai megsegítést kaphat.

☉ Az óvodai nevelés gyakorlati megvalósítása során tapasztalatokat szerez az óvoda napi működéséről, nevelési koncepciójáról. /közös/ értékeiről.

☉ Az átmenetek rendszerének segítése.

☉ A minél zökkenőmentesebb beilleszkedés, a szülőtől való fokozatos elválás segítése: a gyermek új környezetét a biztonságot jelentő családtag jelenlétében veszi birtokba.

☉ Saját tempójában alkalmazkodhat környezetéhez: kire, miben számíthat, megmutathatja önmagát, jelezheti a reá jellemző elsődleges szükségleteit)

☉ Családja a napirend, az óvodai értékek megismerése kapcsán reális elvárásokat támaszt vele szemben.

Óvodánk által felajánlott kapcsolattartási lehetőségek	Hogyan segítjük meg a családot?	Milyen előnyökkel jár a gyermek számára?
Napi találkozás (folyamatos kapcsolattartás)	☉ Lehetőség nyílik a rövid tájékoztató jellegű/ információcserélő beszélgetésre.	☉ A vele kapcsolatos információk birtokában a nevelésében szerepet vállaló felnőttek bánásmódja még inkább személyre szabott lehet.
Szülői/ nevelőtársi értekezlet 2.	☉ Sokoldalú pedagógiai és szervezési információkat kap. ☉ Lehetőség van a szülőtársakkal együtt felvetni, átbeszélni javaslatokat, közös megoldási lehetőségeket az együttgondolkodás szellemében.	● A szülő pontos informáltsága a gyermek jó óvodai és otthoni közérzetének alakítója lehet.

Törekszünk a szülői értekezletek tartalmi, formai fejlesztésére: a témával kapcsolatos szülői igények felmérése, figyelembe vétele, klubjellegű, kötetlen beszélgetések stb. (a csoportok óvónői megkeresik az optimális megoldást)

Fogadó óra:

lehetőleg előzetesen egyeztetett időpont szerint

- óvodavezető
- óvodapedagógusok
- gyermekvédelmi felelősök
- szakmai segítséget nyújtó szakemberek (fejlesztő pedagógus, logopédus.....)

- ☉ Megtapasztalják a nevelőtársi kapcsolat működését.
- ☉ Nyugodt körülmények között beszélgethetnek, érdeklődhetnek:
  - gyermekük egyéni fejlődéséről
- ☉ Megoszthatják a gyermekükkel kapcsolatos óvodai beilleszkedés, befogadás tapasztalatait
- ☉ Tájékozódhatnak:
  - az (Epochális rendszerű) pedagógiai programunkról, ● a vegyes életkorú csoport sajátosságairól, ● a nevelési területekről, ● a differenciált képességfejlesztés gyakorlati megvalósulásáról.
  - a fejlődésmérés menetéről, kimutathatóságáról,
  - ☉ Megbeszélhetik a csoporttal, az óvodával kapcsolatos problémáikat
  - ☉ Konkrét, személyre szóló nevelési tanácsot kérhetnek (lehetőségek, buktatók, sikerek)

- ☉ szülő- gyermek kapcsolat javításának segítése, egyengetése, a szülő gyermekére való figyelmének irányítása
- ☉ Reálisabb otthoni elvárások a gyermekkel szemben.
- ☉ Közös értékek, viselkedésminták, az otthoni szokás-szabályrendszer kialakítása.
- ☉ Prevenációs, korrekciós jellegű fejlesztés összehangolása a családdal
- ☉ Önértékelés, önismeret fejlesztése

Családlátogatás:

(e funkció terén zavar mutatkozik, amennyiben szükséges, igyekszünk az ezt kiváltó hatékony kapcsolattartási formákat megtalálni)

a szülő együttműködésével óvodába kerülés előtt minden új gyermeket meglátogatnak az óvodapedagógusok; illetve év közben bármikor meglátogathatják a családot; gyermekvédelmi felelős látogatása.

- ☉ Lehetőleg még az óvodakezdés előtt. Segíti egymás megismerését, a bizalmi kapcsolat megalapozását.
- ☉ Közös gondolkodás alapján konkrét segítséget kap- nevelési problémák, anyagi, életvezetési nehézségek esetén.

- ☉ Saját „birodalmában” (biztonságos környezetben) fogadja a pedagógust.
- ☉ Segíti a gyermeket, hogy az óvodapedagógussal együtt ismerősként találkozzanak az első napon.
- ☉ Megkönnyítheti a szülőtől való elválást.
- ☉ Enyhítheti az óvodakezdés nehézségeit.

Óvodánk által felajánlott kapcsolattartási lehetőségek	Hogyan segítjük meg a családot?	Milyen előnyökkel jár a gyermek számára?
<p>Nyílt hét: a gyermekek megfigyelése az általunk megadott szempontsor alapján</p>	<p>☉ Lehetőségük nyílik arra, hogy alaposabban tájékozódjanak pedagógiai programunk gyakorlati megvalósításáról: beülhetnek a csoportba, és megfigyelhetik gyermeküket a közösségben, különféle tevékenységekben.</p> <p>☉ Bepillantást nyerhetnek a csoport életébe, miként tevékenykednek együtt a különböző életkorú gyermekek.</p> <p>☉ Figyelemmel kísérhetik, megfigyelhetik saját gyermeküket: mennyire aktív a különböző tevékenységekben. Kitartó-e, hogyan örül sikerének, hogyan viseli az esetleges sikertelenséget, hogyan viselkedik konfliktushelyzetekben...?</p>	<p>☉ Élvezi a szülő figyelmét.</p> <p>☉ Visszajelzést kap a szülőtől.</p> <p>☉ Lehetősége van megmutatni, hogy mire képes.</p> <p>☉ Közelebb kerülnek egymáshoz az óvodai és a családi nevelés értékei, elvárásai.</p>
<p>Játszódélután:</p>	<p>☉ A szülő együtt játszhat gyermekével az óvodában - esztétikus környezetben, nyugodt körülmények között.</p> <p>☉ Van idő a gyermekkel való foglalkozásra.</p> <p>☉ Látja, hogyan játszik az óvodapedagógus, vagy a többi szülő a gyermekkel: mit mondanak, milyen szabályokat, praktikákat alkalmaznak az együttjátszás során.</p> <p>☉ Megfigyelheti gyermeke viselkedését a társak, és felnőttek között.</p> <p>☉ Megismeri szülőtársait (társalgási lehetőség, viselkedésminták, közös gondok, örömök, kapcsolatépítés)</p> <p>☉ Nevelési problémák észlelése, megoldási tapasztalatok szerzése (hogyan, vagy éppen hogyan ne!)</p> <p>☉ Ötleteket kap az otthoni játéklehetőségekre, játékvásárlásra (gyermeke érdeklődésének, fejlettségének függvényében)</p> <p>☉ Kipróbálhatnak otthon is játszható közös játékokat (felnőttel, testvérrel...)</p>	<p>☉ A gyermek együtt játszhat a szülővel, nagyszülővel, testvérével -ismerős környezetben, otthonos hangulatban.</p> <p>☉ Vele foglalkoznak, órá figyelnek, együtt vannak, tevékenykednek.</p> <p>☉ A barátai is csatlakozhatnak a közös tevékenységekhez.</p> <p>☉ Beszélgethet a számára szimpatikus felnőttekkel, kedves játszótársa hozzátartozóival.</p> <p>☉ Megmutathatja az óvodai "birodalmát".</p> <p>☉ Megmutatja, elmondja, hogy milyen játékokkal játszik szívesen (milyen játékot szerete kapni a születésnapra, névnapom, ünnepre.....).</p> <p>☉ Közös élmények újra átélése családi környezetben (kellemes elfoglaltság, az együttlét, egymásra figyelés öröme)</p>
<p>Ünnepségek:</p>	<p>☉ Segítséget kap a családi ünnepek tartalmának, és külsőségeinek kialakításához, a szervezési teendők átgondolásához, a hagyományok továbbviteléhez.</p>	<p>☉ Nő a családdal együtt tartalmasan eltöltött idő.</p> <p>☉ A figyelem ráirányul. Lehetősége van az örömszerzésre.</p>

Óvodánk által felajánlott kapcsolattartási lehetőségek	Hogyan segítjük meg a családot?	Milyen előnyökkel jár a gyermek számára?
Kirándulások:	☉ A közös élményeken keresztül természet szeretetére, a szabadidő tartalmas eltöltésére ad lehetőséget, és segíti a családi programok tartalmi alakulását.	
Közös programok: (pl. kézműves délután);	☉ Egymás megismerésén keresztül segít a különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelésben, és az előítéletmentes szemléletmód beépülésére ☉ Ötleteket ad az otthoni szülő –gyermek, gyermek- gyermek tartalmas, együtt tevékenykedésére.	
Tájékoztató jellegű kiírások : (pl. Eseménynaptár, pedagógiai jellegű cikkek stb.) ;	☉ Pontos információk a teljes óvodai életre vonatkozóan az óvodában zajló eseményekről, pedagógiai munkáról.	☉ A szülő tájékozottsága biztonságot jelent a gyermek számára(események,részvételi, együttműködési lehetőségek, a nevelési célok, pedagógiai elképzelések összhangja)
Szülői elégedettségi vizsgálatok, véleményezések.	☉ Megfogalmazhatják igényeiket, elégedettségüket, esetlegesen elégedetlenségüket. Visszajelzést kapnak a szülői közösség vélemény nyilvánításáról, szükség esetén javítási szándékunkról (intézkedési tervünkről).	☉ A szülők céltudatosabban odafigyelnek a gyermekeket érintő eseményekre, változásokra.

A családbevonás várható hatása:

- A gyermeket jobban megismeri a szülő – és a pedagógus is.
- A szülő ráérez a gyermeknevelésben saját felelőssége súlyára.
- A nevelőtársi kapcsolat megvalósulása során a szülő „fontosnak” érezheti magát.
- A szülők pedagógiai tájékozottságának bővülése önbizalmat, biztonságot, tudatosságot ad a gyermeknevelés, a családi nevelés területén.
- Észreveszi, hogy más is küzd (hasonló) problémával
- A nagyszülők is bekapcsolódnak az óvodai programokba, a nevelési lehetőségekbe, a hagyományápolásba.

A szülő segíti nevelőmunkánkat, ha :

- betartja az óvoda házirendjét, és a Viselkedési kódexben megfogalmazottakat;
- alkalmazkodik gyermeke csoportjának szokás-szabályrendszeréhez;
- a gyermekével kapcsolatos gondjait őszintén megbeszéli az óvónővel, törekszik az együttnevelésre;
- javaslataival, véleménye elmondásával hozzájárul nevelő-oktató munkánk hatékonyságának növeléséhez;
- aktívan részt vesz az óvodapedagógusok által kezdeményezett fórumokon(pl. a szülői értekezleteken), a közös programokon, a tárgyi feltételek javítását szolgáló közös munkákban;
- megfontolja az óvónő szakmai tanácsait.

A szülők jogait, érdekeit, véleményét az általuk választott Szülői Közösség képviseli, és munkáját a Szervezeti Működési Szabályzat szerint végzi, valamint véleményezési jogkörrel élhet.

5.4.3. Kapcsolat a társintézményekkel

5.4.3.1 Kapcsolat a bölcsődékkal

Az együttműködés alapelvei:

- elősegítjük a bölcsődéből érkező gyermekek számára is az érzelmi biztonságuk megteremtését;
- fokozatos ismerkedéssel igyekszünk az átmenetet zökkenőmentessé tenni;
- kölcsönös nyitottságra törekszünk.

Az együttműködés formái:

- * lehetővé tesszük a bölcsődés gyermekek számára is, hogy társaikkal/szüleikkel belátogathassanak az óvodába, találkozhassanak leendő óvónőjükkel, ismerkedhessenek az óvodai környezettel.

5.4.3.2.Kapcsolattartás az iskolával

A jó kapcsolat alapja a tisztelet és megbecsülés egymás munkája iránt. Óvodásaink egy része a környező iskolákba iratkozik be. Beilleszkedésüket év eleji óvodapedagógusi látogatással követjük nyomon. Fejlődésükről a tanítók részére két évente küldött elégedettségi kérdőíven keresztül tájékozódunk. A gyermekek érdekében szükséges a folyamatos, eredményes együttműködés. Közösen kell az átmeneteket megkönnyíteni a számukra.

Az együttműködés formái:

- ♠ emberi és szakmai kapcsolatok folyamatos ápolása;
- ♠ érdeklődés egymás munkája, problémái, eredményei iránt;
- ♠ segítségnyújtás, támogatás szükség szerint;
- ♠ felnőttek látogatása, tapasztalatgyűjtés;
- ♠ közös részvétel továbbképzéseken, eszmecsereken, szakmai tanácskozáson;
- ♠ szülői értekezleteken való részvétel (elsősorban az iskolák bemutatkozása a leendő első osztályos gyermekek szüleinek);
- ♠ közös ünnepek szervezése, vagy ünnepekre meghívás, műsorral készülés;
- ♠ lehetővé tesszük az iskolák számára a bemutatkozást a szülőknek készített szóróanyag közzétételével;
- ♠ megszervezzük az iskolába lépés évében óvodásaink számára az iskolai tanóra látogatást,
- ♠ igényeljük az iskoláktól a visszajelzést volt óvodásaink beilleszkedéséről, tanulmányi eredményeikről;
- ♠ az ovis olimpián való részvétel immár hagyományosnak mondható.

5.4.3.3.Kapcsolataink a nevelést segítő intézményekkel

❖ Igényeljük a **Józsefvárosi Pedagógia Szakszolgálat és Szakmai Intézet** segítségét:

A gyermekek fejlesztése, a zökkenőmentes beiskolázás biztosításának érdekében azonos célokra alapuló kapcsolatot tartunk fenn (pszichológus, logopédus szakemberek).

A kapcsolattartás formái:

- Iskolaérettségi vizsgálatra utalás - az óvodapedagógusok, a fejlesztő pedagógus javaslata alapján.
- Magatartási, lelki problémákkal küzdő gyermekek vizsgálatra küldése - a szülővel történő megbeszélés után.
- A nevelési tanácsadó pszichológusai alkalmanként megfigyeléseket végeznek az óvodai csoportokban.
- A logopédus az óvodában foglalkozik a beszédhibás gyermekekkel.

Óvodapszichológiai ellátás

- ⊗ Elsődleges célja a gyermekek személyiségfejlesztése, lelki egészségvédelme és a nevelő munka hatékonyságának segítése.
- ⊗ Az óvodapszichológus közvetlen segítséget nyújt a pedagógusoknak a nevelő munkához;
- ⊗ A gyermekkel egyéni vagy csoportos formában tartott közvetlen foglalkozások során közreműködik a gyermekek óvodai élettel összefüggő beilleszkedési-, társas kapcsolati-, kommunikációs problémáinak, szorongásos tüneteinek javítását célzó intézkedésekben.
- ⊗ Terápia vagy más kezelés szükségessége esetén továbbirányít a pedagógiai szakszolgálatokhoz vagy más ellátást nyújtó intézményekhez.
- ⊗ Ha a szakértői bizottság vizsgálata alapján a gyermeknél sem beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség, sem pedig sajátos nevelési igény nem állapítható meg, de eredményes óvodai neveléséhez óvodapszichológiai ellátásba vétele indokolt, akkor számára a megfelelő ellátást biztosítja.
- ⊗ Az óvodapszichológus lehetőségeinek keretein belül pszichológiai jellegű szűrővizsgálatokat szervez a beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézségek megelőzése céljából, elsősorban az ötödik életévüket betöltött gyermekek számára.
- ⊗ Megszervezi a mentálhigiénés preventív feladatokat az intézményben.
- ⊗ A krízistanácsadás, segítséghez jutás lehetőségét biztosítja vagy megszervezi váratlan, súlyos élethelyzetekben.

- ⊗ A tehetséggondozásban az óvodapedagógusokkal és a pedagógiai szakszolgálat szakemberével közösen kidolgozza az együttműködés és ellátás kereteit, szakmai kapcsolatot tart a feladat ellátási körzetében működő tehetségfejlesztő programok vezetőivel.
- ⊗ Az óvodapszichológus segíti a pszichológiai ismeretek intézményen belüli elsajátítását, alkalmazását.
- ⊗ Együttműködik a pedagógiai szakszolgálat iskolapszichológusi koordinátorával és a pedagógiai szakszolgálat szakembereivel a pedagógiai szakszolgálati ellátás keretében ellátott gyermekek óvodai nevelésével kapcsolatban.
- ❖ SNI gyerekek ellátása kapcsán együttműködünk a **Józsefvárosi Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Központ és Általános Iskolával**.

5.4.3.4. Kapcsolat az egészségügyi intézményekkel, a VIII.ker. Önkormányzat Szociális Osztályával

A kapcsolat intenzitását, rendszerességét elsősorban a törvényi szabályozások, és a fenntartói rendelkezések határozzák meg.

A kapcsolattartás elvei:

- ❖ Az óvodában a gyermekek orvoshoz, védőnőhöz fűződő viszonyát pozitív attitűd erősítésével segítjük (rendszeres találkozás, barátságos légkör, az egészségügyi problémák tapintatos kezelése);
- ❖ az esélyegyenlőség érvényesítése érdekében a védőnői hálózattal és a szociális osztály munkatársaival szoros együttműködés kialakítása a hátrányos helyzetű, valamint halmozottan hátrányos helyzetű családok gyermekeinek korai (3 éves kortól) óvodáztatásáért.

A kapcsolattartás formái:

- ♣ a hátrányos helyzetű családoknál családlátogatás megszervezése (védőnő, óvónő, vagy a gyermekvédelmi felelős);
- ♣ a hátrányos helyzetű családok életminőségének folyamatos figyelemmel kísérése kölcsönös tájékoztatással (védőnő, gyermekvédelmi felelős);
- ♣ a gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatáról a gyermekorvos, ill. a védőnő gondoskodik;
- ♣ látás- hallás szűrővizsgálatok az óvodában;
- ♣ gyermekfogászati prevenciók szűrés szintén az óvodában.

5.4.3.5. Kapcsolat a fenntartóval

A Józsefvárosi Önkormányzat Humánszolgáltatási Ügyosztályával hosszú évek óta együttműködő, és hatékony a kapcsolatunk.

A fenntartóval való hatékonyabb együttműködés érdekében a kapcsolattartás formái:

- Reális tájékoztatás a Humánszolgáltatási Ügyosztály munkatársainak az intézmény helyzetéről, eredményeiről, és problémáiról.
- PR tevékenység.
- Kerületi karácsonyi előkészületekben való tevékenykedés.
- Rajzkiállításon való részvétel.
- Képviselő a fenntartó által kezdeményezett értekezleteken, szakmai rendezvényeken, intézményi ünnepeken.

5.4.3.6. Kapcsolat az Epochális óvodai programmal nevelő óvodákkal

A kapcsolattartás formái:

- intézményvezetők információ cseréje

Minden együttműködés akkor eredményes, ha az óvodapedagógusok, az intézményvezetők, a fenntartó, a szakmai és szakszolgálatok az egészségügyi intézmények, az óvodai nevelés eredményessége, a gyermekek sikeres életútjának megalapozása és támogatása érdekében együtt munkálkodnak.

* 6. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

6.1. Játék

* a gyermek legfőbb, legfejlesztőbb tevékenysége, alapvető létforma

- * legfőbb élményforrás,
- * a szocializáció színtere,
- * a gyermek személyiségfejlesztésének színtere,
- * a tanulás, a készség és képességfejlesztés leghatékonyabb módja,
- * a gyermek fejlődése a játékban a legintenzívebb.
- * Az utánzás, a tevékenységi vágy, az önállósulás, az értelmi, a motoros, a kommunikációs képességek, kreativitás, az érzelmi, akarati tulajdonságok- pszichikum, a szociális magatartás a játékban – a gyermeknek szabadon választott önkéntes tevékenységében – integráltan fejlődik.
- * A játék a gyermek önmegvalósítása, érzelmeinek, vágyainak, lelkiállapotának önkifejezése, fejlettségének legjobb mutatója. A játék a valóság szubjektív tükröződése, a szimbólumképzés csodálatos világa.
- * A játékban a szimbólumok elemzésével érthetjük meg a gyermek érzelmi állapotát, viselkedését, megfigyelhetjük kommunikációs, kognitív fejlettségét, információt kapunk a teljes személyiségről. A gyermek jelzéseit „értő” óvónő felismeri, érzékeli a problémákat, segít a gyerekeknek a feldolgozásban.

A gyerekek játékát gazdagítják az élmények. A tanulásban, a spontán játékban egyaránt alkalmazott társas- és szabályjátékok ötvözik a játék spontaneitását, és a tanulás célirányosságát.

A játékban kiemelten fontosnak tartjuk az óvodapedagógus tudatos jelenlétét, indirekt irányításának szerepét.

Fő feladatai:

- ♣ **a szabad játék folyamatosságának, túlsúlyának érvényesítése** a szülőkkel, pedagógusokkal és nem pedagógus kollégákkal való együttműködés során
- ♣ **feltételteremtő, játéktámogató feladatok:** megfelelő játékidő, közös élmény, tapasztalatszerzés biztosítása, megfelelő hely–könnyű és biztonságos mozgáslehetőséget szolgáló térfelosztás-kialakítása, az eszköz (amit a gyerekek is készíthetnek) biztosítása mellett elengedhetetlen a nyugodt légkör megteremtése;
- ♣ **mintaértékű kommunikáció, metakommunikáció, pozitív visszajelzések adása** (látom, értem, örülök, hogy jól érzitek magatokat), játék után esetleg ötletek befogadására, közös eszközkészítésre, játékokkal való bánásmódról, rendrakásra vonatkozó szóbeli értékelés is elhangozhat.

A **nyugodt légkör** feltétele a magatartási formák, szabályok kialakítása elfogadó, segítő, támogató attitűddel, differenciált módszerekkel, multikulturális, interkulturális szemlélettel. A gyerekeknek helyzetekhez kell igazítaniuk viselkedésüket, ami az alkalmazkodás magasabb formája. (Pl. mese vagy vers hallgatása alatt kerülni kell a játszók számára az erős zörgést, hangoskodást.)

A párhuzamosan zajló tevékenységek közül a **játék az alaptevékenység**. A tevékenységben megvalósuló tanulás szervezése, a tanulás maga nem zavarhatja az elmélyülten játszókat, de a játszók sem zavarhatják a nyugodt tanulást. Minden gyerek azt a tevékenységet végzi háborítatlanul, amelyet önként, önmaga választott.

Együtt játszás a gyerekekkel: az óvodapedagógus irányító, segítő, ötletadó szerepe mindig a játszók igényeihez igazodjon. Személyét a tudatosan megengedő, elfogadó, biztonságot és bizalmat adó, segítő, támogató jelenlét - pedagógiai optimizmus jellemzi. A gyermekek szabad játékába csak szükséges esetekben avatkozik bele (pl. veszélyessé váló agresszív játék).

Az óvónő tege lehetősége a **különböző fejlettségű gyerekek igény szerinti elkülönült játékát is** (pl. a nagyok társasjátékát). Az óvónő teremtsen meg annak feltételeit, hogy minden gyerek saját igényeinek megfelelően játszhaszon gyakorló-, szimbólikus és szerep (színlelő-, szerep-, fantáziajáték, bábozás, dramatizálás), konstrukciós-, építő-, szabályjátékot, barkácsolhasson, ha akar. Lehetőséget adunk a csoportszobában is a mozgásos játékok biztosítására.

Biztosítjuk az évszakok által nyújtott udvari játéklehetőségeket.

A gyermek spontán élményeiből fakadó játéka, az irányított tevékenysége (tanulás), valamint az erkölcsi érzék, a moralitás fejlődése a nevelési gyakorlatban összefüggenek. Az összekötő fogalom az érzelem. Áthatóan, befolyásolóan, motiválóan van jelen a gyermek életében, tetteiben.

A közösségi élet, a játék szabályainak, normáinak gyerekekkel és szülőkkel való közös formálása, a gyermeki véleménynyilvánítás és döntőképeség erősítése (az épületen belüli és udvari játék folyamatosan fejlesztett szabályai –ezekre utaló jelzések), különös tekintettel a konfliktushelyzetek megoldási lehetőségeire.

Az egyéni bánásmód, a differenciált fejlesztés csomópontjai a szabad játékban az anyanyelvi nevelés szempontjából:

- a csoport elfogadott etikai normáinak, „kódexének” nyelvi megfogalmazásának segítése különös tekintettel a konfliktuskezelésre, az asszertív kommunikációs megoldás beépítése
- saját érdekeit képviselni, mások agresszióját, például a csúfolódást, verekedést megfelelően kezelni) kommunikációs formáinak gazdagítására.
- tudatosan megengedő, támogató biztosságot adó jelenléttel a beszédkedv, a közlésvágy motiválása
- a gátlásos gyermekek oldása, beszédkedvük segítése pl. ölbeli játékokkal
- a HH, HHH gyermekekre fordított kettős figyelem, a beilleszkedés támogatása a játékban, minél több spontán párbeszédhelyzet és célzott. tervszerű anyanyelvi fejlesztés
- hiteles kommunikáció, érvek a szülőknek a szabad játék fontosságáról
- érdeklődés, komoly figyelem kifejezése a gyermeki közlések iránt, készséges válaszok a kérdésekre, gyermeki üzenetek dekódolása, metakommunikációs jelzések küldése, játszótársként nyelvi kifejezésminták adása
- a gyermekek szerepjátékát kísérő párbeszéd támogatása verbális ismeretekkel, a fogalomalkotás segítségével.
- beszédalkalmakkal, az új szavak, szófajok, különböző igeidők, módok, ragozás tanulásának, fogalmak megértésének, a magyaros mondatalkotás, kontextusos beszéd, szóbeli kapcsolatteremtés kialakulásának segítése.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

JÁTÉK

☉ **Jelen van a gyakorlójáték:** Részt vesz különböző utánzáson, ismétlésen, improvizáláson alapuló tevékenységben: (játékszerek, eszközök rakosgatása, húzogatása, kavargatása, anyanyelvi játékok /hangutánzás, nyelvtörő stb./).

Szívesen vesz részt mozgást gyakorló játékokban: (ugróiskola, ugrókötelezés, rollerezés, dobás, kúszás stb.). Különböző anyagokkal történő játékokat kitalál: teletöltés (vízzel, homokkal, kavicsal, kiöntés), kavár, gyúr, formál...

☉ **Szabály/ társas játék:** Észleli és betartja a játékszabályokat. Gyakorolja mozgásos formáját: fogócska, bújócska, szembekötősdí, labdajátékok, versenyjátékok: futó -fogójátékok, sor- és váltóversenyek versengések stb.

Részt vesz értelmi képességeket fejlesztő játékokban: szín-és formaillesztés, párkereső, memóriajáték, kártya, horgászjáték, kirakás, mozgás-egyensúlyérzék, kézügyesség gyakorlásával.

☉ **Konstruáló játék:** Szívesen játszik építőjátékokkal: kockával, Lego, Puzzle-játékokkal, lyukacsos, mágneses táblán képeket rendez, gyöngyöt fűz, szerelő játékokat játszik stb.

☉ **Szerepjáték:** Képes szerepvállalásra és a szerepek elosztására. Bábjátékot alkalmaz: folyamatosan, párbeszédre építve játssza el.

☉ **Barkácsolás:** Szívesen készít játékához eszközöket, felhasználja a további játékban (bábok, érdekes játékok) különböző anyagokból, hiányzó elemet pótol....

☉ **Kitartás:** Az elkezdett játékfajtát lehetőség szerint végigjátssza, befejezi. A játéktémát napokon keresztül folytatja társaival.

☉ **Kreativitás:** Képes szerepjátékok megszervezésére, az ahhoz szükséges játékszerek kiválasztására.

☉ **Együttműködés:** Le tud mondani egy-egy játékszerről. Képes végighallgatni, megérteni és elfogadni játszótársai elgondolásait. Kudarcélmény elviselésére képes.

6.2. Az epochális tanulási rendszer

Az epochális tanulás olyan rendszer, amelyben:

- a testnevelés kivételével minden tervezett tanulás kötetlen, mert ez az a szervezeti forma, amelyben a 3-7 éves korú gyermekek képességei jobban aktivizálhatók, amelyben megőrizhetik autonómiájukat;
- önként, de egyszerre maximum hat gyerek vehet részt;
- elkerülhető, hogy legyenek olyan gyerekek (tankötelesek), akik az önkéntesség miatt esetleg rendszeresen nem vesznek részt a szervezett tanulási folyamatban.
- *a teljes személyiség fejlesztését támogatja.*

A tanulási tevékenység szervezése epochákban történik - környezetismeret, környezetvédelem, munka, illem és matematikai jellegű tapasztalatszerzés epochák vannak, melyek helyét és idejét a tanévben az aktualitás (pl. évszak) határozza meg.

Az „epochális” kifejezés alatt ciklikusságot (meghatározott időnkénti váltakozást, váltást) értünk.

Ez azt jelenti, hogy a környezeti és matematikai tanulás ciklusokba rendeződve követi egymást. Egy epochába sorolt témakör (pl. őszi) anyagával több hétig (*három hét*), lehet foglalkozni folyamatosan. A naponta ismétlődő feldolgozás megteremti a folyamatos gyakorlás feltételeit, de azt is eredményezi, hogy a témakör feldolgozása mindig az egészről indul, majd a részek egymásra építésével az egészhez tér vissza. Epochális feldolgozás eredményeként megszűnt az ismeret- és tapasztalatszerzés mozaikolása, foglalkozásokra szétválasztása.

A témakör feldolgozásának mélységét mindig az epochális tanulásban résztvevő gyerekek egyéni fejlettsége határozza meg. A gyerekek öntevékenyen vesznek részt a tanulásban, a folyamatos, egymásra épülő, fokozatosan gazdagodó, koncentrikusan bővülő tapasztalatszerzés eredményeként lépésről lépésre felfedezik az oksági viszonyokat, összefüggéseket, képesek azonosságok, különbözőségek meglátására, általánosításra, konkretizálásra és adott vagy választott szempont szerinti osztályozásra.

Az epochákat témakörönként kell kialakítani, hozzákapcsolva lehetőség szerint komplexen a zenei és a mese, vers anyagot, ábrázoló technikát, az irányított mozgást /testnevelést/

Az epochákban szervezett tanulási folyamat rendje egy hétre lebontva:

Az óvónők kötetlen, mikro csoportos – osztott és osztatlan életkorú csoportokban egyaránt – egyéni fejlődésre, fejlesztésre koncentrálnak tanulási tevékenységet szerveznek, maximum 6 gyermek részvételével, négy napon keresztül, azonos témával, egyénekre szabott feladatokkal, módszerekkel, eszközökkel.

A részvétel négy napon át a gyermekek számára lehetőség, eldönthetik, melyik napon vagy egy héten át hány alkalommal vesznek részt a tanulási tevékenységben. A negyedik napon az óvónő tanulni hívja azokat, akik addig önként nem vettek részt és 5-7 évesek. Természetesen figyelemmel kísérjük, hogy korosztálytól függetlenül, a kisebbek se maradjanak ki rendszeresen egy-egy tevékenységből. Igyekszünk az okokat megtalálni, és változatos formában, megfelelő pedagógiai módszerekkel őket is bevonjuk a sokoldalú tapasztalatszerzési lehetőségekbe.

A bevonás minden tevékenységre vonatkozik. A tanulási tevékenységet játékidőben, jól elkülönített, a tanuláshoz fenntartott helyen naponta - megközelítően - azonos időben szervezzük.

Az óvónőnek ki kell alakítania a nyugodt tanulás feltételeit, melyek:

- elmélyülten játszó gyerekcsoport;
- jól átgondolt szokásrendszer (pl. halk beszéd, tapintatos viselkedés),
- célszerűen berendezett csoportszoba, viszonylagosan elkülönített tanulóhely.

Az epochális rendszerű tanulás jellemzői, pozitívumai

- ♣ Minden csoportban arra törekszünk, hogy óvónőink ciklusváltásban dolgozzanak. Ez azért indokolt, mert a saját tárgyukban, (környezet vagy matematika) folyamatosan követni tudják az egész éves és az évenként egymásra épülő folyamatot. Saját ciklusanyaguk mellett ismerniük kell a párjuk munkáját is, mert hiányzás esetén egymást helyettesítik. Az együttműködés elengedhetetlen a gyerekek érdekében. Ahol a személyi feltételek nem adóttak, ott ugyanaz az óvónő viszi mindkét epochát. Osztatlan és osztott életkorú csoportokban a fejlesztés egyaránt az egyéni fejlettségre épül.
- ♣ Egyszerre kevés gyerek vesz részt a szervezett tanulásban (max.8 fő), az óvónő minden gyerek tevékenységét külön-külön figyelemmel kíséri, kiküszöböli a sikertelenséget, kudarcot, növelve a gyerek önbizalmát, mely fokozza aktivitását, teljesítményét. Segítséggel vagy önkorigálással javíttatja a hibát, rávezet a sikeres megoldásra, az iskolába menőket fokozottan önellenőrzésre buzdítja.
- ♣ Fontos, hogy a gyerekekben pozitív viszony alakuljon ki a megismeréshez, ezen belül a tanuláshoz, azaz szeressenek, akarjanak tanulni
- ♣ Az óvónőnek pontosan tudnia kell, hogy az adott gyermeknek milyen szintű feladatot adhat ahhoz, hogy erőfeszítések árán sikerélményhez jusson, vagyis a tevékenység elvégzésének eredményeként képességei fejlődjenek. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.
- ♣ Az óvónő mindig meggyőződik arról, hogy a gyerek érti-e a neki adott feladatot, megoldásra ösztönöz, kitartásra, újabb próbálkozásra buzdít, értékelésével erősíti a gyermekekben a reális önbizalmat, ami fokozza biztonságérzetüket, emocionális stabilitást eredményez.
- ♣ Az epochális tanulási folyamatban megsokasodott a beszédhelyzetek száma, fokozódik a gyerekek beszédkedve, mert van idő és lehetőség mindenkit meghallgatni. Ilyen légkörben a bátortalanok, a régebben mindig hallgatók is megszólalnak. Az óvónő úgy irányítja a beszélgetést – kiemelt módszernek tekintendő –, hogy a gyerekek kérdezhessenek, mert számunkra kérdéseikkel jelzik, hogy érdeklődésük adott esetben mire irányul. A tanulási tevékenység időtartama nem behatárolt, a gyerekek érdeklődésétől függ.
- ♣ Epochális rendszerben egy héten át akár négyszer is részt vehetnek a tanulási tevékenységben, folyamatos gyakorlásra van lehetőség. Ilyenkor az óvónő figyel arra, hogy az előző napok eredményeire építve további fejlesztő tevékenységgel lássa el a gyermeket.
- ♣ A tanulásban résztvevő gyereket ismerve az óvónő kiválasztja számára azt a feldolgozandó, alkalmazandó műveltség-tartalmat magában hordozó játékot, amely szerinte megfelel a gyermek tudásának, képességeinek.
- ♣ Az óvónő a gyermek tudásából következtet a részképességek fejlettségi szintjére. Bizonytalanság esetén meg kell erősíteni a tapasztalati tevékenységben szerzett tudást, hogy az alkalmazóképes legyen.
- ♣ A gyermekek általában más-más feladatot kapnak, esetenként lehet azonos is, vagy a másik gyermek előző játékát is megkaphatják, ha azt az óvónő szükségesnek tartja, vagy a gyermek kéri.
- ♣ Az epochális tanulási folyamatban (matematika, környezet benti feldolgozása) a gyermekek az óvónők által tervezett játékokon, játékos feladatokon keresztül szerzik meg, gyakorolják, alkalmazzák ismereteiket.

A játék szerepe az epochális tanulási folyamatban

- ❖ A gyermek a játékon keresztül tanul a legintenzívebben. Az epochális rendszerű tanulási folyamat erre épül. A gyermekek az óvónő által tervezett, elkészített szabály játékokon, játékfeladatokon, *játékos tevékenységeken* keresztül ismerkednek a matematikával, dolgozzák fel a környezetről szerzett tapasztalatokat, ismereteket.

- ❖ Egyértelműen el kell különíteni játékidőben játszott és a tanulási folyamatban felhasznált játékot. Az epochális tanulási folyamatban alkalmazott játék az idegrendszer összerendeződését segíti, és minden esetben magában hordozza azt a műveltség- és tudástartalmat, melyet megértetni, elsajátíttatni, gyakoroltatni kívánunk a gyerekekkel. Ez mindig egyéni képességhez tervezett játék, amely arra szolgál, hogy az adott gyermek képességeit fejlessze öntevékeny részvételével. Ezek a játékok a képességfejlesztés eszközei és módszerei is egyben. Olyan eszközök, amelyek együttesen magukban hordozzák a játék és a tanulás pozitívumait.
- ❖ Az a cél, hogy a szenzoros és motoros rendszerek fejlődési és összerendeződési folyamatát – szín- és alaklátás, egész-rész összefüggésének helyes felismerése, formaérzékelés (forma, méret, felület, nagyság), motoros fejlődés (szem-kéz koordináció), finommotorika fejlődése, a taktilis felismerés, térészlelés – a játékokon keresztül segítsük, hiszen ez alapfeltétele a magasabb rendű megismerő folyamatoknak, a sikeres iskolai tanuláshoz. Játékok a gondolkodási műveletek gyakoroltatását, az emlékezet, a beszéd és a figyelem fejlesztését szolgálják.
- ❖ A tevékenység, a játék öröme, az öntevékeny részvétel a tanulásban, a tudás szülte sikerélmény pozitívan befolyásolja a gyermek viszonyát a tanuláshoz, kiküszöböli a tanulásban a kudarcot, ami a tanuláshoz, iskolához való viszony alakítása szempontjából rendkívül fontos.
- ❖ Kitűnő lehetőség nyílik arra, hogy a gyengébb képességű, gátlásos gyerekek a játékban megfélemlenek, legyőzzék félelmeiket, és minden esetben sikerélményhez jussanak az ő képességeiknek megfelelő játékfeladat megoldásával – óvónői segítséggel, vagy önállóan –, melyet fokoz az óvónő elismerése.
- ❖ A játékok lehetnek részterületet feldolgozók, de lehetnek komplex ismereteket gyakorlók is. Érdemes úgy megtervezni, hogy a játék tovább fejleszthető legyen, vagy egy játékon belül lehessen a gyermek képességei, tudása szerint nehezíteni a feladatokat.

A feladatadás változatosan - attól függően, kinek szól - történhet:

- részletesen elmagyarázni a szabályt, majd visszakérdezni;
- csak a kiinduló szabályt megmondani, a továbblépést a gyerekre bízni;
- a gyerekekre bízni, hogy gondolja ki, mi lehet a feladat, találjon új játékszabályt;
- a gyereket arra biztatni, hogy eszközökhöz játékot, problémahelyzetet találjon ki, vagy a kitalált játékához ő készítsen, vagy keressen eszközöket. Új játékszabály keresésére akkor is ösztönözhetjük, ha először mi mondtuk meg a feladatot.

A gyerek *problémamegoldását*, feladatmegoldását kísérelje figyelemmel az óvónő.

A játékosság értelmezése a tanulásban sokszínű. Az epochális tanulásban és az egész óvodai életben ez az óvodáskorú gyermek eredményes tanulásának feltétele. Az epochális tanulási folyamat játékosságának jellemzői:

- játékeszköz használata;
- a játékosság érvényesítése a szabályismertetésnél, gyakoroltatásnál;
- a játék indítékaira kell építeni, a belső motiváltság, a kíváncsiság, érdeklődés, manuális és intellektuális tevékenykedtetés, érzelmi azonosulás jelenlétére, szükségletek kielégítése elengedhetetlen;
- az óvónő irányítása ösztönző, a próbálkozás, felismerés, hibázás közös gondolkodás, önkorrigálás lehetőségét egyaránt biztosítja.

A játékosság szerepe a gyerekek fejlődésével csökken, de új helyzetben, bonyolult problémaszituációban újra erőteljesen alkalmazni kell, mert segíti a megértést, az azonosulást, a szabálykövetést.

A kötetlenségről

A kötetlenség a gyermek számára önkéntességet, választási lehetőséget jelent a tevékenységek közül. Eldöntheti, hogy:

- * részt vesz-e a tanulási tevékenységekben, vagy inkább tovább játszik;
- * a hét melyik napján vesz részt és egy héten hányszor.

- A kisebbeknek azt is jelenti, hogy felállhatnak az asztaltól vagy a tevékenység helyéről, és elmehetnek, ha akarnak – természetesen csak akkor, ha a kapott vagy választott feladatukat befejezték – úgy, hogy a többieket ne zavarják. Az 5-7 évesek csak akkor mehetnek el, ha elvégezték a feladatokat, amit az óvónő nekik tervezett. Az ő esetükben követelmény az önfegyelmre épülő szándékos figyelem, kitartás, feladat-tudat, feladattartás, szabálytudat erősítése, mint az iskola megkezdéséhez szükséges magatartás.
- Az óvónő számára tudatosan tervezett tanulási helyzet megteremtését jelenti, naponta megközelítően azonos időben és helyen. A tanulási folyamatban az óvónő felelőssége, nevelői kompetenciája, döntéshozó helyzete miatt megnő. A ciklusra, hétre meghatározott keretanyagból neki kell eldönteni, hogy melyik gyerekek milyen nehézségű játékot, feladatot ad. (A gyerekek kívánságát is figyelembe veszi, ha ők egymás játékát kérik.) Alternatívák közül kell választani a gyermek aktuális teljesítményéhez, érdeklődéséhez igazodva.
- Birtokában kell lennie az egész éves tematikus tervnek, mert az egyéni eltérések és a fejlesztés következményeként vannak olyan gyerekek, akiknek a heti anyag jelenti az új ismeretet, vannak olyanok, akikkel az előző ciklus anyagához kell visszatérni, és olyan gyerekek is vannak, akik már jóval előrébb tartanak az ismeret- és tapasztalatszerzésben. Igaz ez osztott és osztatlan életkorú csoportok esetében is. A tanulási folyamatban a gyerekek teljesítményét erősen befolyásolja a légkör. A meleg, korlátozó, előítélet-mentes, szeretetteljes légkör megteremtése alapfeltétel.
- A tanulási folyamatban – miután a gyerekek egyénnek szóló más-más játékeszközt kapnak – ki kell alakítani a szükséges munkafegyelmet, az önálló feladatvégzés képességét, és meg kell szokniuk a halk beszédet, szükség szerint a türelmes várakozást.

Az óvónő akkor irányítja eredményesen a gyerekek tevékenységét, ha:

- ⚙ figyelemkoncentráció, megosztott figyelem egyaránt jellemzi;
- ⚙ észreveszi és osztozik a gyerekek örömeiben, bánatában;
- ⚙ szorongásmentes, sikerorientált tanulási viszonyt tud a gyerekekben kialakítani;
- ⚙ interaktív-kommunikatív viszony van közte és a gyerekek között.

Módszerek, eszközök, munkaformák

Az epochális tanulásban alkalmazott módszerek:

Szabályjátékok.

Természetes környezetben és valóságos tárgyakon történő **szemléltetés, bemutatás, irányított megfigyelés.**

Gyakorlás, ismétlés, ellenőrzés, értékelés, hibajavítás.

A módszerek nem önállóan jelennek meg, a tanulási folyamatban összekapcsolódnak egymást erősítve, segítve a gyermek fejlettség szerinti befogadását. Az eszközök érzéki, észleleti motivációival ösztönzik a gyerekeket az ismeretszerzésre, segítik érdeklődésük felkeltését, megtartását. Az epochális tanulás eszköze maga a környező valóság, a természetes környezet, a valóságos tárgyak, élőlények (állatok) és azok makettjeiből, képeiből, rajzokból készített játékeszközök, játékos feladatok.

A valóságról szerzett tapasztalat alkalmazásához készített környezeti játékok képei, rajzai, makettjei élethűek, színesek, nem tartalmaznak mesés elemeket. A matematikai játékokhoz felhasznált formák változatosak, színesek. Követelmény, hogy az eszközök ne csak az ismeretek, tapasztalatok megszerzését, alkalmazását szolgálják, hanem a gyerekek esztétikai érzékét is fejlesszék.

Munkaformák

A tanulási tevékenységben a **mikrocsoportos egyéni, individualizált munkaforma** szolgálja legjobban a gyermekek egyéni képességfejlődését.

Frontális munkaformát ritkán, helyzethez igazítottan (testnevelés, ének) szabad alkalmazni.

Csoport- és páros munkaforma alkalmazása esetenként indokolt, például közös rajz, festés, éneklés, mesehallgatás vagy két gyerek együttesen old meg a tanulásban egy szabályjátékot. E munkaformák pozitívumai:

- együtt kell működni, figyelni kell egymásra;
- fejlődik az empátias- és toleranciaképességük,
- megismerik egymást;
- csökken a szorongás a tanulási folyamatban.

Az epochális tanulási rendszerben a mikrocsoportos egyéni munkaformát kell alkalmazni rendszeresen.

Az epochális tanulás tartalmi eszközei

A kötetlen epochális tanulási rendszer tartalmi összetevői a környezet- és matematikatanulás, ének-zene, kommunikáció (beszéd-fejlesztés, mese, vers, illem), ábrázoló tevékenység és testnevelés. Két epocha alakítható ki:

- környezetismeret, környezetvédelem, munka-, illem-, és
- matematika jellegű tapadztalatszerzés

Mind a két tartalom, a környező valóság összefüggéseinek, törvényszerűségeinek megismertetését szolgálja. A környezetismeret az élő természeti környezetben és a társadalmi környezetben bekövetkezett változásokat, a változások hatásait, következményeit, törvényszerűségeit, míg a matematika a környező valóság tárgyait mennyiség, kiterjedések stb., tehát matematikai összefüggések szempontjából vizsgálja.

A tanulás fő forrása mindkét epochában a gyermek saját tapasztalata, mely összekapcsolandó a konkrét világgal, mert az igazi megismeréshez ez szükséges. Kiindulópontja az egyéni fejlettség, célja az egyéni képességfejlesztés.

6.3. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSÉSÉRE NEVELÉS

- A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi – tárgyi – környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul ki a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.
- A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.
- Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, náphagyományok, szokások, a családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.
- A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is a birtokába jut, és azokat a tevékenységeiben. Felismeri a mennyiségi, alak, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakúéltélőképessége, fejlődik tér-, sík-, és mennyiségszemlélete.

Feladatunk:

- * tegyük lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését;
- * biztosítsunk elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat – és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására;
- * segítsük elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességének fejlődését a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában;
- * a fenntartható fejlődés érdekében helyezünk hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

6.3.1. A külső világ tevékeny megismerése 1. - KÖRNYEZETISMERET, KÖRNYEZETVÉDELEM, MUNKA, ILLEM EPOCHA

A környezetismeret célja a természet szépségének megláttatása, a természeti környezet megszerettetése, a környezetvédelem megalapozása. „Tanulják meg szépnek látni az óvónő segítségével a természetet, s ha szeretik, vigyázni fognak rá és gondozni fogják. „A gyermekkor egyik meghatározó élménye a természettel való találkozás. ...A környezethez való pozitív érzelmi viszony kialakítása, a növény- és állatfajok tisztelete, megbecsülése, a szülőföld a lakóhely, az óvoda, az iskola és a hozzájuk kapcsolódó személyek, szülők, óvónők, tanítók, az itt élő emberek megismerése és szeretete vezethet csak oda, hogy a gyermek később egyértelmű, és semmi mással össze nem tévesztett fogalomként értse, mi a hazaszeretet, mi a magyarságtudat.”

Alapelv, hogy tervezetten csak olyan témakörökkel lehet foglalkozni, amelyek a helyszínen, természetes környezetben feldolgozhatók, megmutathatók a gyermekeknek. A témakörök – az epochák és a feldolgozásra szánt idő tervezésénél, melyek a környezetismeret keretét adják, figyelembe kell venni:

- Az óvoda szűkebb környezetét;
- A természeti környezetét, jellemzőit, állat- és növényvilágát;
- A közlekedést;
- Az utazási lehetőségeket, mert az utazások során gyakorolják a közlekedést, megfigyelik a járműveket, megismerkednek társadalmi környezetükkel, és megtanulnak tájékozódni, eligazodni a világban.

Öt témakör feldolgozására van lehetőség, ezek lehetnek: őszi (emlékezés a nyárra), tél, közlekedés (utazások végcéljaként ismerkedés a tágabb környezettel), állatok, tavasz és a nyár. A témakörökhöz szervesen kapcsolódnak a természetvédelmi feladatok, a munka és az illem. **Az epochák háromhetesek.**

I. – II. -IV. EPOCHA (Évszakok) – Ősz; Tél; Tavasz

- évszak, évszakok felismerése, megnevezése, összehasonlítása a legjellemzőbb jegyek alapján, egymásutánosságuk gyakorlása;
- évszakra jellemző időjárás, öltözködés;
- tevékenységek az évszakban, évszakokban;
- játék, munka, sport - foglalkozások megismerése, pl. kertész, eladó, orvos, tűzoltó; a testrészek felismerése, testséma gyakorlása);
- az évszak változás hatása a növény és állatvilágra.

- ♣ Iskolások leszünk! – az iskolába menő gyerekek közeli iskolákba történő látogatása során bővüljenek társadalmi környezetükről szerzett ismereteik: fedezzék fel az óvodánkhoz közeli intézményeket, azok funkcióit, észleljék a tanítók személyiségét, szerepét, munkáját, figyeljék meg az iskolás gyerekek tevékenységét. Saját érzéseik, élményeik felelevenítésével észleljék meg érintettségüket, az iskolai életre való hangolódásuk fontosságát. Beszélgessenek arról, hogy a gyerekek sok mindenben különböznek egymástól (külső, belső tulajdonság, fogyasztékkal élés). Szituációs játék, saját tapasztalatok, kérdésfeltevés segítségével észleljék az empátia, a társak elfogadásának lehetőségét.

- ♣ Különösen a család, az ünnepek kapcsán beszélgessenek az idősebb családtagokra való odafigyelés, megbecsülés fontosságáról, az öregekről való bánásmódról.

III. Epocha (Közlekedés) - helyi adottságunkból következően kiemelt epocha, és folyamatosan jelen van mind az öt epochában.

- Gyakorolják a gyalogos közlekedést, és annak szabályait: lehetőleg a járda belső oldalán
- haladjanak, a járdáról való lelépés előtt nézzenek előbb jobbra, majd a balra /a bal kezük, bal oldaluk/
- Beszédükben gyakorolják a közlekedéssel kapcsolatosan megismert fogalmakat, szavakat (zebra, gyalogátkelőhely, útkereszteződés, jelzőlámpa stb.).
- Ismerkedjenek meg a jelzőlámpa színeivel, jelentésével, és nevezzék meg azokat.
- Azonosítsák és nevezzék meg a legismertebb közlekedési táblákat (pl.: stoptábla, gyalogosok, gyerekek átkelése stb.)
- Séták alkalmával, és képek segítségével önállóan keressenek megoldást a gyalogos és közúti közlekedésben előforduló problémahelyzetekre (pl. járdajavítás, útfelbontás, baleset).
- Figyeljék meg az időjárás és a közlekedés összefüggéseit (száraz, nedves, csúszós járda, úttest). Milyen egyéb akadályok: (pl. baleset, útépités) nehezítik a közlekedést?
- Utazzanak különböző közlekedési eszközökön - fontos, hogy óvodai életük során ismerjék meg és próbálják ki a gyerekek valamennyi általuk használható közlekedési eszközt - autóbusz, trolis, villamos, metró esetleg HÉV, vonat.
Ha másutt nem, legalább az óvodában kerékpározzanak, rollerezzenek!!!
- Ismerjék fel és nevezzék meg képek alapján a különböző közlekedési eszközöket, rendszerezék őket különböző tulajdonságok alapján!
- Figyeljék meg az időjárás és a közlekedés összefüggéseit. Milyen egyéb akadályok: pl. baleset, útépités) nehezítik a közlekedést?
- Gyakorolják a térirányokat és az ezzel kapcsolatos névutókat.
- Csoportosítsák a járműveket különböző szempontok alapján (vízi, légi, szárazföldi, személy és teherszállító stb.)

- •Elevenítsék fel a megkülönböztetett jelzéseket, milyen járművek használják, miért szükségesek?(miért használják a szirénát a mentők, a tűzoltók, a rendőrök?)
- Figyeljék meg a közlekedésben dolgozók munkáját (buszsofőr, villamosvezető, rendőr, mozdonyvezető stb.).
- Mozgással, eszközök használatával (kismotor, roller, bicikli), játékautók, jelzőtárcsa segítségével gyakorolják a térirányokról, a térbeli elhelyezkedésről szerzett tapasztalataikat(pl.mellett, mögött, jobbra, balra, előre stb).
- Legyenek képesek megfogalmazni és alkalmazni az utazással kapcsolatos helyes viselkedésformákat (ülőhely átadása, udvarias viselkedés a fel és leszálló emberekkel szemben).
- Észleljék a helyes, és helytelen viselkedésformákat séták, utazások során, illetve képek segítségével.
- Próbálkozzanak rövid, szóbeli megfogalmazásokra, ok-okozati összefüggések észrevételére, kifejezésére.

A közlekedési epochához kapcsolódó munka:

- A közlekedéssel kapcsolatos könyvek, társasjátékok átvizsgálása, segítség a javításukban.
- Játékautók, vonatok átvizsgálása és kiválogatása az apróbb hibák javítására, megszerelésére.

A közlekedési epochához kapcsolódó környezetvédelmi tapasztalatok:

- A rossz állapotú járművek szennyezik a levegőt (füst, zaj, benzinszag), kellemetlen zajt keltenek. Hogyan segíthetjük a levegőszennyezés elleni küzdelmet (fák, bokrok ültetése, épségük védelme, gyalogos közlekedés, kerékpározás, a tömegközlekedési eszközök igénybevétele)
- A szemetet ne dobálják le a földre, mert csúfítja a környezetet és balesetveszélyes is lehet. (megcsúszunk, átesünk rajta, felkapja a szél és valakinek vagy valaminek nekicsapódik) A szemetes kosár, a kuka használata legyen a megoldás.

A közlekedési epochához kapcsolódó illem:

- Gyakorolják a megszólítás, a tudakozódás, a kérés udvarias formáit a sétákon és utazások alkalmával. A járművökön kapaszkodjanak, felszállásnál várják meg a leszállókat, halkán beszélgessenek!
- A járműveken sem illik szemetelni, hangoskodni, ugrálni. Utazás közben kapaszkodni kell, különösen akkor, ha nem tudunk leülni. Fel-és leszálláskor is figyeljünk oda másokra.

V. Epocha (állatok)

- Állatok megfigyelése természetes környezetükben. Felismerésük, megnevezésük gyakorlása.
- Állatok csoportosítása, összehasonlítása különböző szempontok szerint (lakhelyük, külső jegyeik, táplálkozásuk stb. alapján)
- Ismerjék a vadon élő állatok közül a legismertebbek nevét (teve, medve, róka, stb.) külső jegyeiket (termet, szín, hang), rájuk jellemző egyéb tulajdonságaikat (gyors, fürgé, hirtelen támad, dühös, a hangja félelmetes, vízben is tud úszni, a foga, a karma éles, veszélyes stb.
- Ismereteik (pl. mese,- versrészletek, állatkerti látogatás), illetve képek alapján beszélgessenek arról, miként hat a tél az állatok életmódjára (téli álm, etetésük).

A természetvédelmi feladatokról: az indíttatást a természethez kötő pozitív érzelmi viszony adja.

Az a gyerek, aki szereti a természetet, az gondoskodik is róla, mert amit szeretünk, azt óvjuk és védjük. Az elveszett természeti értékek nem pótolhatók, a még meglévők odafigyeléssel, szeretettel megvédhetők.

Ebben óriási szerepe van a nevelésnek. A megfelelő időben elkezdett, a természet minden élőlényre és tárgyra iránt pozitív érzelmi viszonyt, tiszteletet kialakító nevelésnek.

A pedagógus szerepe a környezettudatos cselekvési szükségletek, szokások megerősítésében nélkülözhetetlen. Érzelmi, motivációs hatásokkal, komplex tevékenységi rendszerrel elősegíti az értékek belsővé válását.

Természetközeli észleléssel, tevékenykedtetéssel tapasztalják meg, hogy ők maguk is alakítói lehetnek környezetük élhetőbbé tételének (fenntarthatóságának).

Törekedjenek az ezzel kapcsolatos érzéseik megfogalmazására (pl. segítünk a madaraknak átvészelni a telet: madáretetőt készítettünk, eleségükről gondoskodtunk. Örömet érzünk, amikor az első madarak megérkeznek az etetőhöz, amikor egyre többen csipegetik az általuk odakészített eleséget, halljuk vidám csicsergésüket.

A természet közeli nevelés, a természetvédő magatartás kialakítása az emberiség megmaradásának elősegítője. A kisgyermeknek meg kell tanulnia, hogy:

- ☀ **a szemetet a tárolókba, tartókba tegye;**
- ☀ **óvja, gondozza a virágokat, növényeket;**
- ☀ **ne tépje le a virágokat, ágakat, leveleket, gyönyörködjön bennük;**
- ☀ **észlelje, és tegyen megfigyeléseket saját környezete változásaiban (füst, por, szmog, tiszta levegő, zaj, csend)**
- ☀ **figyelje meg a bogarakat, ne tapossa el azokat;**
- ☀ **felnőtt segítségével gondoskodjon az itt telelő madarokról;**
- ☀ **a természetet az ember óvja, mert az életünk része, de tönkre is tehetjük, ha nem vigyázunk rá;**

A természettel kapcsolatos jeles napokat valamilyen közös tevékenységgel, játékkal ünnepeljük, amelybe eltérő mértékben a szülőket is igyekszünk bevonni.

(Állatok Világnapja; A víz napja; Föld napja; Madarak és fák napja).

Célunk a környezet védelmére, megóvására nevelés, a fenntarthatósághoz kapcsolódó szokások kialakítása.

A család -óvoda kapcsolatában arra törekszünk, hogy a tudatos szemléletformálást, a fenntartható környezet szemléletmódját a szülők bevonásával, a gyerekekkel együtt megvalósuló tevékenységekkel segítsük (szelektív hulladékgyűjtés, papírgyűjtés, közös kirándulás, környezetmegóvási intelmek: pl. az erdőben se dobáljuk el a szemetet, káros anyagot – esztétikai okokból; ártalmas lehet az emberekre, és az állatokra is (tűz - és mérgezés, illetve balesetveszély); ezen felül szennyezi a talajt, a patakokat, folyókat.

A fenntartható környezet szemléletmódját elsősorban a gyerekekkel végzett tevékenykedtetésen, tapasztalatszerzésen keresztül közvezítjük a szülők felé: víz, és a vele való takarékoskodás fontossága (szomjoltás, tisztálkodás, tisztítás, locsolás); a villannyal való takarékoskodás lehetőségei: csak szükség esetén kapcsoljuk fel, nem kell mindig a teljes világítás a csoportszobában sem. (Otthon szintén nem kell minden helyiségben, van éppen tévézés alatt égnie.) Amikor kimegyünk az adott helyről, teremből, akkor lekapcsoljuk a villanyt. Észleljék, hogy a hideg ellen nemcsak fűtéssel, annak hőfok emelésével lehet védekezni (ha fázunk rétegesen öltözködünk, pulóvert veszünk fel, vastagabb takarót használunk, mozgunk).

Gyakorolják a takarékos fűtés lehetőségeit: az otthonunkat, csoportunkat fűtsük, ne az utcát: (tartsuk zárva a fűtött helyiség ajtaját, rövid szellőztetéssel frissíthetjük a levegőt, nem hűl ki a terem, szükségtelenül nem használunk felesleges energiát: pl. éjszaka, vagy akkor, ha nem tartózkodunk otthon). Balesetmegelőzési intelmek otthon és az óvodában.

A munka az évszakhoz kötődik, a tevékenységen keresztül történő tapasztalatgyűjtést és a munkára nevelést szolgálja. Tevékenykedés során megfigyelik az évszakhoz, időjáráshoz kapcsolódó teendőket, azok szervezését. Kipróbálják a munkavégzés eszközeit (elnevezésük, melyik mire való, balesetvédelmi ismeretek). Megtapasztalják a munkavégzés menetét (mit, hogyan csinálunk, munkafázisok sorrendje, eszközök megóvása, tárolása), a hasznos munka örömét.

- * Vegyenek részt az őszi falevelek, termések gyűjtésében, szétválogatásában, lepréselésében.
- * Segítsenek a kertész bácsinak az óvoda udvarán lehullott falevelek seprésében, a kisebb ágak összegyűjtésében.
- * Serénykedjenek a homokozó lehullott falevelektől, faágaktól való megtisztításában.
- * Segítsenek a madáreleség beszerzésében, a „madárcsemege” készítésében, kihelyezésében, folyamatos feltöltésében.
- * Tevékenykedjenek az udvaron a hó eltakarításában, alakítsanak ki utat seprűvel, lapáttal.
- * Segítsenek az udvarról bejövő társak havas csizmájának leseprésésében.
- * Vegyenek részt a közlekedéssel kapcsolatos könyvek, társasjátékok átvizsgálásában, segísenek a javításukban.
- * Segítsenek a virágok locsolásában az óvodai kiskertben és a csoportszobai téli kertben.
- * Folyamatosan gondozzák az általuk ültetett növényeket (mire van szükségük a fejlődésükhöz, megmaradásukhoz).

A környezeti neveléshez kapcsolódó természetes élethelyzetekben tanítjuk meg a gyermekeket a **helyes viselkedésre**:

- ⊗ **az utcán halkán beszélgessenek;**
- ⊗ **a járda belső oldalán haladjanak;**
- ⊗ **ne akadályozzák a forgalmat;**
- ⊗ **engedjék előre az idősebbeket, a nagy csomaggal, vagy a babakocsival közlekedőket;**
- ⊗ **köszönjenek az ismerősöknek;**
- ⊗ **gyakorolják a felnőttek udvarias megszólítását, a tájékozódáshoz szükséges segítségkérést;**
- ⊗ **gyakorolják a bemutatkozás, a kézfogás, a tekintettartás illemszabályait;**
- ⊗ **utazás alkalmával a járművön való viselkedést, a fel - és leszállás, valamint a helyátadás illemszabályait gyakorolják;**
- ⊗ **figyeljenek oda udvarias viselkedésükre a múzeumokban, a kiállításokon, és a különböző üzletekben;**
- ⊗ **figyeljenek arra, hogy környezetünket tisztán tartsák, nem szemeteljenek;**
- ⊗ **udvariasan kérjék el egymástól a játékeszközöket.**

- A környezet megismeréséhez a tapasztalatokat a gyerekek lehetőség szerit a helyszínen, természetes környezetben szerzik. Az óvónő az epocha első két hetében 4 -5 gyermekkel megy a helyszínre, a többiekkel a másik óvónő játszik
- Nem szűnnek meg a csoportos séták sem, csak ritkábbak lettek, hisz a közös élményszerzés, az összetartozás érzésének erősítése fontos feladat. Gyakran nyitó vagy záró aktusa a csoportkirándulás a környezet epochának (pl. az évszakoknál). Elmaradhatatlannak tartjuk, mert szükség van arra, hogy a gyerekek csoportosan is tudjanak gyalogolni: tartsák a tempót, figyeljenek egymásra, és az őket kísérő felnőttek kéréseire, utasításaira, magyarázataira.

Fontosnak tartjuk azért is, hogy a környező iskolákba, a távolabbi helyszínekre vezető utat gyalogosan is legyenek képesek megközelíteni.

Tapasztalják meg, hogy indulás előtt oda kell figyelni bizonyos szükségletek kielégítésére: az étkezésre, a folyadékfogyasztásra, a mosdó, a vécé használatára, az időjárásnak, az úticélnak megfelelő praktikus öltözködésre. Hosszabb időtartam át kell gondolni, mit vigyünk magunkkal, mire lehet szükségünk.

Gyakorolják, hogy vigyék saját holmijukat, felszerelésüket, és azokra ők maguk is ügyeljenek.

- A beszélgetés kiemelt módszer. A sok beszédhelyzet növeli a beszédkedvet. Nagyon fontos, hogy a gyermekek megfigyeléseiket, tapasztalataikat, tevékenységeik mozzanatait fogalmazzák meg szóban is. Beszélgessenek egymással, az óvónővel, idegen felnőttel, gyermekkel, ha arra lehetőség nyílik.
- A csoport összetételétől, létszámától függően kezdődik a benti, termi feldolgozás biztosítva azt, hogy valamennyi gyermeknek lehetősége legyen a tapasztalatok, ismeretek alkalmazására a csoportszobában szervezett tanulási helyzetben játékon keresztül.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

KÖRNYEZETI TANULÁS (környezetvédelem, illem, munka)

- ☉ **Önmaga ismerete /név, életkor/:** Pontos tudja nevét. Érzékeli a keresztnév, becenév közti különbséget. Meg tudja mondani hány éves.
- ☉ **Lakcím:** Tudja pontos lakcímét (helységneve, kerület, utcanév, házszám /emelet). Meg tudja mondani óvodája nevét, címét.
- ☉ **Ismeretei a családjáról:** Tudja szülei, testvérei pontos nevét, foglalkozását. Ismeri saját családjára vonatkozóan a családi, rokoni viszonyokat (pl. különbséget tud tenni a testvér, unokatestvér fogalma között).
- ☉ **Napszakok ismerete:** Meg tudja nevezni a napokat, felfigyel sorrendiségükre. Cselekvéshez kötötten felismeri, megnevezi a napszakokat.
- ☉ **Ismerje környezete növényeit, gondozásukat:** Ismeri a környezetében élő növényeket, jellegzetességeiket. Tudja, hogyan kell azokat ápolni, védeni. Meg tudja fogalmazni a növények fejlődése és az időjárás közötti legegyszerűbb összefüggéseket.
- ☉ **Ismerje környezete állatait, gondozásukat:** Ismeri a környezetében élő állatok neveit, jellegzetességeit, azok gondozását, védelmét. Felfigyel arra, hogy hol élnek, milyen kapcsolatban van az emberrel (házat őriz, megkönnyíti a közlekedést, a munkát, szórakozásban, sportolásban van szerepe. Gyűjtőfogalmakat használ: háziállatok, vadállatok, madarak, bogarak stb).
- ☉ **Időjárással kapcsolatos ismeretek, jellemzők, összefüggések (évszakok):** Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggését. Felidézi az évszakok legszembetűnőbb jegyeit. Ismer néhány évszakhoz kapcsolódó eseményt, ünnepet (tevékenységet, sportolási lehetőséget....).
- ☉ **Ismerje szűkebb társadalmi környezetét:** Ismeri a közelben lévő intézményeket, azok rendeltetését (iskola, orvosi rendelő, mozi; üzletek). Ismeri környezetében a közlekedési lehetőségeket (metró, villamos, busz, trolis.), sétálóhelyeket, játszótereket.....

- ☉ **Alkalmazza a gyalogos közlekedés szabályait:** Gyakorlott az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismeri, és alkalmazza az ehhez kapcsolódó illemszabályokat.
  - Ismeri a közlekedési lámpa színeit, jelentését. Felismer néhány jelzést.
  - ☉ **Ismerje a közlekedési eszközök főbb jellemzőit:** Ismeri a közlekedési eszközöket (megnevezésük, hol közlekednek). Megnevez néhány közlekedéshez kapcsolódó foglalkozást. Ismeri az utazáshoz kapcsolódó legegyszerűbb illemszabályokat.
  - ☉ **Környezetvédelem, illem:** Ismeri a társas érintkezéssel kapcsolatos viselkedés alapvető szabályait.
- Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megóvásához szükségesek.**

A külső világ tevékeny megismerése 2.

6.3.2. - MATEMATIKA JELLEGŰ TAPASZTALATSZERZÉS

A matematika a környező világ azon tárgyainak tulajdonságaival történő szolgálja, amelyekkel a gyerekek nap-mint nap kapcsolatba kerülhetnek vagy más tevékenységük közben.

ismerkedést
játékuk

A matematikai tanulással meg kell teremtenünk annak lehetőségét, hogy a tevékenykedések, cselekvések során fejlődjenek képességeik, alakuljon ki bennük pozitív viszony a későbbi matematikához úgy, hogy közben többször megélethetik, átérezhetik a felfedezés, a rátalálás, felismerés, a tudás örömet.

A spontán helyzeteken kívül rendszeresen szervezni kell matematikatanulást, ahol lehetőség van a hatékony és tudatos egyéni képességfejlesztésre. A gyerekek a feladataikat matematikai játékokkal, játékos feladatokkal oldják meg. A játékok színesek, esztétikusak, a gyerekek szívesen dolgoznak velük. A matematika ciklusok szervezése, az epochák témaköreinek meghatározása, hetekre bontása osztatlan, középső- és nagycsoportban azonos.

Négy epocha kialakítására van lehetőség, melynek ajánlott témakörei:

I. epocha: Téri viszonyok tapasztalása (téri észlelés, téri tájékozódás, térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése, testfogalom, testséma fejlesztése, tárgyhoz viszonyított testhelyzet felismerésének fejlesztése, irányok felismerése térben és síkban)

Játékos tevékenységeken keresztül ismerjék fel, és nevezzék meg a testrészeket, tapasztalják meg az önmagukhoz mért teret. Mozgáson, cselekvésen keresztül érzékeljék a téri viszonyokat: (előtt-mögött, alatt-fölött, mellett, között, kívül - belül, le- fel, jobb-bal stb.) egy vagy több személy, illetve tárgy viszonylatában. Haladjanak térben: egyenesen, hullámvonalban, székek között, asztal alatt stb. Egyensúlyi helyzetből való kimozdulással észleljék és ismerjék fel az ellentétes irányokat.

Tapasztalják meg a sorozatok érdekességeit (hangokkal, mozgással, színekkel stb.). Egyszerű tükörjátékkal (alatt-fölött, közelebb- nagyobb, távolodva egyre kisebb stb.), bővüljön tapasztalatuk a téri viszonyokról. Változatos formában – testrészek érintésével, mozgással, rakosgatással tapasztalják meg a jobb-bal, le fel stb. irányokat térben és síkban.

II. epocha: Tapasztalatszerzés a környezet tárgyairól, azok tulajdonságairól (színismeret, formalítás, nagyságérzékelésük kisebb, nagyobb, ugyanakkora fogalma, számlálás, anyagismeret, rendszerezés, válogatás, rendezés saját és kapott szempontok alapján)

Játékos tevékenységek során válogassák szét a személyeket, tárgyakat megadott illetve saját szempont szerint – ismert tulajdonság alapján – látás, hallás, tapintás, mozgás útján szerzett tapasztalatok által. Érzékelés, észlelés, összehasonlítás során tapasztalják meg, hogy a tárgyaknak (személyeknek) azonos és különböző tulajdonságaik vannak – nagyság, szín, forma, anyag stb. Fedezzék fel, hogy ugyanaz a tárgy, személy tulajdonságai alapján más-más csoportba is (besorolható).

Halmazok létrehozásával és többoldalú összehasonlításával legyenek képesek észrevenni a hasonlóság és különbözőség, illetve az ellentétesség összefüggését (melyik a több, a kevesebb, az ugyanannyi, a kisebb, a rövidebb stb.). Észleljék az „ugyanakkora, ugyanolyan magas, ugyanannyi” stb. jellegű kapcsolatot, a két mennyiség, kiterjedés... közötti közös tulajdonságokat.

Állapítsák meg a halmazok számosságát becsléssel, párosítással. Szerezzenek tapasztalatokat a darabszám változásairól. Tapasztalják meg, mit mivel mérhetünk össze? – hosszúságot a hosszúsággal, mennyiséget a mennyiséggel. „Több –kevesebb - ugyanannyi- semmi „mennyiségfogalom észlelése. Fejlődjön számfogalmuk bontás-pótlás során.

III. epocha: Kiterjedések térben, síkban: Hosszabb, rövidebb, ugyanolyan hosszú, egyenes, görbe felfedeztetése, alacsony, magas, ugyanolyan magas megfigyelése, sorba rendezése, a tárgyak szélessége, súlya, számlépcső létrehozása. Becslés, mérés, számlálás gyakorlása

Játék során egész testükkel, teljes izomzatukkal tapasztalják meg a hosszúságok, magasságok stb. közötti különbségeket, hasonlóságokat. Gyakorolják a szemmértékkel történő becslést, az egymáshoz mérést, a méret – és aránybeli különbségek megfigyelését, pontos szóbeli kifejezését. Gyakorolják az elemek sorba rendezését, és a számlépcső építését térben és síkban egyaránt. Érzékeljék, hogy a tárgyaknak súlya van. Próbálkozzanak az elemek sorba rendezésével, számlépcsők építésével térben és síkban is -saját és megadott szempont alapján. Törekedjenek a pontos szóbeli kifejezésükre. Keressenek párokat- ellentétpárokat különböző összehasonlítások során. Önálló elképzelés szerinti csoportosítás során fejlődjön kreatív gondolkodásuk, alkotókészségük, szóbeli megfogalmazásuk, Mátrix jellegű játékokkal fejlődjön logikai gondolkodásuk. Számlálás gyakorlásával, tő-és sorszámnevek helyes használatával, a bontás-pótlás gyakorlásával mélyüljön számfogalmuk.

V. epocha: Ismerkedés a formák világával: Gömbölyű és szögletes formák, tapasztalatszerzés szabályos és szabálytalan síkmértani formákról, rész- egész viszonyának felfedezése.

Különböző alakú tárgyak, formák végigjárásával, tapintásával, körberajzolásával szerezzenek tapasztalatokat a tér-és síkmértani formákról. Építsenek különböző tér-és síkmértani formákkal, ismerkedjenek meg tulajdonságaikkal (gömbölyű-szögletes, gurul - nem gurul). Összehasonlításuk során keressenek közös, és eltérő tulajdonságokat (szín, forma, felület, nagyság, anyag stb.) Látás, hallás, tapintás alapján szerezzenek tapasztalatokat a különböző geometriai formákról (körlap, négyzet lap, háromszög...). Szétválogatásuk során gyakorolják megnevezésüket. Tevékenykedjenek sík - és térbeli formákkal (lefedés, ráillesztés, díszítés).

A számfogalom, számolási képesség fejlesztése, a tő- és sorszámnevek gyakorlása minden epochában napi szinten megjelenik.

- Gyakorolják a tő-és sorszámneveket mozgással, rakosgatással, sorba rendezéssel stb.
- Bővüljön számfogalmuk és tapasztalják meg, hogy a magasabb, szélesebb, nehezebb nem mindig több, az elemek számlálása során a több-kevesebb párosítással eldönthető.
- Bontás, pótlás, elvevés, hozzáadás, ugyanannyivá tétel során a számosságot számlálással állapítsák meg.
- Számlálás (bontás-pótlás) gyakorlása során tapasztalják meg a mennyiségek darabszámának növelését, kiegészítését egészszé.
- A személyek, tárgyak, formák számosságának, sorrendiségének megállapításával gyakorolják a tő - és sorszámneveket.

A szókincsbővítés, kifejezőkészség a matematikai tapasztalatok megfogalmazásának gyakorlása szintén minden epochában folyamatosan jelen van.

- Törekedjenek párbeszédre, észrevételeik, kérdéseik rövid, lényegre irányuló megfogalmazására.
- Próbálkozzanak a rövid, a feltett kérdéssel, a megtapasztalt problémahelyzettel kapcsolatos gondolatok megfogalmazására.
- Törekedjenek a lényeges különbségek, hasonlóságok rövid, szóbeli megfogalmazására.
- Gyakorolják a testrészek elnevezését, funkcióit, és a térirányokkal kapcsolatos névutók kifejezését.
- Fejlődjön relációs szókincsük (tudják kifejezni két dolog egymáshoz való viszonyát - / *előtt, mögött, mellett, között, alatt, fölött, stb./*).

A keretanyagból kell az óvónőnek megkeresni, hogy milyen matematikai játékkal fejleszti az egyén képességeit. Az óvónő a teljes ciklusra készül. A ciklus keretanyagát hetekre bontja, majd hetente egymásra építve megtervezi a heti részfeladatokat és a feladatokhoz a feltehetően felhasználásra kerülő játékokat.

A tanulás során, látva, hogy milyen képességű a gyerek, hogy az adott témában hol tart, hogy milyenek az ismeretei stb. adja az egyes gyerek saját képességének megfelelő játékot, a fokozatokat betartva.

A feladatadás sorrendjét befolyásolja a fejlettség, a játékok bonyolultsága. Arra is fel kell készülnie az óvónőnek, hogy vannak olyan gyerekek, akik a hét minden napján részt vesznek a tanulásban, ezért elegendő játékkal kell rendelkeznie.

Nem fordulhat elő, hogy nem tud a gyerek számára nehezebb, fejlesztő feladatot adni.

Minden ciklus játékát elérhető helyre kell tenni, hogy egy-egy gyereknél vissza lehessen nyúlni egy előző ciklus anyagához, ha arra szükség van, illetve a következő ciklus anyagával is dolgozhat az, aki gyorsabb ütemben halad, mint a társai.

A tanulási folyamat tervezése ciklusos és heti. Ciklusos, hogy folyamatként lássuk, kezeljük a tapasztalatszerzést, megismerés útját. Nem egy hétre, hanem a teljes ciklusra (3 hét) készítjük. Ismernünk kell a gyerekek egyéni fejlettségét, az elsajátítandó műveltség tartalmát, el kell készítenünk fejlettségi fokozatokban a játékokat. Az ilyen felkészültség garantálja, a gyermekek egyéni képességeinek fejlődéséhez szükséges feltételek meglétét. Ciklusosan, azaz 3 hétre előre megtervezi az óvónő a környezet vagy matematika keretanyagát, a mesét vagy verset, az ének, dal vagy mondóka anyagát és a testnevelést.

A **heti tervezés** azért fontos, hogy a **tervezés tudatos** legyen:

- az éves tervezés összhangban van a tevékenység anyagával
- hogy a tervezés a gyerekek fejlődési üteméhez, igényeihez, spontán helyzetekhez igazodhasson,
- a feladatok egymásra épüljenek,
- ne a terv megmásíthatatlansága, hanem az élethelyzet, a gyerekek, az aktuális feladat irányítsa a folyamatot.

A heti tanulásban (matematika, környezetismeret) részt vevő gyermekek nevét a heti terv lapján rögzítjük, hogy figyelemmel kísérjük az egyes gyermekek részvételét, aktivitását.

Hetente az előző hét eredményeire építve tervezi az óvónő a matematika vagy a környezet heti anyagának részletes lebontását és az ehhez kapcsolódó játékokat, képességfejlesztő feladatokat, az zenei képességfejlesztő feladatait, az ábrázolás technikáját, a környezethez kapcsolódó munkákat és az illemet.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

MATEMATIKA TANULÁS

☺ **Színlátás /differenciálás, diszkriminálás/:** Ismeri a színeket, azok sötétebb, világosabb árnyalatait. Képes összehasonlítani, szétválogatni, összegyűjteni tárgyakat színük szerint- funkciójuktól, formájuktól, kiterjedésüktől függetlenül is.

☺ **Formalátás/differenciálás, diszkriminálás/:** Észleli és szóban is kifejezi a tárgyak formai tulajdonságait (gömbölyű, szögletes, gurul stb.). Képes összehasonlítani, halmazba sorolni tárgyakat – színüktől, kiterjedésüktől, funkciójuktól független is. Felfedezi a formákat környezetében: kerek, mint a labda; olya.n mint a sajtos doboz stb. Képes a formakövetésre, pl. ritmikus sorok kirakása közben.

☺ **Számfogalom, sorszámnevek /6-os számkör/:** Helyesen használja a tő- és sorszámneveket. Tud két vagy több mennyiséget egymással egyenlővé, ugyanannyivá tenni. Meg tudja állapítani több, kevesebb, vagy ugyanannyi-e. Képes 6-os számkörben bontani, pótolni (részhalmazokat egyesíteni).

☺ **Számlálás /10-ig pontosan/:** A személyeket, tárgyakat 10-ig meg tudja számlálni. A mechanikus számláláson túlmenően tud számlálást mozgással kísérni: ugyanannyit tapsol, dobbant stb., folytatja a számlálást.

☺ **Halmazműveletek:** A környezetében található személyek, tárgyak, dolgokról szerzett sokoldalú információ alapján képes kapcsolatokat felfedezni közöttük (azonosságok, különbözőségek). Tud kiemelt tulajdonságaik alapján szétválogatni, egybegyűjteni (saját és megadott szempont(ok) szerint).

☺ **Irányok térben:** Képes önmagán tájékozódni: jobb kéz, bal kéz, fül oldalt, sarok hátul, orr középen stb. Képes tárgyakon megfigyeléseket végezni: a szekrény felül nyílik, lenn két polc van, a polcon papírok, ceruzák vannak. Határozottan végzi a mozgást és az iránykövetést, - változtatást, azok összekapcsolását.

☉ **Irányok síkban:** A téri viszonyokat, elhelyezkedéseket síkban is tudja alkalmazni. Erre vonatkozó ismereteit önálló kirakással, vonalvezetéssel, rajzolással, szóbeli megfogalmazással támasztja alá. Balról jobbra haladva kezdi a számolást, a lap szélén kezdi a feladatot, a mintakövetést.

☉ **Téri viszonyok, elhelyezkedés:** Mozgásban, kifejezésben helyesen használja a térbeli viszonyokat jelentő kifejezéseket, névutókat.. (alatt, fölött, mögött, között stb.). Magabiztosan reagál a „hol”, „honnan”, „hová” kérdésekre szóban és mozgásban – eszközhasználatához kötötten is. Érzékeli a tárgyakhoz, személyekhez viszonyított testhelyzetét- ezt szóban is képes kifejezni.

☉ **Relációs fogalmak ismerete:** Tud két vagy több személy, tárgy között felfedezett összehasonlítás alapján összefüggést felfedezni. A hasonlóságok, különbözőségek kifejezésére megfelelő szókinccsel rendelkezik (bő-szűk, keskeny, sovány stb.) Használja az „ugyan-olyan” „ugyanakkora”, a „leg” kifejezéseket is. A melléknemek fokozott alakjait helyesen alkalmazza szóban és cselekvésben egyaránt.

☉ **Sorozatok:** Képes „eggyel több”, „eggyel nagyobb” sorozatokat térben és síkban létrehozni. Tud mozdulatokkal, hanggal, formákkal, tárgyakkal többemű sorozatokat önállóan kialakítani, kitartóan, pontosan folytatni. Tud csökkenő számsorozatokat létrehozni (eggyel kevesebb, semmi, nulla fogalmak használata.)

6.4. VERSELÉS-, MESÉLÉS

Célunk:

A gyermekek érzelmi, etikai fejlődésének biztosítása, a pozitív személyiségjegyek megalapozása.

Érthető, kifejező, hatásos és meggyőző beszédképesség kialakítása.

A mese a gyermekek érzelmi-, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Képi- és konkrét formában feltárja a gyermekek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat. Segít eligazodást adni számukra a jó és a rossz, a helyes és a helytelen fogalmak tisztázásában. Az óvodapedagógusok képszerű, szemléletes, élményszerű mesélése megkönnyíti a mese cselekményének követését, ezáltal beleélhetik magukat az egyes szereplők helyzetébe – és az egyes szerepekhez köthető viselkedések, érzelmek felismerésébe, átélésébe.

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermekeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak.

A gyermek saját vers- es mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. Például: mesealakok, szituációk megjelenítése dramatizálással, bábozással, ismert mese befejezése, feldolgozása kérdések alapján utánpótlás, mimetizálás, felnőtt által megkezdett mese befejezése, mese kiegészítés, mesemondás különböző eszközökhöz kapcsolódva ismert mese követésével.

A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással való kombinálása fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében (pl. mesebefejezés rajzzal, tematikus ábrázolás ismert meséről, saját mesekönyv, meseillusztráció készítés kedvenc meséhez).

Szöveghűen, szemléltető eszköz nélkül mesélünk, hogy a televízióhoz szokott, képet passzívan befogadó gyerekek is képesek legyenek a belső képalakításra. A mesevárás hangulatát mesepárna stb.(csoportonként változó lehet) előkészítése, a gyertyagyújtás teremti meg. A mesén való részvétel a gyerekek számára mindig önkéntes. Ők döntenek el, hogy mikor akarják csak játék közben távolról hallgatni a mesét, és mikor akarnak közvetlenül részesei lenni ennek a folyamatnak.

☼ A mesék, versek komplexen (hangulatban, témakörben) kapcsolódnak más tanulási tevékenység tartalmához, pl. évszakhoz, énekanyaghoz, ünnepekhez, egyéb aktualitásokhoz. A mesélés játékidőn belül történik. A gyerekeknek ismerniük kell a mese alatti szabályokat, szokásrendszert, nem lehet például kiabálni, a játékeszközökkel finoman kell bánni.

☼ A mese figyelmes végighallgatására folyamatosan szoktatjuk a gyerekeket.

Fontos az elhelyezkedés mesehallgatáskor. Az óvónő és a gyerekek közötti kapcsolat akkor teljes, ha végig szemben ülnek egymással, az óvónő tartja a gyermekkel a szemkontaktust. Az ilyen elhelyezés biztosítja a pontosabb megértést, láthatóvá teszi a mese, vers érzelmi töltésének mimikai megjelenését az óvónő arcán, és a tiszta hangképzést, helyes artikulálást. Az óvónő számára a gyermek arcán tükröződő érzelem jelzésül szolgál a mese, a vers hatásáról.

Elsődleges forrásaink a magyar népmese- és mondókaanyagok, *dajkahagyományok: ölbeli játékok (altatók, ringatók, simogatók), lovagoltatók, hőcögtető stb.* versek és verses mesék. Az irodalmi anyag részét képezik továbbá a klasszikus és kortárs irodalmi művek megismertetése a gyermekekkel.

Fontos a kiválasztott anyag helyes arányának megtalálása, egyik se legyen túlsúlyban.” *A mese életkorilag megfelel az óvodáskorú gyermek szemléletmódjának és világképének Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál.*

„A mesét hallgató gyerekekben kialakuló belső képeknek hatalmas jelentőségük van, mivel ez az érzelmi tudás, a mesékben kódolt információk, szimbólumok elraktározódnak a jobb agyféltekében, és később is hozzáférhetővé válnak, mint a legmélyebb életbölcsesek. Ez a tudás erőforrásként jelenhet meg a krízis- és problémahelyzetekben is. A népmesék hol volt hol nem volt világa rokonítható a lelkünk legmélyén élő valósággal. A mese a főhős fejlődési folyamatát követi végig, egy valóságos metamorfózisnak lehetünk tanúi, ahol a megpróbáltatások, küzdelmek, fordulatok hatására a hős teljesen megváltozik, kicserélődik, újjászületik.” (Kádár Annamária)

- ⊗ Mesét vagy verset – egy hétig ugyanazt – a hét minden napján hallanak a gyerekek, megközelítően azonos időben.
- ⊗ A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.
Az irodalmi és esztétikai fogékonyság megalapozója, segíti az anyanyelvünk, a szülőföldünk szeretetére nevelésben.
- ⊗ Osztatlan csoportban különböző típusú és bonyolultságú meséket kell összegyűjteni, hogy minden gyerekek legyenek megfelelő.

A 3- 7 éves gyermek esetében az erkölcsi, esztétikai érzelmek és a kommunikációs nevelés szempontjából fontos a bábjáték és a dramatizálás.

Az óvónői és a gyermeki bábjáték érzelmeket kelt és kielégíti a gyermek aktivitásvágyát. Ismétléskor a bábjátékkal vagy dramatizálással felelevenített mesét újból átéli a gyermek, felidézi nyelvi kifejező eszközeit, lényegesen differenciálja a főfogalom (a jó és a rossz) ismérveit.

- ⊗ Dramatizáláskor az óvónőnek tiszteletbe kell tartani az önkéntességet.
- ⊗ Feladata viszont az irodalmi élmények feldolgozását segítő eszközök, kellékek (bábok, bábparaván, fejdíszek, jelzésszerű ruhadarabok, eszközök, tárgyak stb.) biztosítása.
- ⊗ Szerepvállalásnál segítünk, hogy fejlettségüknek megfelelően, sikerélménnyel végződően vegyenek részt a játékban.
- ⊗ A meséskönyvek, a mondóka - és versgyűjtemények a gyermekek számára mindig elérhetőek legyenek.
- ⊗ A verselés, mesélés napi szinten beépül napirendünkbe, megfelelő helyet, időt biztosítva annak.
- ⊗ A családi hangulat megteremtéséhez, a nyugodt alvás, pihenés biztosításához jó alapot ad az óvónő mindennapos, csendes mesemondása.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a vers, mese tevékenység területén:

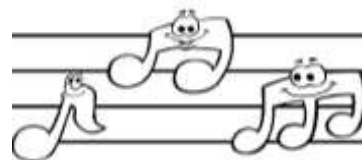
- megfelelő anyagkiválasztás, kifejező előadásmód, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználása a gyermeki beszéd, kommunikáció fejlődése, fejlesztése érdekében.
- az irodalmi élményből fakadó beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása (meseprodukció, dramatizálás, bábjáték, anyanyelvi játékok stb.).
- A tevékenységformában az anyanyelv gazdagságának ismertetése, a beszédészlelés, beszédmegértés, beszédprodukció fejlesztése (helyes légzés, tiszta kiejtés, artikuláció, beszédtempó, ritmus, hangsúly, hanglejtés, szókincs, mondatalkotás, helyes nyelvtani struktúra, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése).

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

ANYANYELVI NEVELÉS, KOMMUNIKÁCIÓ, VERSELÉS, MESÉLÉS

- ☉ **Beszédaktivitás:** Szívesen megosztja gondolatait társaival, a környezetében levő felnőttekkel a nap folyamán. Örömmel, színesen mesél élményeiről.
- ☉ **Beszédértés, észlelés:** Megérti az elhangzó szavak, szókapcsolatok, mondatok, mondat-sorozatok jelentését, tartalmát.
Megérti és követi az utasításokat. Megkérdezi az új ismeretlen szavak jelentését. Felismeri a beszédhangokat, a beszédhangok kapcsolódásait, a hosszabb hang-sorokat és képes azokat az elhangzás sorrendjében megismételni.
- ☉ **Szókinccs:** Olyan szókinccsel rendelkezik, amelyek lehetővé teszik számára gondolatainak érthető kifejezését. Beszédében megjelennek a gyűjtőfogalmak, az elvont fogalmak, az ok-okozati összefüggés feltáró kifejezések.
- ☉ **Kifejező - és mondatalkotó készség:** Folyamatosan, összefüggő mondatokban fejezi ki önmagát. Beszéde jól érthető, tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése (hangereje), megfelel anyanyelvünk követelményeinek. Tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat. Udvariassági kifejezéseket használ.
- ☉ **Párbeszéd:** Saját kérdését, válaszát, kiegészítő gondolatait az elhangzottakhoz, a mondanivalóhoz igazítja. Beszélgetés közben szemkontaktust tart a beszélgetőpartnerrel.
- ☉ **Beszédfigyelem:** Páros és csoportos beszédhelyzetekben figyelmesen végighallgatja a felnőttet, és társait, képes végigvárni mások megnyilatkozásait.
- ☉ **4-5 vers önálló felidézése:** Néhány verset pontos szövegviszadással képes önállóan felidézni. Kifejezés közben képes a beszédtempó tartására, a helyes levegővételre is koncentrálni.
- ☉ **Képvásolás, történeti sorrend:** Gondosan bányik a könyvekkel. Időbeni sorrendben elmond történetet, követve a képeket egy könyvben. Elmondja a nap történéseit.
- ☉ **Bábozás, dramatizálás:** Szívesen bábozik, dramatizál saját maga és társai szórakoztatására is. Tud meséket, történeteket kitalálni, elmondani és mozgásban is megjeleníteni.

6.5. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

Az ének, a zene fontos szerepet tölt be életünkben. Nélküle sivárabb, egyhangúbb, szürkébb lenne a világ. A dal, a zene nemcsak megszépíti, megszinesíti a hétköznapokat, hanem lehetőséget is ad az érzelmek intenzív kiélésére, olyanra, amilyenre a hétköznapokban nincs lehetőség. A zene fogékonnyá tesz a „szép” befogadására, ösztönöz a „szép” létrehozására. Általa kifejezhetjük és közvetíthetjük érzelmeinket. Esztétikai élmény részesei lehetünk, akár előadóként, akár hallgatóként éljük át a dal, a zene gyönyörűségét. A programban az ének-zenének nincs meghatározott időpontja, és napja.

- ♣ Így a hét minden napján, játékidőn belül a mesét követheti az ének, ami egy másfajta játéklehetőség a gyermek számára. Aki akar, részt vesz rajta, aki nem akar, az tovább játszik. Mivel a részvétel önkéntes, és a résztvevők változók, ezért fontos, hogy a hét bármely napján legyen lehetőségük a gyerekeknek az énekes játékokra.
- ♣ A zenei anyag témájában – lehetőség szerint- kapcsolódik az adott epochához. *Az ölbéli játékok, népi gyermekdalok, énekes játékok örömet nyújtanak a gyermekeknek, felkeltik zenei érdeklődésüket, formálják zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.* Az ének-zenében egy héten át ugyanaz a zenei anyag. A zenei feladatokat is egy hétre kell bontani.
- ♣ Az ének-zene kötetlen tanulás során sor kerülhet az új dal megtanulására, dalos játékok ismétlésére, a zenei képesség fejlesztésére, a zenehallgatásra. Nem kell hagyományosan vett foglalkozást tartani, naponta annyi időt lehet szánni az éneklésre, és annyi feladatot kell gyakorolni, amennyit a gyerekek érdeklődése lehetővé tesz. A fontos az, hogy az adott hétre tervezett feladatok a hét folyamán megvalósuljanak.

- ♣ A különböző zenei képességek fejlesztésével kapcsolatos feladatokat fokozatosan kell egymásra építeni.
- ♣ Egy-egy körülhatárolt feladatcsoportot akár két-három héten keresztül is lehet gyakorolni. A csoport életkori összetétele és a gyerekek egyéni fejlettsége határozza meg, a képességfejlesztés fokozataiból történő személyre szóló választást.
- ♣ A zenei hallás- és ritmusérzék fejlesztés feladatait úgy kell tervezni, hogy mindig pontosan tükrözze, kit milyen területen kell fejleszteni, honnan és hová szeretnénk eljuttatni. A képességfejlesztés fokozatait általában addig gyakoroljuk, játszunk, amíg a gyermek tökéletesen nem tudja azt, ami tőle elvárható. Csak utána lépünk tovább a következő szintre és időnként vissza is térünk, időt hagyva az érési folyamatra.
- ♣ Az egyenletes lüktetés érzékeltetése, gyakorlása, kifejezése különböző formában, minden hétre tervezendő feladat, mert ez a zenei fejlettség alapja. A dalok, mondókák a feladatok megvalósításának eszközei.
- ♣ *A zenei kreativitás fejlesztése (mozgás, rögtönzés zenére, dallam, ritmusvariációk kitalálásának ösztönzése stb.) az önkifejezés újabb csatornáját nyitja meg a gyermekek előtt.*
- ♣ A csoportszobában állandó, megszokott helye legyen az ének-zenének, amely megfelelő nagyságú a dalos játékok számára. Lehetőséget kell teremteni a spontán zenélésre, éneklésre, táncra, mozgásra, az improvizációs képesség fejlődésére.
- ♣ Táncolhassanak saját koreográfiájuk szerint ha akarják, utánozzák az óvónő táncát, így sajátítják el a lépéseket.
- ♣ Az osztatlan csoportban egy-egy zenei feladatnak több lépcsőben, több szinten történik a feldolgozása. Például, ha a tempókülönbség (gyorsabb- lassabb) a zenei képességfejlesztés feladata, akkor van, aki csak megfigyeli, felismeri, megnevezi, ám van, aki tud már gyorsabban, lassabban beszélni, énekelni, mozogni, aztán van, aki mindezt tudja már egyedül is, és olyan gyerek is van, aki jelre tempót vált dalon belül. Így minden gyereknek adott a lehetőség arra, hogy önmaga képességei alapján megtalálja az önmaga számára kivitelezhető fejlesztő megoldásokat.
- ♣ A dalanyagok, a játékok kiválasztásakor egyaránt szem előtt kell tartani a lassabban és a gyorsabban fejlődő gyerekek igényeit is. A program szerinti ének-zenei tanulás osztott és osztatlan csoportban egyaránt alkalmazható.
- ♣ *A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a kisebbségi és gyermekek nemzeti hovatartozását is.*

Az érzelmi nevelés, szocializáció, a társas kapcsolatok alakítása szempontjából tudatosan segítjük gyerekeket, hogy:

- * Jókedvűen, szorongás és gátlás nélkül énekeljenek, mondókázzanak.
- * Türelmesen várják ki, amíg rájuk kerül a sor.
- * Az elkezdett tevékenységet, játékot fejezzék be.
- * Örüljenek mások sikerének.
- * Legyenek képesek elviselni az esetleges sikertelenséget.
- * Bátran próbálkozzanak.
- * Legyenek türelmesek a kevésbé ügyes, illetve a kisebb társaikkal szemben.
- * Törekedjenek az együttműködésre, alkalmazkodásra.
- * Éreztesék társukkal, hogy együttműködésre törekszenek.
- * Kézfogáskor, fogócskázáskor, szerepcserénél figyeljenek a társakra (kézfogás erőssége, mozgásgyorsaság, saját, illetve társak testi épsége)
- * Figyeljenek arra, hogy egy-egy játékban lehetőség szerint minél többen részt vegyenek.
- * Párválasztáskor ne csak a barátokra koncentráljanak.
- * Próbálják meg elfogadni a társak kézfogását, a feléjük nyújtott kezét.
- * Az eszközöket (ritmus hangszerek) udvariasan kérjék el, illetve adják át egymásnak.
- * A hangszereket rendeltetésüknek megfelelően használják, óvatosan bánjanak velük.
- * Figyeljenek arra, hogy egy-egy játékban lehetőség szerint minél többen részt vegyenek.
- * A közös zenehallgatással éljék át a zenei befogadás örömét.

Az ének-zene, énekes játékok hatása a gyermekek nyelvi-kommunikációs fejlődésére:

- ❖ *A beszéd és zenei hallás fejlesztése.*
- ❖ *Különböző nyelvtani megoldások, választékos kifejezések, párbeszéd, dramatizálás gyakorlása.*
- ❖ *A beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztése, a hangzók helyes formálásának gyakorlása, beszédtechnika fejlesztése, fogalomalkotás, szókincsbővítés, beszédhibák javulása.*
- ❖ *Az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős énekes játékok).*

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

- ☺ **8-10 dalosjáték ismerete:** Tud néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni, irányítás nélkül játszani.
- ☺ **Egyenletes lüktetés:** Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal, a mondóka ritmusától, ritmushangszerrel is képes kíséni.
- ☺ **Ritmushangoztatás:** Képes kiemelni a dalból, mondókából az egyenletes lüktetést, a ritmust mozgással, járással, tapssal.
- ☺ **Zenei relációk ismerete:** Felismeri, össze tudja hasonlítani, be tudja mutatni a normál tempónál gyorsabbat, lassabbat éneken, beszéden, mozgáson keresztül. Ismeri a magasabb- mélyebb hangok közti különbséget.
- ☺ **Zörejhangok, hangszín:** Megfigyeli és megkülönbözteti hallás után környezete differenciált hangszínét, egymás hangját.
- ☺ **Mozgásforma, térforma:** A különböző mozgásokat, tánc-mozdulatokat társaival együtt végzi.

6.6. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

Az ábrázolás, a rajzolás, festés, mintázás, kézi munka az önmegvalósítás, önkifejezés eszköze. Célunk a gyermeki alkotó – alakító tevékenység feltételeinek megteremtése. A gyermek ízlésének, alkotó- befogadó képességének, fantáziájának, kreativitásának kibontakoztatását. *Az esztétikai élmények befogadása, a környezet esztétikai alakítására való igény az esztétikai nevelést szolgálja. A belső képek gazdagítása a mese, vers, énekes játék eszközeivel, a gyermeki ábrázolás ösztönzése alkotó légkör teremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával történik:*

- ♣ Igyekszünk felkelteni a gyermekekben az ábrázolás eszközeivel, anyagaival kapcsolatos tevékenységvágyat.
- ♣ Megteremtjük az ábrázolás tárgyi, hangulati feltételeit, a gyermekek fejlődését segítő motiválást.
- ♣ Arra törekszünk, hogy a gyermekeknek legyen lehetőségük az érdeklődésüknek megfelelő szabad téma -, és eszköz választására.
- ♣ Odafigyelünk, hogy az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum domináljon.
- ♣ A gyermekekkel séta közben természeti tárgyakat: kavicsot, terméseket, leveleket gyűjtünk, ezeket válogatják, csoportosítják, használják fel.
- ♣ Életszerűbbé tesszük térbeli, alkotások létrehozását, építését, ha az évszaknak megfelelően a homok, a hó, a jég is megmunkálhatóvá, és a beelátó képesség, a kreativitás, a fantázia kiteljesítőjévé válik.

Az ábrázoló tevékenység során a gyerekeknek hetente új technikákat mutatunk be, vagy a már megismerteljárást kombináljuk, más formában gyakoroljuk (felület, anyag stb.)

Az új technika alkalmazása lehetőség a gyerekeknek. Az előző ciklusban használt eszközök is (festék, agyag stb.) mindig elérhetők, használhatók, mindig azzal a technikával dolgoznak, amivel ki tudják fejteni magukat. Természetesen az óvónő ösztönzi a változatos alkalmazást.

A gyermekek alkotókedvét nem szorítjuk szűk időkeretbe. A hét minden napja szükséges ahhoz, hogy a gyermek a tevékenység gazdagságáért, sokszínűségéért, önmaga belső látásmódja kifejezéséért vegyen részt az ábrázolásban.

A megfelelő vizuális önkifejezés kiteljesedéséhez szükség van a testséma, a testfogalom minék pontosabb kialakulására, a tapintásos észlelés és térészlelés fejlődésére ahhoz, hogy a gyermekek térben, mozgásban, történetben tudja megjeleníteni a különböző dolgokat.

A tevékenységet egyszerre 6-8 gyerek választhatja, a létszám a technikától is függ. Így valósítható meg, hogy a résztvevő gyerekek személyre szóló segítséget kapjanak, az óvónő követni tudja szín-, formaviláguk, technikai ismeretük, eszközhasználatuk fejlődését.

Fontos követelmény a tevékenység szervezett formáinak biztosítása.

Lényeges, hogy a gyermekek nap, mint nap lássák, tapasztalják, megismerjék az általuk használt anyagok sokszínű tulajdonságát, variálhatóságát (például: hogyan lesz a száraz, görcsös agyagból jól alakítható, formálható, nedves agyag, vagy hogyan lesz az újság- papírból, burgonyából, répából dúc). Dolgozzanak gyakran természetes anyagokkal, ismerkedjenek meg az agyag formálhatóságával, nyomathagyásos technikával, festéssel, tépéssel, fűzéssel, vágással, ragasztással, hajtogatással, bábkészítéssel, szappan-, gyertya, viaszkarccal, dekopázs, kollázs - montázs, batikolás stb. technikákkal. A festés, mintázás, agyagozás állandó lehetőség legyen a gyermekek számára. A festés asztalon, földön és festőállványon is lehetséges. A csöpögtetés, vonalvezetés jó alkalmat ad a színek varázsának megismerésére. Nagy élmény, amikor a gyerek azt ismeri fel, hogy új színeket hoz létre, hogy keze mozdulatával összefutnak, mélyülnek, vagy derülnek a színek.

Különös gondot fordítunk az egyes technikákhoz kapcsolódó munkafogások, megoldások bemutatására. Nevelési szempontból is kiemelt fontosságot tulajdonítunk annak, hogy az általuk használt eszközök nevét, funkcióját megismerjék. Gyakorolják a pontos eszközfogást, az eszközzel való tevékenykedést.

Ugyanakkor figyeljenek fel arra, hogy a zökkenőmentes, önfeledt tevékenykedés érdekében az eszközöket oda kell készíteni, és használat után rendbe tenni, majd a helyükre rakni (milyen jó, ha azonnal tudjuk, hol keressük, és rögtön használni is tudjuk).

Segítjük az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, és kreatív használatára szoktatásában, mert mindez az alkotókedv, az örömmel végzett tevékenység lehetőségét is adja a gyermek számára.

Festhet, ragaszthat, mintázhat, tépkedhet, hajtogathat, vagy ollóval vághat stb. a gyerek, ha kedvet érez hozzá. Mindig olyan technikával dolgozhat, amivel sikerélményhez jut, amivel ki tudja fejezni önmagát, ami újabb és újabb ábrázoló tevékenységre ösztönzi. Több napos munkában is szívesen dolgoznak együtt (például makett-készítés, önmaguk egész alakos megfestése).

Odafigyelünk arra, hogy ha a gyermekek szabadon szárnyaló látásmódját nem korlátozzuk földhözragadt tételekkel, így segítve őket, hogy ötletgazdag, alkotni vágyó emberekké nőjenek.

A gyermek úgy ábrázolja a világot, ahogy ő látja, és nem, úgy, ahogy mi mondjuk neki. Nagyon sok a belső indíttatású, belső élményre irányuló munka. A saját tapasztalatra, élményekre támaszkodva dolgoznak a gyerekek, bár ebben a korban az utánzásos tanulás is jelentős.

Képi gondolkodásuk fejlesztése során figyelembe vesszük az egyes gyermekek közötti képességbeli különbségeket.

Az ábrázoló tevékenységhez az óvodapedagógus az egész nap folyamán teret, és időt biztosít. Együttműködik a gyerekekkel ezekben a tevékenységekben.

Munkánkkal ösztönzzük a technikához illeszkedő témaválasztást, és beszélgetéssel segítjük az élmények szubjektív megjelenését az ábrázolásban. Mi is elkészítjük a saját gyurmafiguránkat, díszítésünket, varrásunkat stb..

Szemléltetjük a technikai eljárásokat, 5-6, maximum 8 gyereknek mutatja be, így az esetleges hiányosságok hamar orvosolhatók. A félénk, visszahúzódóbb gyermeket nagyon könnyű elriasztani, ha pont a csírájában levő megnyilvánulásait törjük ketté a felnőtt vagy a társak negatív ítéletével.

Lényeges nevelési feladatnak tartjuk, hogy e tevékenység során alakuljon ki a gyermekekben, hogy az az elkészült munka szépsége, és ne a mennyisége legyen a fontos.

Pedagógiai szempontból fontos, hogy hatékonyan ösztönözzük a gyermekeket az elkezdett munka befejezésére.

A sokoldalú képességfejlesztési lehetőségen túl odafigyelünk arra, hogy a gyermekek a legfontosabb balesetvédelmi szabályokat megismerjék, alkalmazzák, és szükség esetén jelezzék is a megszüntetését.

- ❖ Legyen természetes számukra, ha gond van, pl. víz kerül a linóleumra, azonnal szóljanak, kérjék a felnőttek segítségét illetve feltörlés után kerüljék ki azt a helyet, amíg megszárad,
- ❖ Ne forgolódjanak az ecsettel, színes ceruzával, ollóval, és ne tartsák túl közel az arcukhoz.
- ❖ A díszítőanyagokat (pl. termések) ne vegyék a szájukba, ne tegyék orrukba, fülükbe.
- ❖ A leesett eszközöket vegyék fel a földről (gyurma-, papírdarabok stb.)
- ❖ Csak a széken ülve, az asztalnál vágjanak, az ollót tegyék a helyére, ha már nem használják, ne tartsák feleslegesen a kezükben.

A gyermekek fejlődésének, sikerélményének, alkotókedvének megteremtése, és a nevelőtársi kapcsolat szélesítése érdekében törekszünk a családok minél hatékonyabb bevonására.

- Személyre szabottan is segíteni kívánjuk, hogy a szülők otthon is adjanak lehetőséget gyermekeik számára a rajzolásra, mintázásra, kézi munkázásra.
- Tudatosítjuk, hogy gyermekeik munkájának megbecsülése, az ünnepekre készített saját meglepetések, ajándékok dicsérete, otthoni fontossága milyen érzelmi kiteljesedést, pozitív irányú nevelési hatásokat válthat ki belőlük.
- Bevonjuk a szülőket a különféle anyagok gyűjtésébe, az óvodában használatos eszközök előkészítésébe.
- A fenntartható környezet gondolkodásmódját, az anyagok /hulladékok újrahasznosításának lehetőségeit, a napi tevékenységbe történő beépülését jól érzékelhetően kívánjuk számukra tovább adni.

Gyűjtsenek újságpapírt – hajtogatáshoz, batikoláshoz, képkiegészítéshez, montázshoz; az ajándékok, virágcsokrok csomagolópapírai – minden évszakban számos ötlet megvalósítását teszik lehetővé.

A színes kupakok alkalmasak a képalkotáshoz, nyomathagyáshoz, egyszerű hangszer készítéséhez, hóember díszítéséhez.

A tojástartó, a műanyag palackok újrahasznosítása szintén a kreatív gondolkodás megmozgatója.

A beszéd mellett az ábrázolás egy újfajta önkifejezési móddá, közlő nyelvvé válik.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tevékenységek során

A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése: megszólítás, szándéknyilvánítás, kérdés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókinés bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése.

Óvodáskor végére elvárt fejlettségi szint:

RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA

- ☉ **Különböző alaptechnikákat alkalmaz:** (festés, mintázás, rajzolás, hajtogatás, nyírás, ragasztás..)
- ☉ **Kreatív:** Alkotásában kifejezi gondolatait, élményeit.
- ☉ **Képi megjelenítése:** Ábrázolása változatos színhasználatot és tagoltságot mutat, kihasználja a felületet, figyel az arányokra. Elképzelés után meseszereplőket stb., hangulatot is kifejezve színekkel, formákkal, mozgással ábrázol.
- ☉ **Közös alkotásban való részvétel:** Csoportosan is készít játékot, kelléket, ajándékot, együttműködik társaival.
- ☉ **Finommotorika:** A helyes eszközfogást - ceruza, olló, ecset...készségszinten alkalmazza.
- ☉ **Grafomotorika:** Gyakorolja a vonalvezetést, mintakövetést, másolást, körberajzolást, vonalnyomatéket,

színezést.

6.7. MOZGÁS

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok, feladatok a pszichomotoros (észlelési, a tér-tájékozódási, mozgásszervezési, koordinációs, egyensúlyozási) készségek, képességek kialakításának, formálásának, fejlesztésének eszközei.

A korábbi testnevelés megnevezés helyébe lépő mozgás kifejezés nemcsak megnevezésében, hanem tartalmában is jelentős koncepcióbeli változást hordoz.

A paradigmaváltás e nevelési területen kiemelt fontosságú, pedagógiai megvalósítása során a korszerű *mozgásfejlesztés, a fejlődésközpontú testnevelés fő feladatait* igyekszünk előtérbe helyezni:

- ❖ a természetes mozgáskedv megőrzését;
- ❖ az örömmel végzett, élményt adó mozgás a teljes személyiségre ható fejlesztését;
- ❖ a mozgás örömeiből adódó érzelmi – akarat (pozitív kompetenciaérzet) alakítását „Meg tudom, és meg is akarom csinálni!”;
- ❖ a teljesítmény-és versenykényszer nélküli gyakorlással tanulható, és fejleszhető elemekre, funkcióra való koncentrációt erősítjük.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek széleskörű mozgástapasztalatokat szerezzenek.

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni.

Ezzel biztosítható a **mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása:**

Lehetőséget adunk spontán és tervezett módon a **Természetes vagy funkcionális mozgásformák gyakorlására:**

➤ **Helyváltoztató mozgásokra:**

(járás, futás, szökdelés, oldalazás, irányváltoztatás, kúszás, mászás, függeszkedés, gurulás);

➤ **Helyzetváltoztató mozgásokra:**

ugrás és érkezés, esés, gördülés, fordulat, átfordulás, függés, támasz)

➤ **Finommotoros (manipulatív) mozgásokra:**

gurítás, dobás, elkapás, ütés, rúgás, labdavezetés, húzás-tolás, emelés, hordás)

A sokszínű, játékos mozgásészlelésen keresztül a gyermek tapasztalatot szerez:

- * A térbeli elhelyezkedésről, a mozgás irányáról, a mozgás horizontális síkjairól, a végrehajtás útvonaláról, kiterjedéséről.
- * A testrészek mozgatásáról, tárgyakkal, társakkal végzett mozgásról (kapcsolatok, kapcsolódási lehetőségekről)
- * A mozgás végrehajtásához szükséges tényezők figyelembevételéről, gyakorlásáról: idő, gyorsaság/sebesség, erő kifejtés, lefutás (energia befektetésére vonatkozó összetevőkről)

A sokszínű, játékos mozgásészlelésen keresztül fejlődnek a gyermek kognitív képességei:

- Észlelés,
- Figyelem
- Emlékezet
- Képzelet
- Szerialitás
- Intermodalitás

A mozgásos cselekvésekhez kapcsolódó gondolkodási műveleteken keresztül a gyermek számára

- megfoghatóvá válik, hogy mit, miért és hogyan csinálja,

• **megteremtődik a tudatos alkalmazás alapja** (funkcionális megértés elve)

A sokszínű, játékos mozgásélmélen keresztül fejlődik a gyermek mozgáskonceptiója:

- ❖ térbeli elhelyezkedés, mozgásirány, a mozgás horizontális síkja, végrehajtásának útvonala, kiterjedése (térbeli tudatosság)
- ❖ a mozgás végrehajtásához szükséges idő, sebesség/gyorsaság, erő kifejtés, lefutás
- ❖ (energia befektetésére vonatkozó összetevők)

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészségének fejlődését.

Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

a testrészek mozgatásával, tárgyakkal, társal, és társakkal végzett mozgástapasztalatok szerzésével (kapcsolatok, kapcsolódási lehetőségek a mozgás végrehajtása közben).

(Pappné Gazdag Zsuzsanna)

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek.

A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

Az esélyegyenlőséget segítő, kedvetlenséget, lemorzsolódást csökkentő tényezők:

- * Választási lehetőségek – öndifferenciálás.
- * Sok játék, mindig legyen játék.
- * Mozgás egyéni tempóban.
- * Versengés helyett próbálkozások.
- * Utasítás helyett feltételes mód, lehetőségek elmondása.
- * Hibajavítás helyett megerősítés, elismerés, dicséret,...
- * Gyerekek ötleteit bevonni.
- * Meseszerűség, szerepek (pl. kalózok, delfinek, pókháló szövés, katonásdi, királylány kiszabadítása, három próbatétel, erdei nyulak stb.
- * Udvari kezdeményezések: mozgásos játékok, mászások, dalos játékok.
- * Csoportszoba megnagyobbítása.
- * Csoportszobában mozgásigény kielégítésére szolgáló eszközök. (Körmöci Katalin)

A mozgás az óvodáskorú gyermek lételeme. Az óvodának biztosítani kell a mozgáshoz szükséges feltételeket, kiemelten azt, hogy a gyerekek naponta több órát szabadlevegőn mozogjanak. A kiegyensúlyozott személyiségfejlődés feltétele a motoros képességek fejlesztése is.

A testi képességek fejlesztése a testnevelés foglalkozásokon és a mindennapi testnevelésen kívül az egész nevelési rendszerben jelen van.

Törekszünk a **kooperatív mozgásos játékok** rendszeres beiktatására. A gyerekek egymással játszanak, nem egymás ellen. Azért játszanak, hogy a kihívásokat küzdjék le, nem pedig egymást és mindez úgy történik meg, hogy egyszerűen élvezik a játék nyújtotta élményt.

(formájuk szerinti csoportosításuk: fogócskák, segítség és támogatás, egyensúly és koordináció, barátságos küzdelem, mozgás /feltekerés, kitekerés/...).

A kooperatív játékok alapelve egyszerű:

A játékokat úgy építjük fel, hogy a játék céljának eléréséhez a játékosok között együttműködésre van szükség, a gyerekek együtt játszanak, közös cél felé haladnak, nem pedig egymás ellen. Játék közben szórakozva tanulják meg, hogyan válnak figyelmesé egymás iránt.

A mozgás tartalmi felosztása:

- ❖ **Természetes és egyéb mozgások:** fogó játékok, mászások, gurulások, járások, futások, bújócskák, labdajátékok.
- ❖ **Mozgásos népi játékok:** ugróiskola, szembekötödsdi, különböző ügyességi és erősszemérő játékok
- ❖ **Szervezett mozgás:**
  - ♣ **Testnevelés foglalkozás:** természetes emberi mozgások; járás, futás, ugrás, dobás, kúszás, mászás, emelések, egyensúlyozások, eszközzel végezhető gyakorlatok, mozgásos játékok
  - ♣ **Mindennapi testnevelés:** játékos formában

A testnevelés kiemelt szerepet tölt be a motoros képességek fejlődésében, kötelező foglalkozás a tanulási – ismeretszerzési, ismeretátadási - rendszerben. Legfontosabb, hogy a gyerekek szívesen tornázzanak, fejlődjön önmagukhoz mérten mozgásképességük. Gyakoroljanak olyan akarati tulajdonságokat, mint a fegyelmezetttség, önfegyelem, kitartás, engedelmesség. A társakkal végzett együttmozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek én-határainak, a másik észlelésének, az önfegyelem, az alkalmazkodás, a kooperáció képesség fejlődését segítjük elő.

Hetente két foglalkozás tartása kötelező. Az epochális tanulási rendszerhez igazodva ciklusos bontásban kell tervezni. Minden ciklusban meg kell jelölni, hogy melyik képességet vagy képességeket akarjuk fejleszteni. Ezután a fejlesztendő képességhez hozzárendeljük azt a testnevelés mozgásanyagot, amellyel a fejlődést kívánjuk elérni. Egy ciklus több hétből áll, a feladatokat is célszerű hetekre bontani.

A heti két testnevelés anyaga megegyezik, de a gyakoroltatás módja változik. Az egyes gyermekek mozgásigényének, fejlettségének, terhelhetőségének megismerése az óvodapedagógus felelőssége.

A mozgás, a mozgásigény különbözőségének figyelembevételével a mozgásigény kielégítése, illetve a mozgásra ösztönzés, az egyéni lemaradásokat kompenzáló mozgásos játékok ajánlásával valósul meg a differenciált fejlesztés lehetősége.

Kiemelt nevelési feladat a változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető feladatok biztosítása a mindennapos mozgásra – valamennyi gyermek számára.

Minden gyerektől annak a gyakorlatnak a pontos végrehajtását kell elvárni, ami fejlettségének megfelelő.

3-4 éves korban az feladat, hogy megszerettessük a tornázást. El kell érni, hogy minden gyerek elfogadja a testnevelés foglalkozásokon a kötelező részvételt.

4-5-6-7 éves korban a terhelés fokozatos növelésére és a gyakorlatok pontos, fegyelmezett, kitartó végeztetésére törekedjünk. Osztatlan csoport esetében is szükséges, hogy a gyerekek a nekik megfelelő tempóban gyakorolhassanak mindenféle akadályoztatás nélkül. Ezért az óvónők alkalmanként a második testnevelés foglalkozáson a két szomszédos csoportból, a kicsikkel és a nagyokkal, külön-külön foglalkozzanak. Indokolja a szétválasztást még az is, hogy váltóversenyt, sorversenyt csak nagyok nagyokkal tudnak igazán jól játszani.

Az óvónő gyakorlásvezetése alkalmazkodjon a gyerekek fejlettségéhez, feladathoz, anyaghoz, a foglalkozási modellhez. Tartsa azonban azt mindig szem előtt, hogy a foglalkozáson való részvétel kötelező, a gyerekeknek meg kell tanulni az utasítások végrehajtását. A gyakorlatvezetési formák legyenek alkalmasak arra, hogy:

- * a gyerekek megszeressék a testnevelést,
- * a gyakorlatok elvégzésére ösztönözze őket,

- * érdeklődésüket folyamatosan fenntartsa,
- * figyelmüket irányítsa.

Az óvónő ellenőrzéssel, értékeléssel, hibajavítással ösztönözzé a gyerekeket minél tökéletesebb gyakorlat végrehajtására. Az óvónőnek a következőkre kell még figyelnie:

- ♣ a különböző fejlettségű gyerekek megfelelő szintű irányítást kapjanak egész testnevelés foglalkozás alatt,
- ♣ értékelése és hibajavítása egyénre szabott legyen,
- ♣ a különböző fejlettségű gyerekek együtt tornázásának pozitív hatásait (például utánzás) tudatosan használja.

A mindennapos testnevelés a délelőtti termi tevékenység lezárása.

Ez lehet játék az udvaron, vagy bármilyen játékos mozgásgyakorlás.

A hangsúlyt a **játékos, élményszerű hangulatban** megszerzett, **széles körű mozgástapasztalatokra** helyezzük.

A mozgáskonceptió feldolgozását pedagógiai módszereinkkel, hozzáállásunkkal akkor segítjük, ha:

- megfelelő hatékonyságú tevékenységeket szervezünk
- a differenciálás szükségességét elfogadjuk, gyakoroljuk
- hatékony foglalkoztatási formákat alkalmazunk
- előnybe részesítjük a fejlődésközpontú módszereket, játékokat

Az esélyegyenlőség helyett kedvetlenség, lemorzsolódás, annak kedvez, aki jó képességű: kiesős játékok, versenyjátékok, szigorú rend, rendgyakorlatok, kidobós játékok; és „mindenki egyszerre ugyanazt” .

Mozgásfejlesztés kötött és kötetlen szervezeti formában, akkor lesz eredményes, ha:

- ♣ kihasználjuk a mindennapokban adódó lehetőségeket a mozgásfejlesztés területén;
- ♣ biztosítjuk az óvodai élet teljes időszakában e tevékenységhez a tárgyi feltételeket, a szükséges eszközöket;
- ♣ a feladatok elvégzéséhez elegendő hely áll a gyerekek rendelkezésére;
- ♣ ha folyamatosan szem előtt tartjuk a gyermek életkori sajátosságait, a differenciált feladatadást kötött foglalkozásokon is;
- ♣ az udvaron az udvari játékok mellett az óvodapedagógus irányításával szervezett mozgásos játékok játszására van lehetőség.

Az óvónő feladata a megfelelő feltételek megteremtése:

- ♣ a teremben: tágas hely, tisztaság, jó levegő,
- ♣ az udvaron tiszta környezet, megfelelő eszközök.
- ♣ Törekszünk arra, hogy a gyerekek a mozgás biztonságos végzéséhez, az egészséges életmód szokásainak alakításához fontos megfelelő öltözékben legyenek. (Szülők segítségével)

Az óvodapedagógus feladata a megfelelő feltételek megteremtése:

- ♣ a teremben: tágas hely, tisztaság, jó levegő,
- ♣ az udvaron tiszta környezet, megfelelő eszközök.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a mozgás tevékenységekben:

A konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésével a szókincs, az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével.

Eszközök nevei – velük végezhető tevékenységek megnevezése, mozgásirányra, mozgásgyorsaságra vonatkozó relációs szókincs gyakorlása. Számosságra, sorrendiségre, kiterjedésekre, formákra vonatkozó

tapasztalatok szóbeli megfogalmazása. Az általános közérzettel, fizikai állapottal kapcsolatos észlelések verbális kifejezése. Felnőttel, társakkal fenntartott interaktív kapcsolat az érzések, vágyak, kérések, együttműködési formák kifejezésére.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

MOZGÁS

- ☉ **Mozgásaktivitás:** Szeret mozogni, kitartó a mozgásos játékokban. Az udvari játék során gyakran rollerezik, ugrókötelezik, ugróiskolázik, labdázik, fogócskázik. Szívesen mászókázik, egyensúlyozik, versenyt fut, fogócskázik –irányítás nélkül is.
- ☉ **Mozgáskoordináció:** Mozgása harmonikus, összerendezett. Tud ütemtartással járni. Képes célzott testmozgásokat végezni, akkor is, ha azok tempója, iránya, ritmusa változik. Gyakorlatvégzés közben ügyel a megfelelő távolság tartására. A gyakorlatokat esztétikusan végzi.
- ☉ **Egyensúlyérzék:** Képes lábujjhegyen, sarkon, féllábon állni. Tud padon, vonalon egyensúlyozó járással haladni. Képes tárgyakra felugrani, azokról leugrani. Tud rollerezni.
- ☉ **Elemi mozgásminták jelenléte, kivitelezése:** Nagymozgása fejlett: járás, futás tempó-, és irányváltással, változó szélességű sávok között tárgy-kerüléssel. Összehangolt mozgással csúszik, kúszik, mászik, átmászik változatos formában. Rendszeresen használja a mászókat. Képes adott irányba, és irányváltoztatással az adott célhoz elérni.
- ☉ **Finommozgás (szem-kéz, szem-láb, kéz-láb koordináció):** A tornaszereket magabiztosan használja. Tud labdát elkapni, pattogatni, gurítani. Tud egykezes felsődobással célba dobni. Tud karikába ki-belépni, ugrani, karikát gurítani, pörgetni.
- ☉ **Gyakorlatvégzés verbálisan:** Ismeri a mozgáshoz kapcsolódó kifejezéseket, utasításokat. Saját és társai mozgását is tudja megfelelő kifejezésekkel irányítani.

6.8. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A tevékenység célja:

- ♠ A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését.
- ♠ A gyermekek együttműködésének, szervezőképességének fejlesztése, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formájának alkalmazása.

A munka – bár a játékból gyökeredzik – más indítékból, külső szükségességből motivált, felelősséggel jár, a végeredménye hasznos, szükséges, melyet a gyerekek tapasztalat útján fedeznek fel.

Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért végzik. Kezdetben az óvónő segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen.

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal, és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka, és munkajellegű játékos tevékenység – az önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusnak, és más felnőtteknek, a csoportársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, környezet-, növény – és állatgondozás.

A munka – mint közösségért végzett tevékenység – segíti a társas kapcsolatokat, a felelősségérzet alakítását, mások munkájának megbecsülését, ezáltal az erkölcsi tulajdonságok fejlesztését.

Olyan fontos akarati tulajdonságokat fejleszt, mint a kitartás, felelősségérzet, fegyelmezettség. Erőfeszítésre késztet, pozitívan és sokoldalúan hat a motoros képesség fejlődésére.

A munkában a gyerekek sokszínű tapasztalatot szereznek a környezetről, az anyagok milyenségéről, az eszközök használatáról.

Fontos, hogy:

- a gyerekek tudják, hogy mikor végeznek hasznos, eredményt létrehozó munkát;
- szívesen kapcsolódjanak be, önként vállalják a munkában való részvételt;
- tanulják meg a munkavégzés pontos menetét, mert itt a részmozzanatok nem lehet felcserélni;
- becsülik meg mások munkáját, a közös tevékenység alatt tudjanak alkalmazkodni egymáshoz, pozitív viszony alakuljon ki bennük a munkához;
- tapasztalják, hogy a munka rendszeresen ismétlődő tevékenység (folyamatosság), újra és újra el kell végezni.

Pedagógiai feladatunk:

- * A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tudatos tervezése, s azok feltételének biztosítása (megfelelő méretű, elegendő és biztonságos eszközök, a fokozatos bevezetés feltételei).
- * Az egyéni fejlettségi ütem és az életkori sajátosságok figyelembe vételével törekszünk arra, hogy minden gyermek a számára megfelelő munkát végezze.
- * A munka jellegű feladatoknál különösen ügyelünk a közvetlen óvónői (dajkai) segítségadásra.
- * Figyelünk a szükséges ismeretek, munkafolyamatok és munkamódszerek konkrét bemutatására, segítjük a gyermekeket a folyamatos munkavégzésben.
- * Minden munkajellegű tevékenység bevezetésekor ismertessük, hogy az eszközökkel hogyan kell bánni, mindegyik munkafajtánál adjunk mintát az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez.
- * Minden munkajellegű tevékenységnek alakítsuk ki a szokásrendjét.
- * Hívjuk fel a gyermekek figyelmét a munkaeszközökkel okozható balesetek forrásaira!
- * A munkavégzés alkalmával mindig megköveteljük a befejezést és az elvégzett munka után a gyermekek mindig értékelést, megerősítést kapnak.
- * Az elvégzett feladat jelentőségének megválasztása, elismerése, megóvása.
- * Úgy segítünk a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét.
- * A munka játékkal megegyező sajátosságaira támaszkodunk, ugyanakkor erősítjük és fejlesztjük a munka játéktól eltérő sajátos vonásait is.
- * Megteremtjük a nyugodt, kiegyensúlyozott munkához szükséges légkört, az önálló munkavégzés lehetőségét.
- * Támogatjuk, és lehetőséget biztosítunk a gyermekek önkéntes, belső motivációjából fakadó munkavégzésre a csoportszobában, a szabadban.
- * A nemek társadalmi egyenlőségének szemléletmódját segítjük, hogy valamennyi munkajellegű tevékenységet a lányok és a fiúk együtt gyakorolják.
- * A család –óvoda kapcsolatban segítjük a szemléletformálást a családon belüli arányos munkamegosztás gyakorlása érdekében.
  - ♠ Segítjük a szülőket abban, hogy vegyék komolyan, tartsák tiszteletben gyermekük munkáját, megbízatásait.
  - ♠ Igyekszünk elérni, hogy minden család szoktassa gyermekét a saját személyével kapcsolatos teendők elvégzésére, vonják be őt a család egészét érintő munkába.

A családdal való szoros együttműködés megvalósítása érdekében olyan nevelési területen igyekszünk szakmai segítséget adni, amely a családi élethelyzetben kikerülhetetlen:

Fontos, hogy megtapasztalja, ő maga is részt vehet, létrehozhat, alakíthat dolgokat maga körül. Nem tartjuk helyesnek (a személyiségfejlődés szempontjából sem), ha minden „csak úgy lesz” számára anélkül, hogy a kisujját megmozdítaná.

Hogyan valósíthatják meg otthon?

- legyen lehetősége családtagjait megfigyelni (apai- anyai szerepek), velük együtt tevékenykedni;

- legyen napi vagy állandó feladata: pl. asztalterítés-leszedés (még a téri tájékozódást, sorrendiséget, irányokat, a tárgyak tulajdonságait is gyakorolja); ● felseprés, ruhák, csipeszek adogatása, leszedése teregetéskor, zoknik párosítása ● utazáskor, kiránduláskor a holmik összekészítésében segítsenek ● vendégváráskor, ünnepek alkalmával szervezés, segítség ● játékok lemosása stb. ...

A család és a gyermek számára mi a hozadéka hosszabb távon?

- a családi kommunikáció működőképessége;
- a családtagok odafigyelnek egymásra; képesek lesznek segítséget kérni, adni;
- sikeres iskolakezdés lehetősége : összekészíti a felszerelést, átadja az üzeneteket
- váratlan helyzetekben is képes lesz önállóan döntéseket hozni, önállóan is megoldást keresni, nem aggódik, nem szorong feleslegesen;
- jellemét alakítja: feladattudat, kitartás, fegyelmezettség, önértékelés, sikerorientáció stb. ;
- megtanulja a saját magáról és a másokról való gondoskodást
→ felnőttként : a szülővel, párjával, gyermekével való kapcsolatát segíti, kihát a munkavállalásra, a munkahelyi közérzetre, együttműködésre, a teljesítményre.

Mire figyeljenek otthon? – nevelési praktikák

- fogadják el önmagáért, ne hasonlítgassák folyton másokhoz pl. testvérekhez (vegyék észre, hogy ő is jó valamiben, ugyanakkor segítsenek a gyermeknek, ha elakad);
- reális elvárásaik legyenek, betartható szokások, szabályok;
- a gyakorláshoz idő kell → dicsérjék, bátorítsák → erősítsék önállóságát → önbizalmát a pozitívumot emeljék ki, a negatívumot tapintatosan javítsák;
- ők magunk is adjanak követhető mintákat: kinek mi a feladata a családban, hogyan végzi azt;
- a humor, a felnőtt pozitív szemlélete sok nehézségen átsegít;
- röviden, érthetően fogalmazzanak, ne legyen túl sok szabály.

Munkafajták:

• Önkiszolgáló munka

Saját magukkal kapcsolatos tevékenység. Elvégzését nem kötjük életkorhoz, de fokozatosan elvárjuk az öntevékeny részvételt, majd a teljes önállóságot mindenkitől, saját fejlődési ütemében, tempójában.

Tartalma:

- ❖ étkezés,
- ❖ öltözködés,
- ❖ testápolás.

Követelmény, hogy az óvodapedagógusként olyan feltételeket teremtsünk, hogy a gyerekekben kialakuljon az igény az esztétikus, tiszta, rendezett külső és környezet iránt.

• A mindennapi étellel kapcsolatos munkák

Ide sorolunk minden olyan tevékenységet, környezetszépítő munkát, amelyek előre tervezhetően bekövetkeznek, vagy a spontán élethelyzetek teremtik meg. Lehetőségei:

- * tegyék rendbe a játszóhely, ábrázoló asztal és környékét;
- * segítsenek a teremrendezésben, átrendezésben (pl. testnevelés foglalkozás, közös ünnepek alkalmával);
- * vegyenek részt az eszközök előkészítésében, kiosztásában, összegyűjtésében, elvitelében (pl. testnevelés foglalkozáskor, környezeti séta, epochához kapcsolódó munka alkalmával)
- * étkezés után a szokásrendnek megfelelően tegyék rendbe az asztalokat, töröljék le
- * a seperjék fel a morzsát, hulladékot, töröljék fel a kiömlött folyadékot;
- * Mikuláskor tegyék rendbe/ készítsék elő cipőiket, csizmáikat;
- * segítsenek mézes-sütésben, díszítésben;
- * készítsenek meglepetést, ajándékot a kisebbeknek, barátoknak, családtagoknak....;
- * vegyenek részt a csoportszoba díszítésében ünnepek alkalmával;

- * segítsenek a játékok, könyvek, más eszközök javításában, a játékelemek kiválogatásában,
- * az udvar szépítésben...;
- * teljesítsenek egyéni megbízásokat pl. üzenet átadása, eszköz átvitele (az illedelmes viselkedés, udvariassági szokások gyakorlása)
- * vegyenek részt a játékeszközök udvarra kivételében, összeszedésükben, behozatalukban;
- * készítsék ki a vizeskancsót és az ivópoharakat az udvarra, segítsenek a behozatalukban;
- * az ügyesebbek saját magukat, és társaikat is szolgálják ki;
- * fejlettebb szinten döntsék el közösen a munka megosztását. Vállaljanak felelősi szerepet a csoportszoba rendbe rakásában, a tisztálkodás lebonyolításában, az állatok, növények gondozásában stb.

Heti munkanap

Hetente egyszer mindig ugyanabban az időben az óvónő elkezdí annak a munkának a végzését, melyet egy adott ciklusra a csoportja számára választott (vitaminsaláta, hidegsütemény készítés, takarítás, játékok szétválogatása, lemosása...).

A munkát mindig az óvónő kezdi el – mintát adva a gyerekeknek a rendszerességről –, előkészíti a szükséges eszközöket, és munkához lát.

A gyerekek csatlakozhatnak, ha akarnak. Aki bekapcsolódik, annak a munka fázisait pontosan, tökéletesen kell végezni, s csak akkor hagyhatja abba, ha végigvitte a folyamatot: például gyümölcssaláta készítéskor részt vett a gyümölcs megmosásában, szeletelt, az általa használt eszközöket a gyűjtőedénybe tette, a dadus néni kíséretében a konyhába kivitte.

A gyerekek valódi eszközökkel dolgoznak – ismerik a balesetvédelmi és higiéniai szabályokat.

Átélik az eredményes, jól végzett munka örömét, büszkeségét, sikerélményét: a munka eredményét ők maguk is látják, élvezik, hisz helyükre kerülnek a játékok (pl. elkeveredett puzzle, lego elemek), a maguk készítette finomságokat kínálják, és azt társaikkal együtt elfogyasztják.

Környezet ciklushoz kapcsolódó munkák - A tanuláshoz kötötten tervezzük.

Anyanyelvi nevelés a gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a munka tevékenység során

- * A tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák
- * gyakorlása (udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra készítés, kérés, buzdítás, dicséret verbális kifejezései).
- * Munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉG

☺ **Aktivitás:**

Ügyel a saját maga körüli és környezete rendjére.

Szívesen vállal egyéni megbízásokat, a társak érdekében is örömmel tevékenykedik.

☺ **Munkához való viszonya:**

Önállóan, igényesen végzi feladatát.

Teljesíti a számára adott feladatokat.

Ismeri a munka menetét, a munkaeszközök helyes használatát.

Aktívan részt vesz a teremrendezésben, ágyazásban.

6.9 . A tevékenységekben megvalósuló tanulás

"A kisgyermek **amit hall**, elfelejti,
amit lát, már inkább megjegyzi,
de **amiben tevékenyen részt vesz**,
az bizonyára **belevésődik az emlékezetébe.**"
(Kodály Zoltán)

A tevékenységben megvalósuló tanulás folyamatos, jelentős részben utánzások, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.

Az **adaptív pedagógiai elveknek** megfelelően figyelembe vesszük, hogy minden egyes gyermek eltérő adottságokkal, előismeretekkel, képességekkel és készségekkel rendelkezik, eredményes fejlődése, előrehaladása az egyénhez illeszkedő módszerekkel – vagyis a gyermekhez való alkalmazkodással - valósítható meg;

A gyermeki önfejlődés elősegítésének megszervezése kerül előtérbe:

- ☼ változatos tevékenységrendszerrel;
- ☼ érdeklődésre számot tartó, játékos, élményszerű tevékenységekkel;
- ☼ amellyel az aktivitás kiváltását érjük el.

A gyermek lehetőséget kap az önmegvalósításra, önkibontakoztatásra, amely a gyermek önfejlődését segíti elő.

Az öndifferenciális alapvető feltételeinek megteremtése a mi felelősségünk:

- ☼ megfelelő eszközrendszer;
- ☼ lehetőségek biztosítása;
- ☼ választás szabadságának biztosítása;
- ☼ érdeklődésre számot tartó tevékenységek biztosítása;
- ☼ ösztönző, tanácsadó, katalizáló szerep;
- ☼ nyitottság, indirekt irányítás.

A hatékony képességfejlesztés kritériumai, és pedagógiai módszereink összhangja:

- * Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, sétákon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.
- * Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.
- * A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.
- * A gyakoroltatás hosszan tartó, folyamatos, egymásra épül, fokozatosan nehezedik és játékos;
- * A feladat önálló gondolkodásra készlet, nemcsak analóg megoldásra;
- * Önként, öntevékenyen, aktívan vesznek részt a folyamatban, mert a fejlődés gyorsabb,
- * Eredményesebb, ha egybeesik a gyermek tevékenységvágáival; a feladat végzése közben szükség szerinti segítséget kap a gyermek, az óvónő figyelemmel kíséri külön-külön minden gyermek tevékenységét, és észreveszi a megakadást, meghagyva neki a hibázás, tévedés, próbálkozás, önkorrigálás jogát.
- * Az óvónői segítség nem a gyerek helyetti feladatmegoldást, hanem a közös gondolkodást eredményezi, így erőfeszítés árán jut sikerhez a gyerek, megtanul kitartóan dolgozni, a nehézségek nem meghátrálásra, hanem újra és újra próbálkozásra ösztönzik;

- * Pedagógusi értékelésünk ösztönző, mindig reális, semmiképp sem elítélő, elmarasztaló, megbélyegző, megszégyenítő. A pozitívumokra építve, bízva a gyermekben, kifejezi azt a hitét, meggyőződését, hogy a gyermek képes az eredményes munkára;
- * Értékelésében arra fektet hangsúlyt, ami jó, a hibák kijavítására lehetőséget ad;
- * Kialakul olyan *tevékenységben megvalósuló* tanulási légkör, melyben feloldódnak a szorongások, természetes a gyerekek megnyilatkozása (a gyengébb képességűeké is), amelyet szeretet, egymás elfogadása jellemez;
- * Mindenkit meghallgat az óvónő, mindenkinek válaszol is, nem kerül senki hátrányos helyzetbe;

- * Az óvónő és a gyerek, gyerek és gyerek között oldott, de a tevékenységre koncentrááló interaktív, kommunikatív viszony alakul ki;
- * Nemcsak az adott (kijelölt) témát kapcsoljuk össze a gyermekek tapasztalataival, élményeivel, és azt a differenciálásra való felkészülésében hasznosítjuk, hanem a kompetencia alapú nevelés megvalósítása érdekében a gyermekek élményeiből kiindulva, velük együtt is képesek vagyunk témaválasztásra

- * A gyerekek megtanulnak önállóan dolgozni, kialakul a szükséges önfegyelem, betartják a tevékenységekhez kapcsolódó szabály- és szokásrendszert;
- * Óvatosan, szabályosan használják az eszközöket, eszközhasználatuk biztos;

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- ❖ utánzásos minta-és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása;
- ❖ spontán játékos tapasztalatszerzés;
- ❖ a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- ❖ az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- ❖ a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakoztatását.

“Örömteli tanulás:

- * Kíváncsiságra, érdeklődésre alapoz.
- * Felszítja a megismerési vágyat és a tudásvágyat.
- * Engedi az önállóságot, a szabad választást, a próbálkozást, a felfedezést.
- * Jó hangulatú: az érdeklődő, a támogató, a megerősítő, az elismerő, a megértő, az elfogadó, az örömteli felnőtt társaságában.
- * Lehetővé teszi a saját élményű tanulást.
- * Intellektuális érzelmeket kelt: felfedezés, megelégedettség, „az én csináltam”, „a képes vagyok rá” örömet.” *(Körmöci Katalin)*

A“DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI

A tapasztalatszerzési / ismeretszerzési – tanulási folyamatban

A differenciálással az a célunk, hogy elősegítsük az egyes gyermekek sikeres tanulását. Mivel minden gyermeknek mások és mások tanulási szükségletei és a már meglévő tapasztalatai, ezért a gyermek tanulási folyamatát úgy segítjük elő, hogy azt az egyes gyermekek egyéni szükségleteihez igazítsuk.

DIFFERENCIÁLÁS TERÜLETEI	MEGJELENÉSI MÓDJAI, ELJÁRÁSAI, ezek választhatósága a gyermek sajátosságaihoz igazítva
Motiváltság elérésében támazkodhatunk a gyermek különféle késztetéseire, igényeire, szükségleteire	Mozgásigényére, az óvodapedagógussal vagy a barátjával való együttlét vágyára, kíváncsiságára, érdeklődésére, sikerélményre való törekvésére, alkotásvágyára, felfedezési vágyára, esztétikai igényére, önmegvalósítási vágyára, amelyek kihasználhatók vagy felkelthetők
Tartalomban való differenciálási lehetőség a gyermek igényére támaszkodik	A tartalom mennyiségében, mélységében (részletezettségében, minőségében), a tartalmi részek egymásra építettségében, kapcsolataiban, a már meglévő tapasztalataiban / ismereti anyagban, a gyermeki érdeklődés irányultságában (pl.: autók iránt, állatok iránt, stb.) azonos téma esetében vagy a témát kiegészítő tartalmi területen
Célban, szintben való igazodás a gyermek igényeihez, tapasztalataihoz	Az egyes fejlődő képességek fejlettségének elérése, valamint jártasságok, készségek kialakulása érdekében azonos vagy eltérő szintű feladatok végzése; más eszközök bevonásával, vagy azok megkeresésével, egyszerűbb vagy bonyolultabb problémák felvetésével; kereső/kutató/felfedező módon,
A módszerek használata is igazítható a gyermek igényeihez	Beszélgetés, megbeszélés előnyben részesítése némely gyermeknél, vagy az elbeszélés, a bemutatás, szemléltetés, magyarázat ... eljárásainak megválasztása, vagy az értékelés módszerének különféle eljárásai (elismerés, megerősítés, dicséret, jutalmazás, bátorítás, ösztönzés, példaként kiemelés ...stb), vagy az elmarasztalás formái (büntetés, rosszallás, fenytés, ...stb.)
A munkaformák igazítása a gyermeki igényekhez	Van olyan gyermek, aki szívesebben tevékenykedik egyénileg vagy, párosan (óvodapedagógussal vagy a barátjával), csoportban (homogén vagy heterogén csoportban; vagy szimpátia alapján létrejött csoportban...stb), frontális körülmények között
A szervezés módjának igazítása a gyermeki igényekhez	Kötött, kötetlen, mikrocsoportban, kooperatíván,
Irányítás módját is igazíthatjuk a gyermeki igényekhez	Direkt, indirekt, nyitott vagy zárt formában
Az információk megszerzése során a közvetítésmód csatornájában való igazodás a gyermeki igényekhez	Auditív, vizuális, audió-vizuális, kinezetikus, komplex, interaktív, Tárgyi, síkbeli, makett, manipulatív, kísérleti, természetes, mesterséges eszközök használatával, szimbólumok, technikai eszközök...stb.
A gyermek-pedagógussal együtt töltött ideje	Az egyénre fordított idő mennyiségében, minőségében (segítséget kérve-kapva, ráfigyelve, eligazítva, csak otltként... stb.)
Az információ megszerzése, vagy a tevékenység folyamatának struktúráját, felépítését is lehet igazítani az egyes gyermekek igényeihez	Pl :játékba ágyazottan, játékra építve, komplex tevékenységsorban, integráltan, valamint projekt módon; egy téma körüljárásaként, vagy egy probléma megoldásaként, vagy a kis lépések elvét követve, vagy nagyobb lépésekben, stb.
Az egyes elemek egymásutániságában is igazodhat az óvodapedagógus az egyes gyermekek igényeihez, sajátosságaihoz	A műveletek egymásutániságában, sorrendjében, bonyolultságukban, sokaságukban, Az információk megszerzésének folyamatának szakaszainak egymásutániságában (pl. :felidézés, gyakorlás, információ megszerzése, vagy ennek más sorrendje)
A nevelés stílusában	Demokratikus, ráhagyó, diktatórikus, szeretetteljes, családias, elfogadó,
Pedagógus szerepében is igazodik az egyes gyermekek igényeihez	Katalizáló, ösztönző, tanácsadó, segítségnyújtó, irányító, szabályzó, mellérendelt, alárendelt, fölérendelt viszonyban
A válaszadás módjában való igazodás a gyermeki sajátosságokhoz	Szóban, rajzban, megmutatva, megsúgva, megépítve, elkészítve, megalkotva, kiválasztva a helyeset,
A munkavégzés ütemében, tempójában való igazodás a gyermekhez	A feladatvégzés sebességéhez való igazodás: lassú, gyors, időre, egyéni tempóban, kiegészítő feladatok adásával....
Önállóság fokában, segítségadás módjában	Önállóan, segítve, magyarázva, utánozva, bemutatva, megmutatva, együtt végezve kis segítséggel, együttvégezéssel, hivatkozással... stb.

(Körmöci Katalin)

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

KÉPESSÉGEK FEJLŐDÉSE

☉ **Érzékelés –észlelés:** Sokoldalú észlelésen keresztül (mozgás, látás, hallás, tapintás, ízlelés) észreveszi a hasonlóságokat, a különbözőségeket, személyekre és tárgyakra vonatkozóan is –térben, síkban egyaránt. Tapasztalatait képes szóban is megfogalmazni.

☉ **Gondolkodás:** Megfigyeléseket tesz, és következtetéseket von le. Összegyűjt tárgyakat, eszközöket, mielőtt elkezdi a tevékenységet. Meglévő tudását, előző tapasztalatait új helyzetben alkalmazza. Képes összefüggéseket megfogalmazni az adott szituációra vonatkozóan. Tevékenységében megjelenik képzeletének gazdagsága, kreativitása. Bizonyos eseményekből, folyamatokból következtet arra, mi fog történni.

☉ **Emlékezet:** Rövid távú emlékezete fejlett (memória jellegű játékok: összetett mondatok, szám-, kép-, szó-, mozdulatsorok pontos visszaadása). Hosszú távú, megtartó emlékezete fejlett. Képes visszaidézni eseménysorozatokat. Apró részletekre is emlékszik.

☉ **Figyelem:** Figyelmét hosszú ideig tudja összpontosítani. Képes egyszerre legalább három egymásra épülő tevékenységet elvégezni. (figyelmét egyszerre több szempontú /két-három/ feladatra irányítani). ☉

☉ **Feladattudat:** Belső késztetést érez a különböző feladatokba való bekapcsolódásra. (tevékenységi vágy, érdeklődés a megismerő tevékenységekre vonatkozóan).

☉ **Feladattartás:** Kitartóan tevékenykedik, néha otthagyja, majd visszatér feladatához. Kitart feladata mellett még akkor is, ha nehézséggel találja szembe magát. Befejezi a tevékenységét, ha már elkezdte.

☉ **Sikerorientáltság:** Jellemző rá az eredményességre való törekvés önmaga, a társak, és a felnőttek számára.(igénye van az ún. siker- visszajelzésekre). Adott tevékenységen belül kudarc esetén is motiválható.

☉ **Eszközhasználat:** Biztonsággal és pontosan használja a környezetében található tárgyakat. Képes ezeket rendeltetésüknek megfelelően használni.

☉ **Testséma:** Kialakult saját testtudata: Ismeri testrészei nevét, szerepét, egymáshoz való viszonyát, téri elhelyezkedését (elülső, hátulsó rész, függőleges zóna, jobb-bal "oldalosság").

☉ **Testkép:** Határozott külső képe önmagáról –felismeri önmagát. Képes ezeket megfogalmazni (ilyen vagyok: fiú/lány, magas, rövid hajú, barna szemű stb.)

☉ **Szokás-szabálytudat:** A tevékenységekhez kapcsolódó csoportszokásokat, szabályokat képes betartani. Nemcsak saját szabályait, hanem a mások által (gyermek és felnőtt által) felállított szabályokat is képes betartani egy tevékenységen belül.

7. ÓVODA SAJÁTOS FELADATAI

7.1.A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

Ahhoz, hogy valakiből önálló személyiség váljon, két dolog szükséges: érzelmi biztonság és elfogadó környezet."

(Dr. Buda Béla)

A gyermekeknek joguk van ahhoz, hogy a fejlődésüket hátráltató tényezőket feltárják, és pedagógiai segítségben részesüljenek.

A **gyermekvédelem** olyan tevékenységek és intézmények együttese, amelyek a gyereki jogok védelmét, a gyermekek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, családban történő nevelését, a veszélyeztetettség megelőzését illetve megszüntetését és a már kiemelt gyermeknek a családba történő visszahelyezését célozza.

Ez azt jelenti, hogy minden gyermekre kiterjed, az teljes óvodai életet áthatja, állandóan jelen van.

Az intézményen belül a **gyermekvédelem célja:**

- ♣ elsődleges a felmérés, a problémahelyzet regisztrálása, a prevenció;
- ♣ az ellátott speciális szükségletű gyermekcsoport sajátos, komplex problémarendszerének felismerése és kezelése,
- ♣ a fogyatékoság tényének feldolgozásában segítségnyújtás a családnak;
- ♣ együttműködés a gyermek problémájának megoldásában segítő más szakemberekkel a gyermek harmonikus személyiség fejlődése érdekében.

Az intézményi **gyermekvédelmi munka feladata:**

- ⊗ a szociális nehézségek feltárása, segítségnyújtás;
- ⊗ az életvezetési nehézségekben támasznyújtás;
- ⊗ a családi nevelés megismerése és segítése a helyes szokásrendszer együttes kialakítása érdekében;
- ⊗ a társadalmi, erkölcsi, etikai normák, szabályok megismertetése;
- ⊗ a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése;
- ⊗ a fogyatékos gyermekeket nevelő családok jogainak közzététele, az érdekérvényesítés segítése.

Az óvodai nevelésünk egyik legfontosabb területe, nevelőmunkánk szerves része. **A gyermeket, mint fejlődő személyiséget különleges védelem illeti meg.** Minden gyermeknek joga, hogy nevelési-oktatási intézményben, biztonságban és egészséges környezetben neveljék. Óvodai életrendjét, a pihenőidő, a szabadidő, a testmozgás beépítésével, a sportolási, étkezési lehetőség biztosításával életkorának és fejlettségének megfelelően alakítsuk ki.

Általános gyermekvédelem: a gyermeki jogok – az alapvető szükségletek biztosítása
a gyermek lelki gondozásának ellátása

Speciális gyermekvédelem: a hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekekre vonatkozik.

- **Hátrányos helyzetű (H, HH) gyermek** az, akit **családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett**, illetve akiknek **rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre** való jogosultságát a jegyző megállapította.

Alapvető szükséglet kielégítési lehetőségei korlátozottak. Családja, szűkebb társadalmi környezete az átlaghoz képest negatív eltérést mutat, elsősorban szociális, kulturális téren (rosszabb életkörülmények; művelődési hátrány; szülők alacsonyabb iskolázottsága; egészségügyi okok; család szerkezete, működése)

- E csoporton belül **halmozottan hátrányos helyzetű (HHH)** az a gyermek, az a tanuló, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője- óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában, tanuló esetében a tankötelezettség beállításának időpontjában - legfeljebb az **iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be** sikeresen.

Halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek.

A hátrányos helyzetű gyermekek az átlagostól eltérő támogatásra szorulnak, de megfelelően működő prevenció esetén a családjukban hosszú távon megtarthatók.

- A **veszélyeztetettség** „olyan – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult – állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza”. Személyiségfejlődését nagy valószínűséggel veszélyezteteti valamilyen károsodás- az énefejlődésben; a szocializációban; magartásban; az értékorientációban; igényszinten; az aktivitás vonatkozásában.

Veszélyeztettségi tényező a **túlzottan megengedő (engedékeny) szülői nevelés is.**

A **gyermekbántalmazás** a gyermek veszélyeztetettségének egyik megnyilvánulási formája, de a gyermek veszélyeztetettsége bántalmazás nélkül is megvalósulhat, így például a gyermek magatartása, a szülő egészségi állapota, anyagi körülménye, életvitele lehet veszélyeztető körülmény anélkül, hogy ez a gyermek bántalmazását is jelentené.

A gyermekbántalmazás alatt azt értjük, ha valaki(k) **sérülést okoz(nak) a gyermeknek, vagy a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt, történést szándékosan nem akadályoz(zák) meg.**

Ez a gyermek további életére kiható, jelentős mértékű sérülés lehet.

Gyermekvédelmi munkánk módszertani alapelve:

- * érzelmi biztonság biztosítása
- * a gyermeki jogok tiszteletben tartásával körültekintő problémafeltárás
- * a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítése a fejlesztő és terápiás módszerekkel, tervszerűen
- * a gyermek szocializációjának elősegítése a családokkal együttműködve
- * esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára

A pedagógusok gyermekvédelmi feladatai összetettek, sokrétűek, és gyermek óvodába kerülésének pillanatától egészen az iskolakezdésig tart

A nap jelentős részében megfigyelhetjük a gyermeket. Sokféle információt szerezhetünk. Pedagógusként ismerjük a gyermekek életkori sajátosságait és egyéb jellemzőit (testsúly, tápláltság, ruházat, szókincs, mozgáskoncentráció, gondolkodás). Ismerjük az átlagostól, illetve középértéktől való eltérés jelenségét.

Az óvodapedagógusok gyermekvédelmi feladatai:

- ❖ a gyermeki jogok érvényesítése, az egyenlő hozzáférés biztosításával
- ❖ az esélyegyenlőtlenségek csökkentése mellett kiemelt figyelmet fordítunk a befogadó környezet megteremtésére, hozzájárulunk a kialakult előítéletek lebontáshoz, illetve igyekszünk megelőzni újabb előítéletek kialakulását
- ❖ a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek felderítése
- ❖ kapcsolat a gyermekvédelmi felelőssel és az óvodavezetővel
- ❖ felzárkóztatás, tehetséggondozás
- ❖ napi kapcsolat a szülőkkel

Feladatunk és kötelességünk, hogy közreműködjünk:

- ❖ a gyermekvédelmi feladatok ellátásában;
- ❖ a veszélyeztető körülmények megelőzésében;
- ❖ a veszélyeztető körülmények feltárásában, amelyeket a jogszabályok szerint dokumentálunk, illetve informáljuk a megfelelő szakembereket abban, hogy a gyermekvédelmi törvény segítő mechanizmusai szerint járjunk el;
- ❖ a veszélyeztető körülmények megszüntetésében.

➤ Az óvodai beilleszkedés, befogadás időszakában fontos információ, hogy

- a gyermek bölcsődéből került hozzánk (a szülőtől való leválás részese volt, gyermekközösségbe járt)
- otthonról jött (első nevelési intézménye, eddigi kapcsolatai más felnőttekkel, gyermekekkel),
- másik intézményből jött (volt már óvoda, pozitív, negatív tapasztalatai / a szülőé is)

➤ A gyermekjóléti adatokat csoportok szintjén összegyűjtjük, a csoportnaplóban dokumentáljuk: /Hátrányos helyzetű; Három, vagy többgyermekes családban nevelkedő; Kedvezményes étkeztetésben (nem) részesülő; Gyermekét egyedül nevelő szülővel nevelkedő; Halmozottan hátrányos helyzetű (HHH); Sajátos nevelési igényű (SNI)/

➤ Figyelemmel kísérjük a gyermekek hiányzásait, a Felvételi és mulasztási naplóban napi szinten vezetjük, ha gond van jelezzük az óvodavezetőnek, gyermekvédelmi felelősnek.

Mindkét tagóvodában dolgozik gyermekvédelmi felelős.

A gyermekvédelmi felelősök feladatai:

Összesíti a csoportok gyermekvédelem szempontjából fontos statisztikai adatait.

A rendelkezésére álló eszközökkel segíti és koordinálja az intézményen belüli gyermekvédelmi teendőket.

Tájékoztatót ad a faliújságon a szülőknek a gyermekvédelmi felelős személyéről, elérhetőségéről, az óvodán kívüli segítő szervezetekről, az étkezéstérítési hozzájárulás igényléséről.

A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekeket a vezetővel egyeztetve jelzi a Józsefvárosi Gyermekjóléti Szolgálatnak.

A gyermekjóléti szolgálat, a gyámügyi iroda felkérésére részt vesz esetmegbeszéléseken.

Minden esetben a gyermekek érdekeit képviseli! (úgy segíts, hogy ne árts).

Segíti az inkluzív nevelés értékeinek közvetítését, a szülői szemléletformálás direkt módszereivel is (cikkek ajánlása, faliújságra helyezése, vitaindítók).

A Józsefvárosi Közoktatási Esélyegyenlőségi Programjának megvalósítása érdekében a következő feladatokat látjuk el intézményünkben.

Az óvodavezető egyszemélyi felelőse az óvodában folyó gyermekvédelmi munka koordinálásának:

- A közoktatási törvény 54§ (1) pontja értelmében fő feladatává teszi a gyermekek mindenekfelett álló érdekeinek érvényesítését és az érvényesülés ellenőrzését;
  - az intézményben folyó gyermekvédelmi munka koordinálása a személyi és tárgyi feltételek biztosítása (pl. külön helyiség biztosítása a szülővel történő megbeszéléshez);
  - az intézményi nevelőmunkaegé szsleges és biztonságos feltételeinek megteremtése;
  - a gyermekbalesetek megelőzése;
  - rendszeres egészségügyi vizsgálatok biztosítása;
  - az egészséges életmód biztosítása, helyes táplálkozással, étkeztetéssel;
  - a szociális veszélyeztetettség megítélésében részvétel (pl. étkezési támogatás);
  - jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál;
  - hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.
-
- Fel kell tárnai az óvodába nem járó HHH gyermekeket szomszédok, ismerősök jelzései, ill. a népesség-nyilvántartás alapján.
  - Meg kell győzni a vonakodó szülőket, ismertetni kell velük az esélyegyenlőségi program céljait.
  - A csoportok összeállításakor figyelni kell a HHH, és az SNI gyermekek arányos elosztására.
  - A sajátos nevelési igényű gyermekek felmérése, fejlesztésük biztosítása (enyhén értelmi fogyatékos, gyengénlátó)
  - A pedagógusok célirányos továbbképzése, önkormányzati, ill. az intézményi továbbképzési terv alapján, és egyéb lehetőségek kiaknázásával.
  - A Gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetése:
    1. A gyermek veszélyeztettségének észlelése esetén gondozási tanácsokkal, pedagógiai eszközökkel igyekszünk azt elhárítani.
    2. Amennyiben ez nem sikerül, jelezni kell a Gyermekjóléti szolgálat felé (jelzésadás).
    3. További feladatunk a gondozás folyamatában való részvétel, melynek teendői a családgondozó és az intézmény munkatársai között megoszlanak.

Veszélyeztetettség esetén a gyermek adatait az adatvédelmi szabályoknak megfelelően kell kezelnünk. (2003. évi LXI. Törvény)

A gyermekvédelemi munka várható eredményei:

- ♣ érvényesülnek a gyermeki jogok
- ♣ megvalósul a szociálisan hátrányos helyzetű, illetve veszélyeztetett gyermekek felzárkóztatása, tehetségfejlesztése
- ♣ folyamatos, egymást segítő kapcsolatalakul ki a rászoruló családok és óvoda között
- ♣ csökken az esélyegyenlőtlenség

7.2. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések, szociális hátrányok enyhítésére segítő tevékenységek

A másság: a sajátos nevelési igényű gyermek mássága, az életkori, testi és pszichés jellemzők és szükségletek mássága, a nemzeti és etnikai hovatartozás következtében fellépő másság, a szociokulturális háttér következtében megmutatkozó másság, a tehetség, a zavar a fejlődésben, a magatartás- és a viselkedés-problémák következtében fellépő másság is...

Az esélyegyenlőség mindannyiunk számára érték: segít elérni azt célt, hogy mindenkinek esélye legyen a benne lévő értékek kibontakoztatására –a jövőben való boldogulásra függetlenül attól, hogy nő vagy férfi, egészséges vagy fogyatékkal él, milyen a származása, vagy anyagi helyzete.

Az esélyegyenlőség alapja a diszkrimináció-mentesség.

Amennyiben szükséges, megfelelő szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenció és korrekciós testi, lelki nevelési feladatokat látunk el: segítjük, felzárkóztatjuk a lassabban fejlődők gyermekeket, az kezeljük a kiemelt képességű gyermekeket (tehetséggondozás), foglalkozunk a sajátos nevelési igényű gyermekekkel.

7.2.1. A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai nevelése

Célunk:

Megfelelő minőségű és időtartamú óvodai nevelés biztosítása a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű (továbbiakban: HH/HHH) gyermekek részére.

- ❖ Az intézményen belül a szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése.
- ❖ A gyermekek differenciált fejlesztése egyéni képességeik figyelembe vételével.
- ❖ Gyermekközpontú, családorientált szemlélet kialakítása.

Feladat:

- A HH/HHH gyermekek óvodai körzeten belüli teljes körű beóvodázásával biztosítani az esélyegyenlőséget.
- A HH/HHH gyermekek egyenlő elosztásával biztosítani intézményi-és csoport szinten a szegregációmentességet.
- Egyéni, differenciált készség-és képességfejlesztés, egyénre tervezetten, a gyermek fejlődését folyamatosan nyomon követve.
- Hatékony együttműködés kialakítása a szülőkkel, valamint az óvodán kívüli szervezetekkel.
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása.
- A szülők munkába állását lehetővé tevő nyitva tartás kialakítása.
- Az intézményvezető és a nevelőtestület együttműködése.

Pedagógiai munkánk kiemelt területei:

Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés készítése (részletes anamnézis) lehetőleg családlátogatás alkalmával

- **Egészséges életmódra nevelés:**
egészségtudat kialakítása,
táplálkozási szokások alakítása,
mozgásra nevelés
- **Érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés:**
az intézményes nevelésbe való illeszkedés elősegítése,

bizalom- elfogadás, együttműködés érvényesítése.

- **Kommunikációs nevelés:**
szókincs
nyelvi kifejezőkészség
beszédértés
beszédészlelés fejlesztése.

Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése.

Korszerű óvodapedagógiai módszerek alkalmazása.

- kompetencia alapú óvodai nevelés (mozgás, zene, dráma, stb. felhasználása)
- környezettudatos magatartás alakítása pozitív minta alapján,
- differenciálás,
- kooperatív tanulási technikák
- egyéni fejlesztés
- szülőkkal való megújuló partneri kapcsolatok

Elvárt eredmény:

- ♣ Megtörténik az intézmény körzetéhez tartozó HH/HHH gyermekek teljes körű beóvodázása.
- ♣ Csökken az igazolatlan hiányzások száma.
- ♣ Csökken a HHH gyermekek körében az SNI minősítés.
- ♣ A HH/HHH gyermekek egyéni eredményei –a mérések alapján –10-nál nagyobb mértékben nem maradnak el a csoport átlagtól.
- ♣ A HHH gyermekek megfelelő időben, normál tantervű iskolában kezdenek meg tanulmányaikat.

(részletes Esélyegyenlőségi terv 2.sz. Melléklet)

7.2.2. Nemzetiségi nevelés

A nemzetiségi óvodai nevelés hazánk egységes nevelési fejlesztési rendszerének része, mely az Óvodai nevelés országos alapprogramjával összhangban valósítja meg sajátos célkitűzéseit és feladatait

Célunk:

A nemzeti kisebbségekhez tartozó gyermekek kisebbségi önazonosságának megőrzésének, ápolásának, erősítésének, átörökítésének elősegítése a helyi sajátosságok figyelembe vételével. A hátrányos családi környezetben élő gyermekek felzárkóztatásának elősegítése.

Valódi nehézséget jelent számunkra, hogy az egyes családok identitástudata igen eltérő:

1. származásuk ellenére nem vállalják fel etnikai hovatartozásokat, hangsúlyozzák elhatárolódásukat.
2. identitászavarral küzdő családok – bizonytalanok, nem tudják hova tartozzanak, mikor, milyen helyzetekben vállalják fel etnikai gyökereiket.
3. Vannak családok, akik felvállalják roma származásukat, de nem szeretik, ha ezzel intézményen belül szembesülnek bármilyen formában (féltek gyermekeiket, hogy emiatt hátrányt szenvednének pl. baráti kapcsolatok alakulásában.)
4. Az óvodánkba járó gyermekek magyarul énekelnek, vagy angol nyelvű slágerek szövegét imitálják, modern táncokat járnak.
5. Nagyvárosi környezetben saját hagyományaik őrzése számunkra is az intézményen kívül, elsősorban a kerületi kulturális rendezvényeken, az idősebb korosztály zenés-táncos műsoraiban válik leginkább megtapasztalhatóvá.

A roma családok közös gondjai:

Sok a nehéz körülmények között élő családok száma, a tartósan munkanélküli felnőttek aránya. Az alacsony szintű iskolázottság még sok családra jellemző. A gyermeküket egyedül nevelő szülők száma folyamatosan emelkedik. A családok, rokonok összetartó ereje – több okból is- jól érzékelhetően háttérbe szorul.

Feladatok a roma kisebbséghez tartozó gyerekek nevelésében:

- ♣ A kisebbségi identitástudat feltérképezése, differenciált segítése (mely családok, milyen mértékben törekednek az integrációra)
- ♣ A gyermekek személyiségének megismerése, az esetleges lemaradás területeinek, mértékének megállapítása
- ♣ A családi nevelés jellemzőinek megismerése.(az eredet, a beilleszkedés foka, az életvitel, a szülők iskolázottsága, munkavállalása).
- ♣ Az egészséges életmódra nevelés szokásainak kialakítása, a szociális hátrányból eredő hiányok kompenzálása;
  - ♣ Körültekintő testápolási, higiénés, öltözködési szokások alakítása, az étkezési kultúra alapozása.
  - ♣ Egyéni élmények átélésével az érzelmi élet gazdagítása, a kezdeti gátlások feloldása;
  - ♣ A gyermekek sajátos kultúrájából és családi életviteléből adódó másságra tekintettel a személyiség fejlesztése differenciált módszerekkel
  - ♣ Az érzelmi élet gazdagítása, az érzelmek felett való uralkodás képességének kialakítása, a másság tiszteletben tartása, az identitás alakítása
  - ♣ A tudástartalmakhoz való hozzájutás esélyét minden kisgyermek számára biztosítjuk. Ugyanakkor esélyeik javítása érdekében sajátos szükségleteik kielégítésére törekszünk
  - ♣ Az értelmi képességek területén mutatkozó esetleges eltérések kiegyenlítése, az iskolai élethez szükséges személyiségjegyek és részképességek fejlesztése
  - ♣ Hiányos fogalomismeret megszüntetése, beszédhibák korrigálása, a szókincsgazdagítása.
  - ♣ Korai prevenció az egészséges életmód, az érzelmi, az értelmi nevelés, a szocializáció területén, együttműködve a családi és társadalmi környezettel a hátrányok csökkentése érdekében.
  - ♣ Kompenzálni a családi nevelés esetleges hiányát.
  - ♣ Segíteni a család valamennyi tagját a többségi társadalom érték és normarendszeréhez való minél sikeresebb alkalmazkodásában.
  - ♣ A gyermekeknek beilleszkedésük során szeretet és biztonságérzet biztosítása, éreztetve, hogy a „különbözőséget „ elfogadjuk, tiszteletben tartjuk, ezzel megalapozzuk érzelmi kötődésüket az óvodához, ösztönözzük társas kapcsolataik pozitív alakulását.
  - ♣ A társadalmi elvárásoknak megfelelő viselkedéskultúra alapozása.
  - ♣ A magyar és a roma gyermekek egymás tiszteletben tartására nevelés.

Célunkat akkor érjük el, ha a roma gyerekek:

- ♣ rendszeresen járnak óvodába;
- ♣ családjuk szándéka szerinti önazonosságukat megőrzik, kisebbségi kultúrájuk értékeire büszkéek;
- ♣ ismerik, gyakorolják az egészséges életmód szokásait;
- ♣ betartják a közösségi szabályokat, akarati személyiségjegyeik életkoruknak és adottságaiknak megfelelően fejlett.

7.2. 3. Multikulturális (interkulturális) nevelés

A más országból bevándorló, vagy itt tartózkodó családok gyermekei óvodai nevelésének alapelveiben az integrált nevelés szemléletét, céljait és feladatait érvényesítjük. *Migráns gyermekeink számára biztosítjuk az integráción belül az interkulturális nevelést, és az ehhez kapcsolódó alapvető jogokat (valláshoz kapcsolódó étrend biztosítása, ünnepeik elfogadása, tiszteletben tartása).*

Célunk Egymás kultúrájának ismerete, tiszteletben tartása,

A migráns gyermekek nyelvi és kulturális (társadalmi) integrációjának megvalósulása.

Feladatok a migráns gyerekek nevelésében:

- felkészülés a gyermek fogadására (intézményi alkalmazottak, gyermekcsoport, szülők)
- a magyar nyelv elsajátíttatása:
  - tiszteletben tartjuk saját nyelvüket, ugyanakkor a gyermekekkel való közös játék és az óvoda más tevékenységformái közben elsajátítják a magyar nyelvet
  - figyelmet fordítunk a felnőttek beszédmintájára és a differenciált beszédfejlesztésre.
  - az együttes tevékenységek során arra törekszünk, hogy oldott, feszültségmentes környezetben növeljük a gyermekek beszédbátorságát, nyelvi és nonverbális kifejező képességüket.

- hazánk értékeihez való pozitív kötődés kialakítása
- nyitott és megértő viselkedés tanúsítása a más anyanyelvűek és kultúrájuk iránt
- folyamatos kapcsolat tartása a családdal.

A pedagógus új szerepe abban nyilvánul meg, hogy:

- ♣ ismeri és használja a nevelést segítő új módszereket
- ♣ elfogadja az eltéréseket, kezelni tudja azokat,
- ♣ előítéletmentes, befogadó multikulturális szemléletű,
- ♣ rugalmasan szervezi a tanulást,
- ♣ motiváló, aktív cselekedtető
- ♣ megerősítő, fejlesztő értékelő

Célunkat akkor érjük el, ha :

- ♣ a migráns gyermek szívesen jár óvodába;
- ♣ a magyar nyelvet megérti és tömondokat képes magyarul kimondani;
- ♣ saját gyökereit, kultúráját megtartva ismeri és érzelmileg kötődik hazánk értékeihez;
- ♣ szívesen játszik társaival, és a többségi csoporttársak is keresik a társaságát;
- ♣ pozitív érzelmekkel, természetesnek élik meg más népek kultúráját;

7.2.4. A különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése

7.2.4.1. A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja és a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve határozza meg az óvoda feladatát e területen.

A Sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését segítjük a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés során.

A sérült és az ép gyermekek kölcsönös tapasztalatai egymásról, közös tevékenységeik, együttes élményeik azt valószínűsítik, hogy később is elfogadók, igény szerint segítőkészek lesznek egymás iránt

- * A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel. A szakcsoporton belüli feladatmegosztás a speciális képzettségek határozzák meg.

Az alapító okiratban rögzített feladatellátás speciális területét a szakpedagógusok a tagóvodákban kialakított fejlesztő helyiségekben végzik.

A sajátos nevelési igény nemzeti kategóriái

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek:

- a) **különleges bánásmódot igénylő gyermek;**
- aa) *sajátos nevelési igényű (SNI) gyermek;*
- ab) *beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő* gyermek;
- ac) *kiemelten tehetséges* gyermek;
- b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint *hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű* gyermek.

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spectrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem – vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Pedagógiai szempontból az értelem, a látás, a hallás, a mozgás, a beszédszervek hibás működése, vagy az érzelmi élet súlyos zavara által okozott fejlődést értjük a sajátos nevelési igény alatt.

Azt az állapotot, amikor a gyermek egyedi sajátosságai oly mértékben térnek el az átlagostól, hogy annak alapján a lehetséges fejlődés csak sajátos (gyógy) pedagógiai eszközök, módszerek és segédeszközök biztosításával érhető el.

A sajátos nevelési igény megállapítására kizárólag szakértői bizottságok jogosultak - orvosi, pedagógiai, gyógypedagógiai, pszichológiai – vizsgálat alapján.

Nagyon fontos irányelv, hogy a **nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek.** A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer –és eszközrendszer minden esetben a gyermek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.)

- ♣ Az óvodai csoportban,- mint szocializációs szintérben- a sokszintű integráció, együttnevelés adta feladataira a nevelési év indítását megelőzően, elméleti megalapozottsággal, tervezésével, feltételrendszer megteremtésével készülünk fel a gyermek fogadására.
- ♣ A fejlesztési terv a gyermek személyiségének alapos feltérképezésén, megismerésén alapul, és elengedhetetlenül szükséges az óvodapedagógus, gyógypedagógus együttműködése.
- ♣ Az óvodai nevelési alaprogram által megfogalmazott befogadó, bátorító pedagógiai attitűd s a szükséges környezeti feltételek megteremtése.
- ♣ Az együttnevelés során arra kell törekedni, hogy az óvodai nevelés általános célkitűzései megvalósuljanak a sajátos nevelési igény súlyosságának figyelembevételével.
- ♣ Az egész napos tevékenység is a különleges gondozási igény kielégítését szolgálva szerveződjön, egyéni vagy csoportos formában.
- ♣ A különleges gondozási igényből fakadó feladatok, - melyeket a szakértői és rehabilitációs bizottságok állapítanak meg – végrehajtásánál arra kell törekedni, hogy a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével bővüljenek a gyermek kompenzációs lehetőségei.
- ♣ A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszhetőséget tükröző gyógypedagógiai – orvosi - pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni. A multiszenzoriális fejlesztések magukba foglalják a vizuális, akusztikus,taktilis mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek a beszéd, a nyelvi s a szociális készségek fejlesztését.

Cél:

A sajátos nevelési igényű gyermek integrált nevelésének segítése, sérülés specifikusfejlesztése az állapotának megfelelő gyógypedagógiai és konduktív pedagógiai habilitációs és rehabilitációs ellátás biztosításával.

A befogadó óvodapedagógus szakmai munkájának segítése.

A sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő családok támogatása.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

Célcsoport: **Érzékszervi fogyatékos látássérült gyermek**

Integráló óvodai környezet:

- ♣ Biztonságot nyújtó kiegyensúlyozott csoportlétkör.
- ♣ Irányított játéktevékenység.
- ♣ A gyermek egyéni szükségleteinek megfelelő segítségadás.
- ♣ Segítő személyzet, és csoporton belüli tárgyak állandóságának biztosítása.

Speciális ellátást végző szakember:

- ⊗ A vizuális észlelés /megfigyelő és megkülönböztető képesség / fejlesztése.
- ⊗ Vizuális képzelet, kognitív funkciók, nagymozgások, tájékozódás fejlesztése

Család bevonása:

- Fejlettségi szintjének megfelelő óvodai feladatok otthoni gyakorlása

Kiemelt feladat :

A gyermek segítése

- * a közös játékban,
- * a közösséghez való alkalmazkodásban,
- * a viselkedési formák megtanulásában és gyakorlásában,
- * a közösség előtti szereplésben.
- * **Kiemelt** : az önkiszolgálás megtanítása,
- * a tárgyak és helyük megismerttetése,
- * a rendszeretet,
- * a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségeire.

Célcsoport: Enyhén értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztése intézményünkben az ép gyermekekkel történő együttneveléssorán valósul meg

A fejlesztés célja:

A tankötelezettségi kor elérésére a megfelelő iskolakészültség biztosítása, amellyel a tanulmányokat normál általános iskolában, a tanulásban akadályozottak tanterve szerint kezdheti meg a gyermek.

Feladat:

- * a gyermek szükségletei szerint folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről történő gondoskodás,
- * a fejlesztés során a gyermek aktuális igényének megfelelő ismeretek, tevékenységformák, módszerek, szervezeti keretek biztosítása,
- * a téri tájékozódás, a finommotorika, a figyelemkoncentráció, a kommunikáció, a szociális alkalmazkodás fejlesztése.

Integráló óvodai környezet:

- ♣ A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítjük elő azokkal az élményekkel, tapasztalatokkal és mintá biztosításával, amelyeket a gyermek a kortárskapcsolatok során megél.
- ♣ Adekvát játékhasználat elsajátítása
- ♣

Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodunk folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Speciális ellátást végző szakember:

- ⊗ A képességfejlesztés a kis lépések elvét alkalmazva.
- ⊗ Mozgásfejlesztés, a mozgáskoordináció a sajátkompetencia élményének megélése.
- ⊗ Verbális és nonverbális kommunikáció gyakorlása.
- ⊗ A kognitív funkciók: érzékelés, észlelés, vizuális és fejlesztése.

Család bevonása:

- Fejlettségi szintjének megfelelő óvodai feladatok otthoni gyakorlása

A feladatellátás hatékony megvalósulása érdekében folyamatosan biztosítjuk a pedagógusok számára a konzultációt, a szülők számára a fogadóórát.

A családokat megfelelő információkkal látjuk el az óvodai nevelés befejeződése utáni közoktatási lehetőségekről.

Együttműködésükkel igyekszünk követni a SNI gyermekek iskolai bevéását.

*
*

Az óvodapedagógus feladatát képezi a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okokra visszavezethető, vagy organikus okra visszavezethető súlyos, vagy tartós gondozásba vett gyengénlátó, enyhe értelmi fogyatékos sajátos nevelési igényű gyermekekkel való speciális bánásmód, beillesztésük az óvodai közösségbe.

Az integrált óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyerekek számára akkor előnyös, ha:

- * szocializációja természetes közegben zajlik; együttműködési technikákat sajátít el;
- * a többi gyereket követve jobban fejlődik önállósága;
- * kölcsönös kommunikációs kapcsolat jön létre;
- * a közösségben megtanulja elfogadni, és elfogadtatni a mását;
- * önismerete fejlődik – sajátosságaira odafigyel (reális bemérés);
- * megtapasztalja, hogy másoknak is vannak gyenge pontjai;
- * megtapasztalja, hogy ő is több mindenben képes ugyanarra, mint társai;

Az integrált óvodai nevelés a többi gyerek számára akkor előnyös, ha:

- ☼ megismeri a másságot, tapasztalják, hogy mindenkinek vannak erősségei és gyengéi;
- ☼ megtanulják elfogadni az egyéni különbségeket
- ☼ megtanulnak odafigyelni másokra, megtanulják a másikat tiszteletben tartó segítség formáit, technikáit
- ☼ érzékenyebbé, kifinomultabbá válik kommunikációjuk.

Célunkat akkor érjük el, ha az óvodáskor végére:

- * képességeik önmagukhoz viszonyítottan fejlődtek;
- * az adottságukhoz viszonyított legmagasabb önállóságra, együttműködésre képesek;
- * akaraterejük, önállóságra törekvésük fejlődött;
- * egészséges énképük, önbizalmuk megalapozódott;
- * kommunikációs technikájuk, együttműködési készségük fejlődött;
- * képesek a közösségbe való beilleszkedésre;
- * a fejlettebb területeken képességeik továbbfejlődtek;
- * hiányos képességeik kezelésére speciális technikák és eszközök használatát megismerték;
- * a közösségben minden gyermek alkalmazkodó készsége, toleranciája, empátiája fejlődött az együttnevelés során.

Azoknál a gyermekeknél, akik korrekciós eszközt viselnek (pl. szemüveget), elsődleges feladat a segédeszközök rendeltetésszerű használatának ellenőrzése. A gyermekcsoport tagjait (és szüleiket) fel kell készíteni a fogyatékkal élő gyermek „különbözőségére”, más mozgására, tájékozódására, más játéktevékenységére, a más segédeszköz viselésére.

Szakértői vélemény birtokában a gyermekek sajátos nevelési igényének teljesítése segítő szakemberek (pl. pszichológus, utazó gyógypedagógus) közreműködésével történik. Az óvodapedagógusok munkáját rendszeres, tervezett formában segíti a kerületi Pedagógia Szakszolgálat és Szakmai Intézet alkalmazásában álló logopédus szakember.

A szülők bevonása e nevelési feladatok megvalósításában többféle módon történik. Nagyon fontos, hogy az óvodapedagógus mindenfajta megnyilvánulása az érintett szülő felé tapintatot tükrözzön, bizalmat ébresszen benne. A gyermek aktuális fejlettségéről rendszeres és részletes tájékoztatást adjon. Ezzel segíti elő, hogy a szülő rendszeresen hozza gyermekét az óvodába, hogy a számára kijelölt fejlesztési lehetőségeket megkaphassa. Amennyiben intézményen kívüli fejlesztésekre is szüksége van a gyermeknek, segítse a szülőt annak megszervezésében (pl. az időpontok, a részvétel rendszerességének figyelemmel kísérésével). Intézményünk dolgozóinak minden megnyilvánulása példamutató kell, hogy legyen az ép gyermekek és szüleik számára is (elfogadás, egyéni bánásmód).

(részletese. Az integrációs nevelés 2.sz. melléklet)

7.2.4.2. A kiemelten tehetséges gyermekek nevelése

„Tehetségen azt a velünk született **adottságokra** épülő, majd gyakorlás, **céltudatos** fejlesztés által kibontakozott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az **átlagosat messze túlhaladó** teljesítményt tud létrehozni.

(Harsányi, 1988.)

Cél: Olyan támogató és szakszerű környezet megteremtése, amelyben a „tehetség-ígéreteket” minél korábbi életkorban felfedezzük, kiemelkedő képességeik továbbfejlődését biztosítjuk.

A „tehetség ígéreteket” gondozása egyre inkább a mindennapok részévé válik és magában hordozza a tehetségazonosításának állandó lehetőségét.

Az óvodáskor szenzitív szakaszában előfordulhat, hogy a tehetséges és a jó képességű gyermekek teljesítményük, fejlődési ütemük, sajátosságaik alapján sok hasonlóságot mutatnak. Tehetségesnek tűnhet a

gyermek egy olyan csoportban, amelyben arányaiban magas a halmozottan hátrányos helyzetű, vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek száma, illetve a sajátos nevelési igényű gyermek.

(A szakértői vélemények döntő többsége az óvodai évek alatt készül el. Sok esetben a szülő meggyőzése, hártása, elutasítása – a /szakértői/ vizsgálatokon való megjelenés hiányában- jelentősen hátráltatja a speciális fejlesztés megkezdését a gyermek számára.)

Ami biztosan segíti minden gyermeket:

- ♣ jól érezze magát az óvodában- ez harmonikus személyiségfejlődés alapja;
- ♣ alapozzuk meg számára a tehetségfejlesztést, adjunk erre lehetőséget. (Minden gyermek tehetséges valamiben!)

A „tehetség ígéreték” gondozása egyre inkább a mindennapok részévé válik és magában hordozza a tehetségazonosításának állandó lehetőségét.

Feladatok

- * a tehetség (valamely kiemelkedő adottság, képesség) legkorábbi felismerése
- * az egyéni aktuális fejlettséghez igazított fejlesztés biztosítása, speciális szükségletek kielégítése
- * tevékenységek szervezése a gyermekek saját aktivitására támaszkodóan
- * az intellektus, a kreatív önkifejezést támogatása, a szocializáció, az önismeret elősegítése
- * lehetőségeinkhez képest a fejlesztéshez szükséges speciális eszközrendszer biztosítása
- * a szülő segítése gyermeke nevelésében (érzelmi stabilitás, támaszt nyújtson gyermekének; az együttlét, a szeretet, és a türelem fontossága→ hozzájárul a tehetségígéret kiteljesedéséhez.
- * kimagasló tehetség esetén szakemberek bevonása, tehetséggondozó intézmény ajánlása

Szemléletünk szerint minden gyermekben van valami jó, értékes, fel lehet fedezni olyan képességeket, amelyeket a lehető legjobban tudunk fejleszteni.

A Martinson- féle hármas szabály szerint a komplex azonosítás és tehetséggondozás:

A gyermek képességeinek azonosítása hosszú folyamat, különböző forrásokból származó, sokféle információt kell összegyűjtenünk (megfigyelések, mérési eredmények, szülők, társak jellemzései..).

A nem intellektuális összetevőkre is figyelmet kell fordítanunk (társas, szociális, emocionális, motoros faktorok).

Kiemelkedően tehetségesnek azt a gyermeket tekintjük, aki egy adott területen sokkal többet képes teljesíteni az életkorának megfelelő átlagnál, aki viszonylag kevés segítséggel nagyon gyorsan tud előrehaladni, fejlődni az adott területen.

A tehetség a legritkább esetben tud önmagától utat törni, fejlődni, ehhez az kell, hogy a szülő, a pedagógus, hogy felismerje, megadja a gyorsabb haladáshoz, az intenzívebb fejlődéshez szükséges többletsegítségét.

A tehetség három legfontosabb összetevője: **képességek, kreativitás, motiváció.**

Érzelmi biztonságban, ingergazdag környezetben a szabad játék és a korai tanulás feltételeit biztosítjuk.

Az érdeklődésüknek megfelelő speciális területeken való elmélyüléshez biztosítjuk a feltételeket. A családdal együttműködve különös gondot fordítunk arra, hogy szocializációjukat segítsük, hiszen a társak, a környezet elismerése elősegítik a tehetség kibontakozását.

1. Mindennapi tehetséggondozás: a „tehetségígéreték” egész személyiségének komplex fejlesztésére irányuló óvodapedagógiai folyamat. A tehetséges gyermekek saját csoportjukban élik óvodás életüket.

Az óvodába lépés pillanatától kezdve folyamatosan megfigyelis figyelemmel kíséri a gyermek tehetségre utaló általános és speciális személyiségjegyeinek jellemzőit.

Az differenciálás eszközrendszerével segítjük a tehetségfejlesztését.

Azokat a speciális irányú többleteket kapják meg itt a „tehetségígéreték”, amelyre képességeik és érdeklődésük miatt vágnak. Olyan közösségbe kerülnek,- ahol a hozzájuk hasonló gyerekek között- a gyermekközösség erősebb és motiváló hatású többlettudással, többlettapasztalatokkal rendelkezik.

2. A gyermekek tehetségével összefüggő gyenge területeinek erősítése.

Olyan hiányosságok, amelyek megnehezítik, vagy teljes mértékben megakadályozzák a tehetség fejlődését, ezek diagnosztizálását követően szükséges a megfelelő szakemberrel a hiány pótlása, fejlesztése.

3. Kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése.

A „tehetségígéret” inspirálását jól segítheti más, nem annyira „kiváló” ugyanakkor jó szociális együttműködési készséggel rendelkező gyerekek közössége.

Szakértelmünk, szakmai többlettudásunk egymást jól kiegészítve a „tehetségígéret” gondozásának szolgálatában áll.

4. Feltöltődés, pihenés, „elvonulás” lehetőségének biztosítása.

Az egyedüllétre, a feltöltődésre vágyó „tehetségígéret” pihenésének segítése.

Arra is figyelniünk kell, hogy kimozdítsuk kedvenc tevékenységéből, és igényeljen másjellegű cselekvéseket.

A tehetség nem egyenlő a sikerrel. A valóságban a tehetségígéretnek napjainkban is csak egy kis részéből lesz felismert, tehetséges. (környezete hagyja elkallódnia, a szülő nem tudja mit kezdjen vele ; nem szeretné a tehetséget megtámogatni, nem fontos számára; illetve változások a **képességek, kreativitás, motiváció** hármasságában).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- kiemelkedő képessége fejlődik
- önismerete pozitív
- társai elismerik
- társas kapcsolataiban kiegyensúlyozott.

8. AZ ÓVODA –ISKOLA ÁTMENET

Intézményünk az óvoda- iskola átmenetének megvalósításának feladatait az átmenetek rendszerének elfogadásában érzékeli. A nevelési, fejlesztési feladatok meghatározásában az óvodapedagógus figyelembe veszi a gyermekek által korábban átélt átmenetek jellemzőire, az ebből adódó egyéni különbségeket (bölcsődés volt, otthonról vagy otthonból érkezett, nevelőszülők nevelik). A sikeres megvalósítás feltétele, hogy folyamatként kezeljük, amely magában foglalja a gyermek befogadását, nevelését, személyiség- és képességfejlesztését, és támogassa az iskolai befogadást.

Pedagógiai feladatunk, hogy

- * lehetővé tegyük a gyermekek számára a környezet megismerését;
- * elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítsunk a spontán és szervezett tapasztalat-és ismeretszerzésre, a környezetkultúra, és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására;
- * elősegítsük a gyermek önálló véleményalkotási, döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában;
- * a fenntartható fejlődés érdekében hangsúlyt fektessünk a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

A családok bevonása a szemléletformálásban nagy jelentőségű:

Az iskolára való előkészítés az óvodában nem külön feladat, foglalkozás, hanem a gyermeki személyiséget kibontakoztató 3-4 éves folyamat eredménye. Rögzítjük a kompetens személyek megnevezését, kinek mi a szerepe ebben a folyamatban.

Az iskolára alkalmassá tétel, az iskolára való szocializálódás az óvodapedagógus feladata, amelyben segíti a szülő, az iskolára készítő tétel feladata a szülőé, ebben segíti őt a tanító, az iskolássá tétel a tanító feladata, ebben viszont a szülő támogató segítségére van szükség.

- Az óvoda az iskolába lépés lélektanának ismeretében tervezi feladatait.
- Megfogalmazza az általános iskolai alkalmasság feltételeit a biológiai, pszichológiai, szociális alkalmasság tekintetében (**a fejlődés jellemzői az óvodáskor végére**).
- Segíti a szülőket az iskolára készítő tétel feladatainak megvalósításában – információkat ad az iskolára való alkalmasságról.
- Az óvoda feladatának tekinti a gyermekek iskolára alkalmassá tételét.

- Az óvoda a nevelés folyamatában megcélozza a tanulás alapkészségeinek megalapozását a szociális képességek, értelmi képességek, verbális képességek és testi képességek képességterületén.

Az iskolára alkalmassá tétel folyamatában érvényesülő elvek:

- ❖ a feladat folyamat jellegű (a gyermek óvodába fogadásával veszi kezdetét);
- ❖ a 3-7 éves életszakasz feladatainak megoldása az életkori és egyéni sajátosságokból kiindulva, a gyermekek ismeretében történik úgy, hogy előkészítik a következő életszakaszt;
- ❖ a gyermekek adottságainak, képességeinek, készségeinek figyelembevételével tervezzük meg a gyermekek fejlesztési programját (felvállalja a differenciálpedagógia, a speciál pedagógia cél-és eszközrendszerét);
- ❖ az érés és a tanulás együtt alkotják a fejlődést;
- ❖ a célirányos fejlesztés a gyermek érés folyamatának, és pszichikus fejlődési jellemzőik figyelembevételével történik;
- ❖ a fejlesztés során szem előtt tartjuk a gyermekek elemi szükségleteinek kielégítését, a játék feltételeinek biztosítását, és a mozgás elsődlegességét.

Az óvoda - iskola kapcsolatának kiépítése az óvodások sikeres iskolai beilleszkedésének megkönnyítése érdekében:

- ❖ a kompetencia alapú programcsomag gyakorlati elemeinek alkalmazása az alapozó szakasz előkészítéséhez;
- ❖ a gyermekek előkészítése az iskolai látogatásra;
- ❖ iskolalátogatás az iskolába menő nagycsoportosokkal;
- ❖ részvétel a környező iskolák óvodások számára szervezett rendezvényein (pl. sportverseny, ünnepi műsorok);
- ❖ szakmai együttműködés a tanítókkal a nevelés folyamatosságának biztosítása érdekében;
- ❖ felelősségteljes, szakmailag kompetens döntéshozatal az egyes gyermekek iskolai alkalmasságáról;
- ❖ a gyermekek meglátogatása az iskolában;
- ❖ az óvoda értékeli az iskolával szemben támasztott elvárásait.

9. AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE ELVÁRT FEJLETTSÉG

A gyermek belső érése, valamint családi nevelés és az óvodai folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.

A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.

A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettségi szerinti iskolakezdésre.

Célunk, hogy hatékony pedagógiai módszereink hatására **az óvodáskor végére** az egészségesen fejlődő gyermek:

- ☺ Nyitott, motivált, érdeklődő gyermek legyen, aki az iskolai életre szocializálódik (alkalmassá válik);

Az iskolaérettség kritériumai: testi, lelki, szociális érettség tekintetében – mindegyik szükséges a sikeres iskolakezdéshez.

A testileg egészségesen fejlődő gyermek:

- * hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz;
- * a testarányok változnak;
- * a fogváltás megkezdődik;
- * a mozgása összerendezettebb, finommozgása fejlett;

- * testi szükségletei kielégítését késleltetni és irányítani képes;
- * jó egészségügyi szokásokkal rendelkezik.

(érés eredménye)

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek:

- * nyitott, érdeklődő az iskola iránt;
- * sokszínű tapasztalatokkal rendelkezik;
  - * elemi ismeretei vannak önmagáról, környezetéről, mennyiségekről;
  - * tanulási képességei fejlettek: szándékos bevésés, szándékos figyelem, szándékos felidézés;
  - * gondolkodása elvontabbá válik;
  - * beszéde érthető, összefüggő, beszédértése jó;
  - * minden területen eljut a probléma-megoldó szintig;
- * önként, öntevékenyen vesz részt a tevékenységekben;
- * kialakul a belső motiváltság;
- * tevékenységében kitartó;
- * kialakul feladattudata, feladattartása;
- * sikerorientált;
- * eszközhasználata biztos;
- *
(családi és óvodai nevelés eredménye)

A szociálisan érett gyermek:

- * érzelmileg gazdag, pozitív beállítódású, magabiztos gyermek:
  - * a megtapasztalt együttélési szokásoknak, szabályoknak betartásával tud viselkedni,
  - * együtt érezni, konfliktusokat megoldani,
  - * érzelmeit kulturált módon kifejezni,
- * alkalmazkodik a szabályokhoz;
- * jó kapcsolatteremtő képességekkel rendelkezik a felnőttek és a gyerekek felé;
- * a feladatok végzésében együttműködő;
- * önfegyelmel rendelkezik, szükségleteit képes késleltetni;
- * a kulturált, egészséges életvitel igénye belső értékévé válik
- * a környezettudatos magatartás a gyermek belső igényévé válik.
- * Várja az iskolát!
- *
(családi és óvodai nevelés eredménye)

A sikeres iskolakezdés alapfeltétele, hogy minden gyermek a számára megfelelő iskolatípusban kezdhetné meg tanulmányait. Olyan egyéni adottságainak megfelelő oktatási intézményt, amely olyanban, amely megfelel egyéni adottságainak, képességeit a legteljesebb mértékben kibontakoztatja, fejlesztheti.

Záró rendelkezések

A program hatálya, hatályba lépése:

A Szivárvány Óvoda pedagógiai programja hatálya kiterjed valamennyi munkáltatói kapcsolatban lévő közalkalmazottra.

A program tartalmi vonatkozása megvalósításáért felelősek az óvodavezető és az óvodapedagógusok.

A nevelőmunkát segítő alkalmazottak is felelősek azért, hogy ismerjék a program elemeit és saját tevékenységükkel ennek megfelelően segítsék az óvodai pedagógiai munkát.

Intézményünk pedagógiai programja 2013.09.01.-től lép hatályba a nevelőtestület elfogadása és az intézményvezető jóváhagyását követően.

A felülvizsgálat rendje:

A Szivárvány Napközi Otthonos Óvoda Epochális rendszerű pedagógiai program felülvizsgálatának okai lehetnek:

Kötelező indoka:

- Törvényi változások;
- A fenntartó által meghatározott feladatváltozás

Lehetséges indoka:

- Sikeres innováció eredményeinek beépítése;
- A minőségfejlesztési munka eredményeinek beépítése, ill. kevésbé eredményes elképzelések elhagyása;
- Partneri javaslatok, az igények változása;
- Nevelőtestületi javaslat;
- Vezetői ciklushoz kötött felülvizsgálati eredmények (5 évente, a felülvizsgálat eredményét a nevelőtestülettel szükséges egyeztetni).

A helyi pedagógiai program nem kötelező módosítását - a vezetőnek benyújtott írásbeli előterjesztés után, a nevelőtestület 50+ 1%-os támogatásával- kérheti a Közalkalmazotti Tanács elnöke, mint a döntés előkészítő és érdekegyeztető fórum képviselője.

A módosítás – döntés előkészítő szintjei:

Nevelőtestület,

Szakmai munkaközösségek, team-ok.

A programmódosítás feltétele:

a nevelőtestület kétharmados többségi szavazata az elfogadásról

A szempontokat, az eredményeket, a javaslatokat és a nevelőtestület véleményét dokumentálni kell.

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatalának módja és elhelyezése

A Szivárvány Napközi Otthonos Óvoda Epochális rendszerű pedagógiai programjának megismerésének módja, és az érintettek körének legfontosabb elemei:

- ❖ **Óvodapedagógusok**- nevelőtestületi értekezleten - minden csoportban egy-egy példány található
egy példány az óvodavezető irodájában
egy példány a nevelői szobában
- ❖ **Technikai alkalmazottak** – belső továbbképzés szakmai munkaközösség
- ❖ **Szülők (aktuálisan)** – a Szülői Munkaközösségi értekezleten, szülői értekezleten (egy-egy fejezet), tagóvodák faliújságjai (rövidített változat)
- ❖ **Szülők (folyamatosan)** - tagóvodák faliújságjai (rövidített változat)
- ❖ **Fenntartó** – tájékoztatásul

A tájékoztatási pontokról folyamatosan emlékeztetők készülnek, és a irattári példányához csatolunk .

ZÁRADÉK

A Epochális rendszerű pedagógiai programot a Szivárvány Napközi Otthonos Óvoda Nevelőtestületének tagjai elfogadják, és azzal egyetértenek.

---

nevelőtestület képviselője

---

intézményvezető

Budapest, 2013. augusztus 30.

A Epochális rendszerű pedagógiai programot a Szivárvány Napközi Otthonos Óvoda Szülői Szervezetének képviselői elfogadják, és azzal egyetértenek.

Budapest, 2013. augusztus 30.

Budapest, 2013. augusztus 30.

Matisz Lászlóné
Óvodavezető

Melléklet:

1 db jelenléti ív

1 db jegyzők

1. Integrációs Fejlesztő Program